

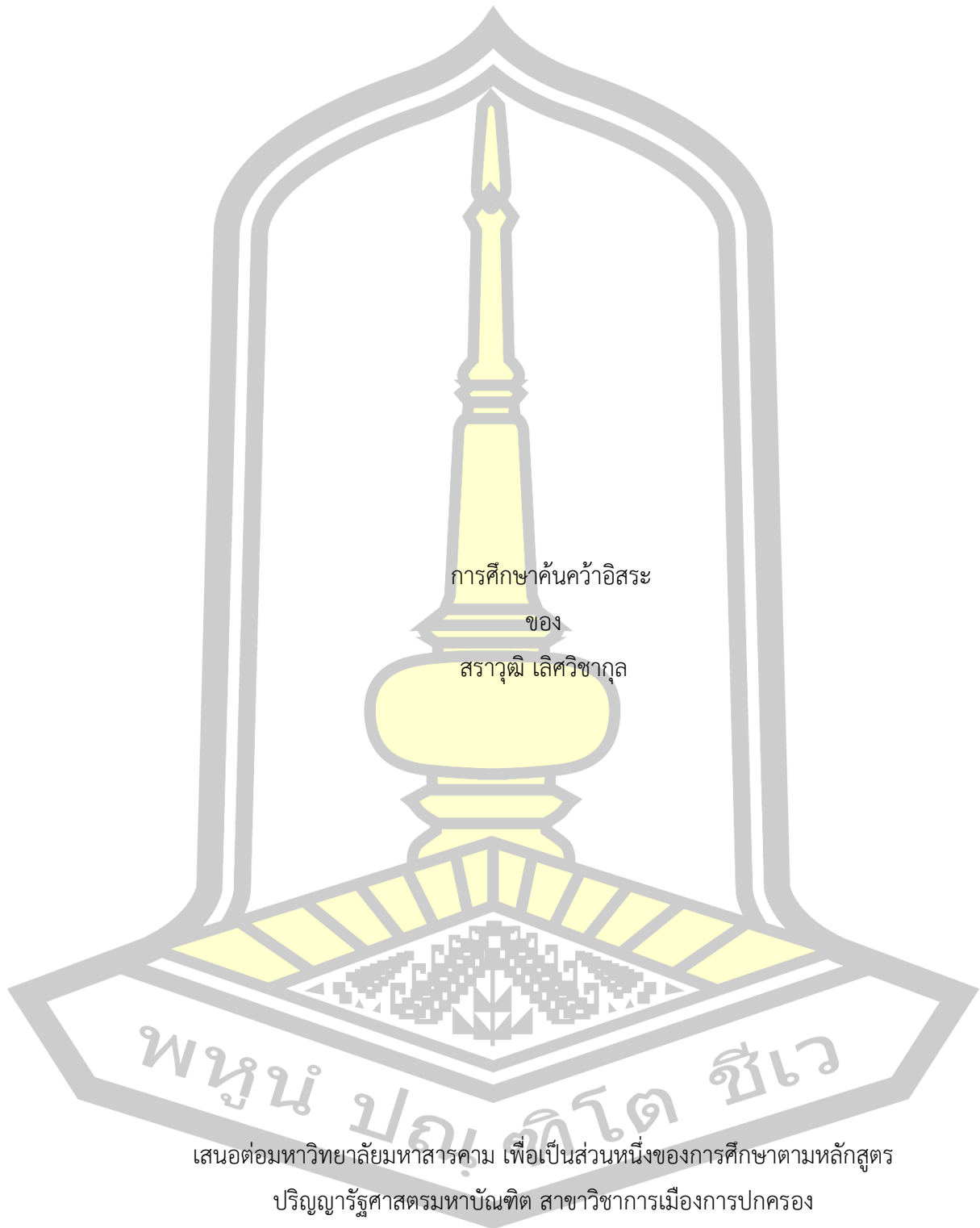
ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ของ
สรารุณี เลิศวิชากุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
ตุลาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมปี่สัยจังหวัดมหาสารคาม

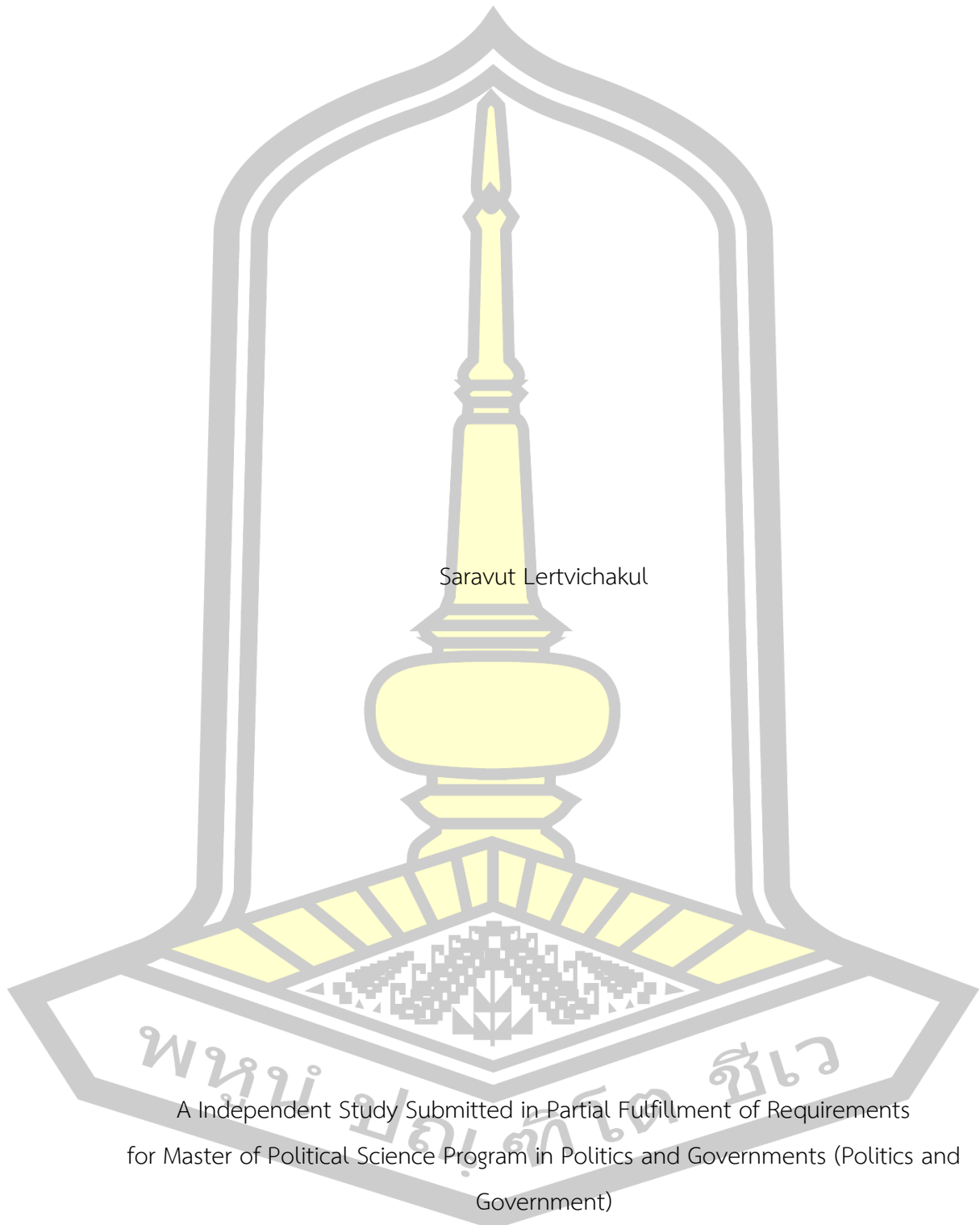
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง

ตุลาคม 2562

สงวนลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Patronage System in Local Politics of Kosumphisai District Mahasarakham Province

Saravut Lertvichakul

A Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Political Science Program in Politics and Governments (Politics and
Government)

October 2019

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้าอิสระของนาย สรวุฒิ เลิศวิชากุล แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผศ. ดร. อลงกรณ์ อรรคแสง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผศ. เชิงชาญ จงสมชัย)

กรรมการ

(ผศ. คະนอง พิรุน)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ. เชิงชาญ จงสมชัย)

(ผศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

พหุ ปรณ ทิโต ชีเว

ชื่อเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม
 ผู้วิจัย สราวุฒิ เลิศวิชากุล
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เชิงชาญ จงสมชัย
 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การเมืองการปกครอง
 มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบการอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติต่อนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบการดูแลรักษาที่มีต่อการเมืองของอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทำการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งข้อมูลต่างๆและประชาชนจำนวน 30 คนที่ใช้ในการ โครงงานวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ โครงสร้างข้อตกลง

ผลการศึกษาพบว่าระบบการสนับสนุนระหว่างนักการเมืองระดับประเทศที่มีต่อนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามเป็นแนวร่วมและเป็นแนวร่วมความสัมพันธ์แบบแนวตั้งจะกลายเป็นความสัมพันธ์ทางการเมือง นพ้องและทีมงานรวมถึงหัวคะแนนภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาดและระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์

ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของอำเภอโกสุมพิสัยจังหวัดมหาสารคามแสดงให้เห็นว่ามีผลเสียและเกิดการสูญเสียเช่นเกิดการพัฒนาจากแรงกดดันและการวางแผนป้องกัน นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นเกิดจากการมีส่วนร่วมในการเมือง และสืบทอดอำนาจทางการเมือง

ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาาระบบการปกครองที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุม

พิธีจังหวัดมหาสารคาม

- 1) การสร้างกติกากฎหมายและระบบตรวจสอบการใช้งานระบบอุปถัมภ์
- 2) การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังทางการเมือง
- 3) การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง
- 4) การยึดหลักความเสมอภาคกลางเข้ากันทางการเมือง
- 5) การใช้ระบบช่วยในการพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ: ระบบสนับสนุน, การเมืองท้องถิ่น

TITLE Patronage System in Local Politics of Kosumphisai District
Mahasarakham Province

AUTHOR Saravut Lertvichakul

ADVISORS Assistant Professor Cherngcham Chongsomchai , M.A.

DEGREE Master of Political Science Program in
Politics and Governments

MAJOR Politics and Government

UNIVERSITY Mahasarakham University

YEAR 2019

ABSTRACT

The aims of this research is to study

- 1) patronage system between nation politicians and local politicians in Kosumphisi District, Mahasarakham
- 2) the impact of the patronage system in the local politics of Kosumphisi District, Mahasarakham and
- 3) the suggestion of the patronage system improvement in Kosumphisai District, Mahasarakham Province. This is a qualitative research which conducted by collecting the documentary research, as well as related research and semi-structured interviews from 30 specify participants including politicians, education officers, government officer, and citizen. A tool for the research is semi-structured interviews format. Then the information is used to analyse and presented in descriptive analysis way.

According to the study, patronage system in local politics of Kosumphisi District, Mahasarakham Province are horizontal affiliation and vertical affiliation. That is to say, horizontal affiliation is the patronage of relatives and vertical

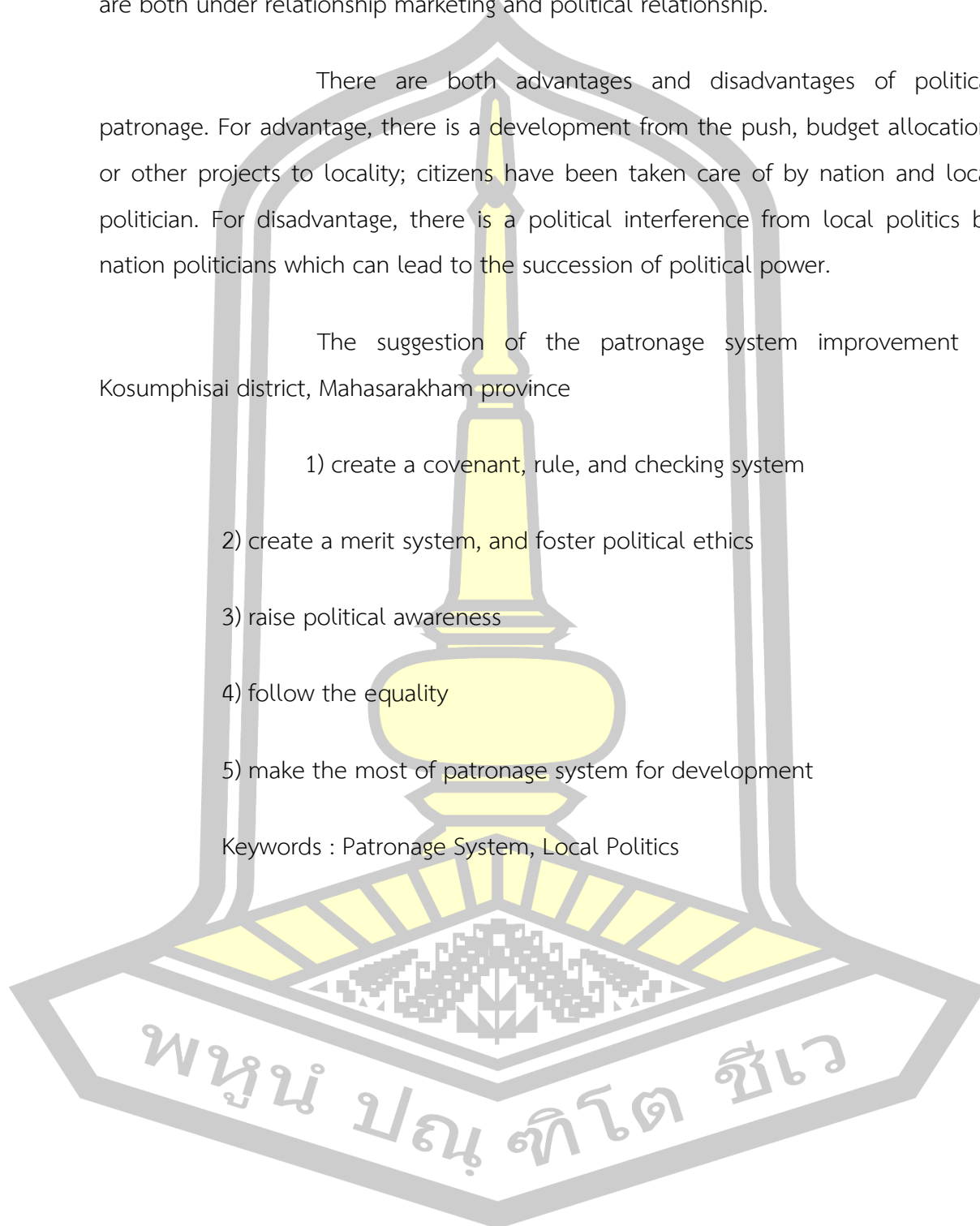
affiliation is the patronage of partisan, friends, client, team , including canvasser; they are both under relationship marketing and political relationship.

There are both advantages and disadvantages of political patronage. For advantage, there is a development from the push, budget allocation, or other projects to locality; citizens have been taken care of by nation and local politician. For disadvantage, there is a political interference from local politics by nation politicians which can lead to the succession of political power.

The suggestion of the patronage system improvement in Kosumphisai district, Maharakham province

- 1) create a covenant, rule, and checking system
- 2) create a merit system, and foster political ethics
- 3) raise political awareness
- 4) follow the equality
- 5) make the most of patronage system for development

Keywords : Patronage System, Local Politics

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เชิงชาญ จงสมชัย อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้ช่วยกำกับ ดูแล การศึกษาค้นคว้าอิสระ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรถแสง ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คชนอง พิณน การกรรมการสอบ ที่ได้ให้คำแนะนำในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าอิสระให้สำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจ แก้ไข ปรับปรุง และแนะนำในการสร้างเครื่องมือการค้นคว้าอิสระ ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ทำให้ผู้ศึกษาค้นคว้าอิสระได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้ศึกษา ตลอดจนขอขอบคุณน้ำใจมิตรไมตรีจากเพื่อนๆ พี่ๆ รม. รุ่นที่ 13 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้ศึกษา ค้นคว้าอิสระตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีปฏิบัติหน้าที่การงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

สรารุณี เลิศวิชากุล

พหุณฺ์ ปณฺุ ทิโตะ ชีเว

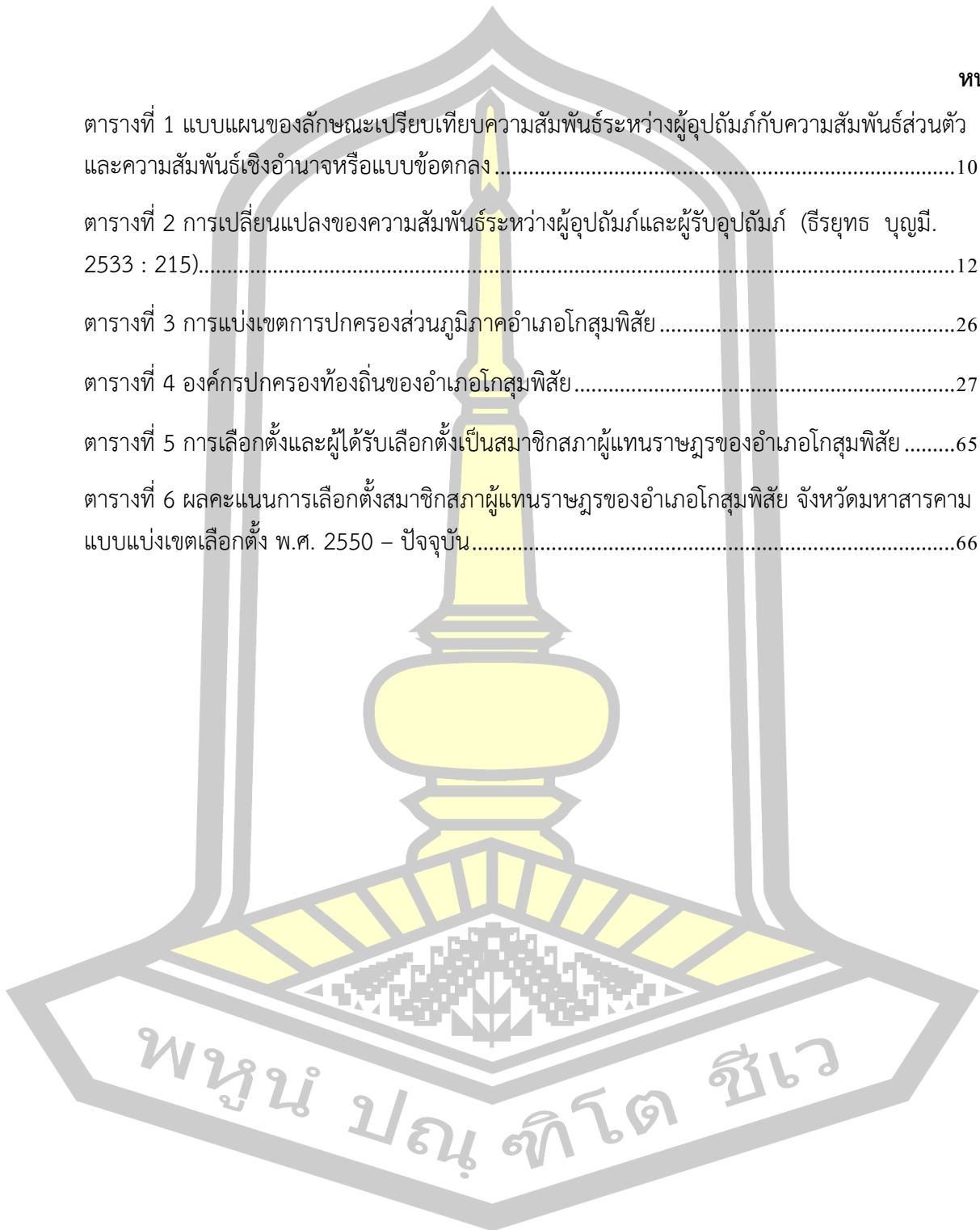
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการการศึกษา.....	3
ประโยชน์ของการศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	6
แนวคิดเรื่องนักรบเมืองและนักรบเมืองท้องถิ่น.....	16
แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	19
ข้อมูลพื้นฐานการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	34

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants).....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
บทที่ 4 ระบบอุปถัมภ์ในมหาสารคามการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	37
1. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	37
2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	69
2.1 ผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย.....	69
2.2 ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม.....	79
3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม.....	87
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	97
สรุปผล	97
อภิปรายผล.....	101
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก ก.....	111
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	111
ภาคผนวก ข.....	115
แบบสัมภาษณ์	115
ประวัติผู้เขียน	118

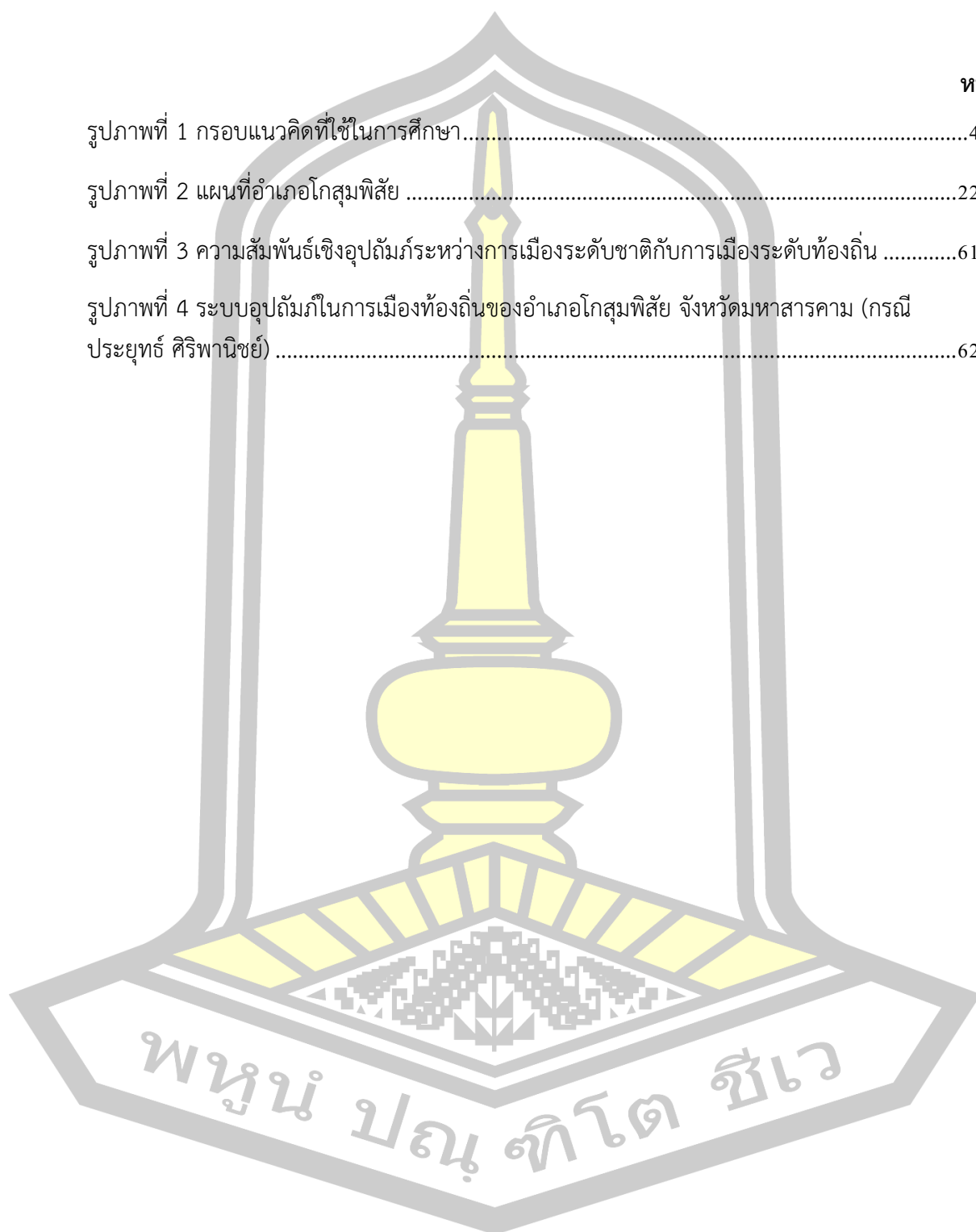
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แบบแผนของลักษณะเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับความสัมพันธ์ส่วนตัว และความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือแบบข้อตกลง.....	10
ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (ธีรยุทธ บุญมี. 2533 : 215).....	12
ตารางที่ 3 การแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคอำเภอโกสุมพิสัย.....	26
ตารางที่ 4 องค์การปกครองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย.....	27
ตารางที่ 5 การเลือกตั้งและผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอำเภอโกสุมพิสัย.....	65
ตารางที่ 6 ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน.....	66

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	4
รูปภาพที่ 2 แผนที่อำเภอโกสุมพิสัย	22
รูปภาพที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างการเมืองระดับชาติกับการเมืองระดับท้องถิ่น	61
รูปภาพที่ 4 ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (กรณี ประยุทธ์ สิริพานิชย์)	62

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

แนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายโครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งแนวคิดนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างสังคมไทยประกอบด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะตำแหน่ง คือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่าและผู้รับอุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูงตำแหน่งเป็นหลัก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แตกต่างกันในฐานะตำแหน่งเป็นแบบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดระเบียบสังคมและปรากฏในรูปแบบต่างๆ เช่น ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือ ความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง โดยที่ความสำคัญแบบดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เรียกว่า “ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์” ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์แบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีทรัพยากรต่างกัน ซึ่งทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งอื่นๆ ด้วยซึ่งอาจเป็นอำนาจทางการเมือง สิทธิพิเศษทางสังคม การคุ้มครองทางการเมืองหรือสังคม หรือความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2543 : 1-4)

ระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอิทธิพลและฝังลึกในการเมืองไทยมาอย่างยาวนาน จะเห็นได้ว่านักการเมืองได้อาศัยระบบอุปถัมภ์ในการสร้างและขยายอำนาจทางการเมืองผ่านการสร้างสานสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในพื้นที่ด้วยกลวิธีต่างๆ ทั้งในลักษณะที่ถูกต้องชอบธรรม หรือเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การได้รับการเลือกตั้งในทุกๆ ระดับทั้งเวทีการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ดังนั้นปรากฏการณ์ทางการเมืองต่างๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปรากฏการณ์ของผู้มีอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่น การแบ่งกลุ่มทางการเมือง การซื้อสิทธิ์ขายเสียง ปัญหาการคอร์รัปชัน เป็นต้น จึงไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ที่บังเอิญเกิดขึ้นเอง แต่หากเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในทางการเมือง

สถานการณ์และบริบททางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการแข่งขันกันค่อนข้างสูง แต่ก็ไม่ปรากฏถึงความรุนแรงให้เห็น นักการเมืองที่ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความใกล้ชิดกับชาวบ้านจากการอาศัยฐานอาชีพเดิมของตนเองเป็นหลักทั้งข้าราชการ นักธุรกิจ เป็นต้น นอกจากนี้การเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังมีความผูกพันกับการเมืองในระดับชาติ ประชาชนและนักการเมืองในท้องถิ่นให้ความนิยมและผูกพันกับพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง และได้จัดตั้งรัฐบาลเพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศซึ่ง ได้แก่ พรรคไทยรักไทย พรรคพลังประชาชน พรรคเพื่อไทย เป็นต้น นอกจากนี้การเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นยังเป็นการเมืองแบบอุปถัมภ์ของเครือญาติและพวกพ้อง นักการเมืองที่ได้รับการเลือกตั้งมักมาจากตระกูลการเมืองเดิมๆ หรือกลุ่มการเมืองเดิมๆ เช่น ตระกูลศิริพานิชย์ และตระกูลศิริโกมุต เป็นต้น

จากการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้ทางการเมืองระดับชาติ กล่าวคือ การเลือกตั้งระดับชาตินั้น พรรคการเมืองและนักการเมืองได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธลงไปยังจนถึงในระดับท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อที่จะให้พรรคของตนหรือตนเองได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำมาเป็นกลยุทธ์ในการสร้างฐานเสียงทางการเมือง และเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองจะเห็นได้ว่าการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นสิ่งทีนักการเมืองระดับชาติให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยที่ผ่านมามองเห็นได้ว่านักการเมืองระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองระดับท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบและวิธีการต่างๆ เช่น การที่นักการเมืองระดับชาติให้การสนับสนุนผู้ที่ฝักใฝ่ทางการเมือง หรือ การค้นหาผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น เพราะคิดว่าจะสามารถเป็นฐานเสียงที่มั่นคงกว่าผู้นำที่เป็นทางการ หรือการที่นักการเมืองระดับชาติได้มีการสร้างเครือข่ายและผู้สืบทอดทางการเมืองโดยผ่านบุคคล เช่น บุตรและญาติ เป็นต้นว่า นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ที่หันไปทำงานเบื้องหลังทางการเมืองและส่งบุตรชาย คือ นายจิรววัฒน์ ศิริพานิชย์ เป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ทางการเมืองแทน และให้การอุปถัมภ์กับเครือญาติเพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่น เช่น ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกเทศมนตรี เป็นต้น รวมถึงการที่นักการเมืองระดับชาติพยายามดึงผู้นำท้องถิ่นหรือนักการเมืองท้องถิ่นนั้นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มาสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับนักการเมืองระดับชาติ โดยนักการเมืองระดับชาติจะให้การอุปถัมภ์และสนับสนุนทั้งในรูปแบบของเงิน หักคะแนน รวมถึงเมื่อได้รับตำแหน่งก็จะมีโครงการต่างๆ มาลงในพื้นที่ที่นักการเมืองระดับชาติให้การอุปถัมภ์อยู่ ในขณะที่เดียวกันผู้มีอิทธิ ผู้ที่ฝักใฝ่ทางการเมือง ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่ได้รับการอุปถัมภ์ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เมื่อได้รับการอุปถัมภ์จากนักการเมืองระดับชาติก็จะตอบแทนนักการเมืองระดับชาติเหล่านั้นด้วยการจงรักภักดีและการให้สนับสนุน เช่น การลงคะแนนเสียงให้เมื่อมีการเลือกตั้ง การเป็นห้วคะแนนให้ หรือการขยายฐานเสียงหรือเครือข่ายให้นักการเมืองระดับชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (วิศรุต อามาศยมูลตรี, 2558 : 192-194)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาระบบอุปถัมภ์ว่ามีความเกี่ยวพันหรือมีอิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามอย่างไรและมีมากน้อยเพียงใด จากการที่ระบบอุปถัมภ์ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือและกลยุทธ์สำคัญในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธลงไปยังจนถึงในระดับท้องถิ่น รวมถึงเพื่อศึกษาระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นว่ามีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใดบ้าง รวมถึงส่งผลกระทบต่ออะไรบ้าง ต่อการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนี้เพื่อเป็นการหาคำอธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาการการเลือกตั้งท้องถิ่นอันเป็นเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจปกครองตามกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นใน อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
3. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้คว่ำอิสระเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่คือ อำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ศึกษามุ่งเน้นศึกษาถึงข้อมูลการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย
 1. กลุ่มนักการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผู้ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน
 2. กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่นและข้าราชการในอำเภอกอสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น นักวิชาการท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่นในองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 10 คน
 3. กลุ่มประชาชน ได้แก่ ประชาชน ผู้นำชุมชน หัวคะแนน อดีตหัวคะแนน โดยสาเหตุที่กำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนของการศึกษาเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วม

ทางการเมือง มีความสนใจการเมือง รวมถึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นอันเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา โดยตรง จำนวน 10 คน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

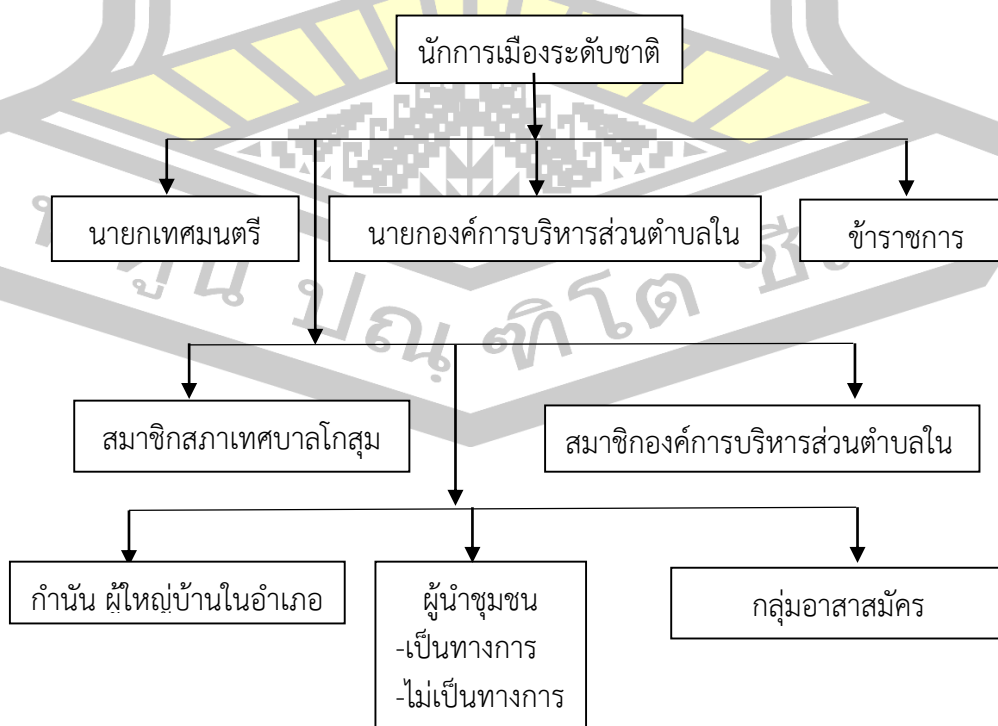
การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดระบบอุปถัมภ์ของ ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย คือ

ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นแนวคิดความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่สมดุลกัน ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่ ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ทั้งสองฝ่ายต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกันทำให้เกิดความผูกพันทางใจต่อกัน แต่ในทางการเมืองไทยพบว่า นักการเมืองได้นำระบบอุปถัมภ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายและสืบทอดอำนาจทางการเมืองด้วยกลวิธีต่างๆ ทั้งในลักษณะที่ถูกต้องชอบธรรมหรือเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อจะให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงและชัยชนะในการเลือกตั้ง ทั้งเวทีการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งมีลักษณะ 2 รูปแบบ คือ

1. ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด เป็นลักษณะความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนในระบบตลาดที่มีการซื้อขายคะแนนเสียงเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน สิ่งของ การจัดเลี้ยง การให้ค่าตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ และการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์เฉพาะตัวทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่กลุ่มหรือบุคคลที่มีพันธะต่อกัน

2. ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ เป็นลักษณะความสัมพันธ์ของการตอบแทนด้วยการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณโครงการ อำนาจหน้าที่ และตำแหน่งทางการเมืองของรัฐ อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะให้แก่กลุ่มหรือบุคคลบางกลุ่มตามที่ได้ประสงค์ (นพพร เรืองสกุล. 2548 : เว็บไซต์ ; อ้างอิงมาจาก ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์. ม.ป.ป.)

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่สมดุลกันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่ ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ทั้งสองฝ่ายต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกันทำให้เกิดความผูกพันทางใจต่อกัน

การเมืองท้องถิ่น หมายถึง กิจกรรมในการใช้อำนาจและการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวกับการได้มาซึ่งอำนาจรวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งครอบคลุมทั้งการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นักการเมืองท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจการเมือง ต้องการมีอำนาจทางการเมือง ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่เคยหรือดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาล กำนันและผู้ใหญ่บ้านในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นักการเมืองระดับชาติ หมายถึง ผู้ที่มีความสนใจการเมือง ต้องการมีอำนาจทางการเมือง ผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยลงสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่เคยหรือดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาของจังหวัดมหาสารคาม

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น เกิดการแบ่งกลุ่มหรือแบ่งแยกเป็นพวกพ้องกัน การเอื้อประโยชน์ให้กับคนใกล้ชิด ก่อให้เกิดการคอร์รัปชัน เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้าและรวบรวมเอกสาร ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ รวมทั้งนำใช้แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเคยมีผู้ศึกษาไว้แล้วมาใช้เป็นแนวทางการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
2. แนวคิดทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น
3. ข้อมูลพื้นฐานการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

แนวคิดทฤษฎีเรื่องระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายโครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งแนวคิดนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างสังคมไทยประกอบด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะตำแหน่ง คือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ (patron) ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่าและผู้รับอุปถัมภ์ (client) ที่มีฐานะต่ำกว่า โดยที่ความสัมพันธ์แบบดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เรียกว่า “ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์” (patron client relationship) ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีทรัพยากรต่างกัน ซึ่งทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงทรัพย์สินแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงสิ่งอื่นๆ ด้วยซึ่งอาจเป็นอำนาจทางการเมือง สิทธิพิเศษทางสังคม การคุ้มครองทางการเมืองหรือสังคม หรือความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์, 2543 : 1- 4)

1. ความหมายของระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การตอบแทนซึ่งกันและกัน ที่มีพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่ นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของระบบอุปถัมภ์ไว้ดังนี้

อีริค อาร์ วูล์ฟ (ลักษณะ ถักดินถนาถ. 2553 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Eric R. Wolf. 1966 : 38-39) ได้ให้ความหมาย ระบบอุปถัมภ์ ว่าเป็นลักษณะการพึ่งพาอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แม้ว่าฝ่ายอุปถัมภ์จะเป็นผู้ให้มากกว่าก็ตาม แต่ก็ได้เป็นการให้เปล่าผลตอบแทนจากผู้รับบริการจะให้แก่ผู้อุปถัมภ์เสมอ

สนิท สมัครการ (2533 : 18) ให้ความหมายของ ระบบอุปถัมภ์ในเชิงสังคมวิทยาว่า หมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาท

หน้าที่ และความคาดหวังต่อกันบางประการเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณีมีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันอยู่มาก แม้ว่าผู้อุปถัมภ์จะเป็นผู้ให้มากกว่าก็ตามแต่ก็ได้เป็นการให้เปล่า ผลตอบแทนจากผู้รับบริการจะมีให้แก่ผู้อุปถัมภ์เสมอ ลักษณะของความสัมพันธ์มีองค์ประกอบของมิตรภาพอยู่ด้วยแต่เป็นมิตรภาพที่ขาดดุลยภาพ (Lob-Sided Friendship) ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยมักมีความสัมพันธ์กับระบบครอบครัวและเครือญาติ การอ้างความเป็นญาติเพื่อผลประโยชน์ของตนมีอยู่ทั่วไป จนมีคำพังเพยที่ว่า “มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่” ความเป็นเพื่อนและความเป็นเจ้านาย-ลูกน้อง เป็นรูปแบบหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ซึ่งเน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและจงรักภักดีกันเป็นพิเศษ นอกจากนี้การเลี้ยงดูเด็กบางประการของครอบครัวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือบุตร-หลานอย่างไม่มีขอบเขตได้นำไปสู่การขยายตัวของระบบอุปถัมภ์ในวงการอื่นได้

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2538 : 101 - 102) ให้ความหมายระบบอุปถัมภ์ไว้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน ที่มีโชติและมิฐานะไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่าจะอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์ ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่าจะเป็นผู้ใ้อุปถัมภ์ทั้ง 2 ฝ่าย จะมีความผูกพันเป็นการส่วนตัวและมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน ผู้อุปถัมภ์ก็จะให้ประโยชน์ในความคุ้มครอง ส่วนผู้รับอุปถัมภ์จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปความจงรักภักดี แรงงานและของกำนัล

เกษียร เตชะพีระ (2543 : 548) ได้ให้ความหมายระบบอุปถัมภ์ ว่าเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลที่มีอำนาจไม่เท่ากันมาสัมพันธ์กัน แล้วฝ่ายหนึ่งวางตัวเป็นนายผู้อุปถัมภ์ (patron) และอีกฝ่ายยอมเป็นบ่าวผู้รับการอุปถัมภ์ (client) คู่ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นระหว่างผู้อุปถัมภ์ฝ่ายหนึ่ง กับผู้รับการอุปถัมภ์อีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีการแลกเปลี่ยนตอบแทนซึ่งกันและกันระหว่างสองฝ่าย กล่าวโดยทั่วไปแล้วมูลนายจะแบ่งปันเจ้อจนาทรพยากร อภิสัทธี และการปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือเกื้อกูลต่างๆภายใต้อำนาจกำกับควบคุมของตนให้ ข้างฝ่ายผู้รับการอุปถัมภ์ก็จะสนองตอบด้วยการบริการ วัตถุ สิ่งของ และความภักดีตามแต่จะหาได้ตั้งที่นายเรียกร้องต้องการ

วิศรุต อามาศย์มุลตรี (2558 : 6) ให้ความหมาย ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ลักษณะของความ สัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่มีพื้นฐานของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่

ลิขิต วีระเวทิน (2542: 6) ให้ความหมายว่า ระบบอุปถัมภ์ คือ ระบบความสัมพันธ์ในสังคมจารีต ค่านิยมโดยการจัดกลุ่มระหว่างผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนและผู้ใ้อุปถัมภ์จำนวนหนึ่ง โดยผู้อุปถัมภ์ จะเป็นคนซึ่งมีฐานะทางสังคม หรือ อำนาจ ทางการบริหาร มีเงินทอง และที่นับหน้าถือตาสามารถให้คุณให้โทษ กับผู้ที่อยู่ใ้อุปถัมภ์ในระดับหนึ่ง

2. ลักษณะความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์

เจมส์ ซี สกอตต์ (ลักษณะ ภาคตินฤนาถ. 2553 : 18 ; อ้างอิงมาจาก James C. Scott : 1972 : 53) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ไว้ในบทความเรื่อง “การเมืองในระบบอุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” พยายามแสดงให้เห็นว่าอะไรคือสายสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ และมีผลกระทบต่อชีวิตการเมืองอย่างไร โดยได้กำหนดลักษณะของความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ออก เป็นรากฐานและการ

ปฏิบัติการของการแลกเปลี่ยนโดยส่วนตัว โดยเฉพาะในสังคมก่อนการเป็นสังคมอุตสาหกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์อาจนิยามได้ดีในกรณีความสัมพันธ์คู่ (ระหว่างคน 2 คน) ที่เป็นกลไกของความสัมพันธ์ (Instrumental Relationship) ในลักษณะที่บุคคลหนึ่งจะมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (ผู้อุปถัมภ์) ที่จะใช้อิทธิพลและทรัพยากรของตนในการช่วยปกป้องคุ้มครองหรือให้ผลประโยชน์หรือทั้งสองอย่างแก่บุคคลที่มีสถานภาพต่ำกว่า (ผู้รับอุปถัมภ์) ผู้ซึ่งจะต้องตอบแทนโดยการให้การสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนการให้บริการผู้อุปถัมภ์

ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ คือ ความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่สมดุลกันในการแลกเปลี่ยนระหว่างคู่สัมพันธ์ 2 ฝ่าย ที่แสดงและสะท้อนให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันในแง่ของทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพ ผู้รับอุปถัมภ์ในความหมายนี้คือ ใครก็ตามที่เข้าไปมีส่วนในการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากันที่ผู้รับอุปถัมภ์ไม่สามารถตอบแทนได้เต็มที่ การติดหนี้บุญคุณได้ผูกมัดเขาไว้กับผู้รับอุปถัมภ์ ผู้อุปถัมภ์อยู่ในฐานะที่จะช่วยเพียงอย่างเดียวในด้านสินค้าและบริการซึ่งผู้รับอุปถัมภ์และครอบครัวต้องการเพื่อยังชีพและการกินดีอยู่ดี ตัวอย่างเช่น บ่อยครั้งเจ้าของที่ดินรายใหญ่ในท้องถิ่น คือผู้ให้การปกป้องคุ้มครองความมั่นคง การมีงานทำ การติดต่อสื่อสาร คมนาคมหรือ การศึกษาและอาหารการกินในยามยาก บริการเหล่านี้มีความสำคัญมากทำให้ผู้เช่านาหรือลูกไร่ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์เป็นอย่างมากนั่นคือ การเพิ่มขึ้นของราคาจะไม่มีผลให้การพึ่งพาลดลง การเป็นผู้ผูกขาดในการควบคุมสิ่งจำเป็นในการยังชีพ ทำให้ผู้อุปถัมภ์คือ ผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะเรียกร้องความร่วมมือจากผู้รับอุปถัมภ์ได้อย่างเต็มที่

สนิท สมัครการ (2533: 18) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ถ้าพิจารณาในวงกว้างเป็นเชิงสังคมมานุษยวิทยา น่าจะหมายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่และความคาดหวังต่อกันบางประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมของสังคม

ธีรยุทธ บุญมี (2533 : 200 - 202) ได้สรุปลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์หรือระบบอุปถัมภ์ในภาพรวมว่าประกอบไปด้วย

1. การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล เกิดจากการที่ทรัพยากรในด้านต่างๆ ของสังคมมีการกระจายและการควบคุมที่ไม่เท่าเทียมกัน ผู้อุปถัมภ์เป็นผู้ควบคุมหรือผูกขาดทรัพยากรสำคัญที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทำให้ชาวบ้านที่ไม่มีทรัพยากรจำใจหรือเต็มใจเข้าไปพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ จนตกอยู่ในฐานะผู้ถูกอุปถัมภ์ภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ทั้งสองฝ่ายต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ข้อแตกต่างอยู่ที่ว่าผู้ถูกอุปถัมภ์มีผู้อุปถัมภ์คนเดียวให้พึ่ง แต่ผู้อุปถัมภ์กลับกระจายการพึ่งพาของตนไปยังบริวารจำนวนมาก อำนาจการตัดสินใจที่ดำรงความสัมพันธ์จึงไม่เท่าเทียมกัน ผู้อุปถัมภ์มีสิทธิที่จะสลัดทิ้งบริวารคนไหนก็ได้ ในขณะที่ผู้ถูกอุปถัมภ์มีโอกาสน้อยที่จะตัดสินใจหลุดจากความสัมพันธ์กับผู้อุปถัมภ์

2. ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว มาจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลซึ่งเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความรู้สึกการเป็นหนี้บุญคุณ ความจงรักภักดีและความเชื่อมั่นในหมู่ผู้ถูกอุปถัมภ์ว่า เมื่อตนต้องการความช่วยเหลือคุ้มครองจะพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ได้ในขณะที่ผู้อุปถัมภ์ก็มั่นใจว่า “บริวาร” ของตนจะสนับสนุนการตัดสินใจหรือแผนงานต่าง ๆ ของตนเสมอ ก่อให้เกิดมิติแห่ง

อารมณ์ ความรู้สึกสานต่อมาเป็นความผูกพันทางใจ ซึ่งในสมัยสังคมจารีตได้รับการต่อยอดด้วยค่านิยมหรือพิธีกรรมในสังคมนั้นๆ เช่น ความกตัญญูกตเวที การฝากเนื้อฝากตัว การให้ความเคารพนบถนอบ การไปรดน้ำผู้อุปถัมภ์ในวันสงกรานต์ การเลือกพ่อขุนหัวแม่ขุนหัวให้เด็กหรือการใช้ภาษาที่สื่อความผูกพัน เช่น ลูกพี่-ลูกน้อง-ลูกมือ โดยทั่วไปแล้วคนที่มิสถานะสูงกว่าหรือผู้อุปถัมภ์มักให้ความช่วยเหลือหรือข่าวของแก่คนที่มิฐานะต่ำกว่าหรือผู้ถูกอุปถัมภ์ในยามเดือดร้อนเป็นความผูกพันเชิงอนุเคราะห์คุ้มครอง (instrumental tie) ส่วนคนที่มิฐานะต่ำกว่าหรือผู้ถูกอุปถัมภ์ มักให้ความเคารพนบถนอบ ความจงรักภักดี และการรับใช้ในเรื่องต่างๆ เป็นความผูกพันเชิงอารมณ์ความรู้สึก (emotional tie) เมื่อพัฒนามาถึงที่สุดแล้วความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวและกฎเกณฑ์ค่านิยมของสังคมทำให้ผู้อุปถัมภ์มีความรู้สึกที่ผู้ถูกอุปถัมภ์เป็นลูกน้องหรือบริวารที่ตนต้องดูแลมากกว่าที่จะถือเป็นเครื่องมือรับใช้อย่างเดียว

3. ความสัมพันธ์ที่กว้างรอบด้าน ทำให้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่มีลักษณะแน่นอนตายตัว และมีความกว้างหลายมิติ เช่น ผู้อุปถัมภ์อาจสัมพันธ์กับบริวารจากการเช่าที่นา การสร้างมิตรภาพต่อกัน การร่วมพิธีกรรมที่ยอมรับกันในสังคมหรือการอาศัยความผูกพันที่สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อของผู้ถูกอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ที่กว้างรอบด้านนี้ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่หลากหลาย ผู้อุปถัมภ์อาจขอแรงของผู้ถูกอุปถัมภ์มาช่วยในงานแต่งงานลูกสาว งานบวช งานโกนจุกหรือขอคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ส่วนผู้ถูกอุปถัมภ์อาจขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยค่ารักษาพยาบาล ค่าเดินทาง หรือช่วยหางานให้ทำ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์หรือระบบอุปถัมภ์จึงมีความยืดหยุ่นและปรับตัวต่างกันไป ตามความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความสัมพันธ์ผูกพันกันจะยังคงอยู่ตราบเท่าที่ทั้งสองฝ่ายยังเห็นว่า ความเป็นไปได้ที่จะแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันโดยสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา ควินทร์พันธุ์ (2543: 168) กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้กับผู้รับอุปถัมภ์จะตกอยู่ในจุดหนึ่งระหว่างสองขั้วคือ ขั้วของการมีสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากระหว่างญาติและเพื่อนสนิท และขั้วของการมีความสัมพันธ์เชิงอำนาจและที่เป็นไปตามข้อสัญญาระหว่าง “ผู้ยิ่งใหญ่” (Bigman) หรือนายจ้าง แบบแผนนี้เป็นเพียงการเสนอรูปจำลองที่ใกล้เคียง และการเบี่ยงเบนของรูปจำลองอาจกระทำได้ตามความเหมาะสม อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา ควินทร์พันธุ์ได้แสดงแบบแผนของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ดังแสดงในตาราง 1

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

ตารางที่ 1 แบบแผนของลักษณะเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับความสัมพันธ์ส่วนตัว และความสัมพันธ์เชิงอำนาจหรือแบบข้อตกลง

ความสัมพันธ์ส่วนตัว ชาวบ้าน เพื่อน ญาติสนิท	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์	ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ/ความสัมพันธ์ตามข้อสัญญา
-คู่สัมพันธ์ที่ฐานะเท่าเทียมกัน	-คู่สัมพันธ์ที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน -การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล -ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง	
-ผลประโยชน์และข้อผูกพันร่วมกัน	-ผลประโยชน์ร่วมกันแต่ผลประโยชน์และข้อผูกพันไม่เท่าเทียมกัน	-การกดขี่ ขูดรีด -ความสัมพันธ์เชิงกลไกอย่างแท้จริง
-ความรู้สึกห่วงใยนอกเหนือจากความสัมพันธ์เชิงกลไก (Instrumental Ties) -ความสัมพันธ์ส่วนตัวแบบตัวต่อตัว -ความสัมพันธ์เชิงซ้อนไม่กระจัดกระจายเช่นในแง่ของเศรษฐกิจ การเมือง และเครือญาติ เป็นต้น -ข้อผูกพันในการสนองตอบซึ่งกันและกัน และย้ำโดยหลักศีลธรรม การมีบุญคุณ ความชอบธรรมตามประเพณี -ความสัมพันธ์ยืนนานและมีเสถียรภาพสูง -พื้นฐานทรัพยากรภายในท้องถิ่น		-ความสัมพันธ์แบบทางการไม่เป็นส่วนตัว -ความสัมพันธ์ที่จำกัดเฉพาะเรื่อง -ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ -ไม่มีความผูกพันทางศีลธรรม -มีการแลกเปลี่ยนทางการเงิน -มีการคิดคำนวณ -ความสัมพันธ์ยืนนานน้อยกว่า -พื้นฐานทรัพยากรจากภายนอก

ที่มา: อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์ (2543: 269)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2522 : 39) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ลูกน้องว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคนที่ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกันบุคคลแต่ละคนมีอิสระที่จะเลือกผู้อุปถัมภ์หรือผู้อุปถัมภ์เลือกผู้ใต้อุปถัมภ์ ตลอดจนอิสระในการกำหนดจำนวนบุคคลที่จะเข้ามามีความสัมพันธ์และเลือกว่า เมื่อใดจะสิ้นสุดความสัมพันธ์ต่อกันความสัมพันธ์นี้มีลักษณะเช่นเดียวกับความสัมพันธ์ ระหว่างนาย-ไพร่ ในสังคมไทยโบราณซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงมีให้เห็นอยู่มาก แม้ว่าจะมีการนำโครงสร้างขององค์การสมัยใหม่มาใช้ก็ตามโครงสร้างสมัยใหม่จึงกลายเป็นโครงสร้างที่กำหนดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในขณะที่โครงสร้างเดิมแบบผู้อุปถัมภ์-ลูกน้องเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ ส่วนบุคคลที่ไม่เป็นทางการซึ่งมีความสำคัญและอิทธิพลมากกว่าความสัมพันธ์ทางการเมือง

ลักษณะพิเศษของความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้ใต้อุปถัมภ์ได้แก่

1. การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินร่วมกันโดยต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละคู่สัมพันธ์นั้นแตกต่างกันจึงมีการให้ประโยชน์เป็นพิเศษต่อบางคนมากกว่าบุคคลอื่นๆ

3. เนื่องจากความสัมพันธ์มีลักษณะเปราะบางเพราะขึ้นอยู่กับบุคคลมากกว่า หลักการดังนั้นจะต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกันอยู่อย่างต่อเนื่องทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้

4. ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ประกอบด้วยบุคคลเพียง 2 คนดังนั้นผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันเป็นผลประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัวเช่นการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลซึ่งมีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์เฉพาะอย่าง แก่พ่อค้าได้และพ่อค้าให้สิ่งของหรือเงินเป็นการแลกเปลี่ยนต่อการได้รับสิทธิบางอย่างจากเจ้าหน้าที่นั้น (ชยอนันต์ สมุทวณิช. 2522: 39-40)

Beller and Belloni (นพดล สุคนธวิท. 2539 : 39 - 40 ; อ้างอิงมาจาก Denis C. Beller and Frank Belloni. 1978 : 422 -430) ได้แบ่งประเภทของความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ โดยอาศัยโครงสร้างการรวมตัวเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. **Cliques and Tendencies** เป็นโครงสร้างในการรวมตัวน้อยมาก โดยทั่วไปแล้วไม่มีการจัดองค์การที่ถาวร เป็นการจัดในรูปองค์การชั่วคราว (ephemeral organization) เช่น รวมตัวกันแคในช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกมีลักษณะที่คลุมเครือ การคัดเลือกคนขาดเป้าหมาย อีกทั้งผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีบารมีและบุคลิกภาพของผู้นำ นอกจากนี้แล้วขาดกองบัญชาการหรือสำนักงาน ขาดกำหนดการประชุม ขาดกฎเกณฑ์ และแบ่งงานตามความชำนาญ ง่ายแก่การแยกเป็นกลุ่มย่อย และมีระยะเวลาดำรงอยู่สั้น

2. **Personal / Client-Group Factions** เป็นกลุ่มที่อยู่ในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับผู้ตามเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่มีผู้นำระดับรองลงไป ทั้งนี้ความสัมพันธ์จะอยู่ในแนวตั้งและชื่อของกลุ่มก็มักจะได้แก่ชื่อของผู้นำกลุ่ม ในฐานะที่ผู้นำเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันกองบัญชาการหรือสำนักงานของกลุ่มจะใช้บ้านของผู้นำกลุ่ม ส่วนการดำรงอยู่ของกลุ่มนี้จะมีระยะเวลาดำรงอยู่ปานกลาง กล่าวคือ อยู่ได้นานกว่าเฉพาะช่วงการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แต่ก็ไม่สามารถอยู่ได้นานกว่าระยะเวลาที่ผู้นำอยู่ในอำนาจทางการเมือง

3. **Institutionalized / Organizational Factions** เป็นกลุ่มที่มีโครงสร้างอยู่ในขั้นที่พัฒนาแล้ว กล่าวคือ องค์การจะมีลักษณะเป็นทางการมากกว่าจะยึดถือในตัวบุคคล มีการแบ่งงานกันทำภายในองค์การอย่างชัดเจนเฉพาะด้าน และหัวหน้ากลุ่มถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลุ่มเท่านั้น และความสัมพันธ์ภายในกลุ่มก็จะอยู่ในลักษณะที่เป็นแบบแผน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลหรือผลประโยชน์ส่วนตัว

การเปลี่ยนแปลงหรือพลวัตของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์

ธีรยุทธ บุญมี (2533 : 215) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงหรือพลวัตของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ว่าโครงสร้างระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก เนื่องจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. การก่อตัวของระบอบราชการสมัยใหม่ (การปฏิรูประบบราชการของไทยหรือการก่อตั้งระบบราชการของระบอบอาณานิคมในประเทศอื่นๆ ในเอเชียอาคเนย์)
2. การขยายตัวของเศรษฐกิจแบบพาณิชยกรรมหรือทุนนิยมอย่างรวดเร็ว
3. การเกิดของพรรคการเมือง

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (ธีรยุทธ บุญมี. 2533 : 215)

คุณลักษณะ	แบบดั้งเดิม	แบบสมัยใหม่
1.ความต่อเนื่องถาวรยาว	นานกว่า	ช่วงสั้นกว่า
2.ขอบเขตการแลกเปลี่ยน	กว้าง หลากหลาย	แคบขึ้น
3.ฐานทรัพยากร	ท้องถิ่น ส่วนตัว	จากภายนอก จากตำแหน่ง
4. ดุลระหว่งการแลกเปลี่ยนเชิงวัตถุ / เชิงจิตใจ	เชิงจิตใจสูงกว่าเชิงวัตถุ	เชิงวัตถุสูงกว่าเชิงจิตใจ
5. การควบคุมทรัพยากรท้องถิ่น	เกือบเป็นการผูกขาด	ไม่ค่อยเป็นการผูกขาด
6. ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอุปถัมภ์	ไม่ค่อยแตกต่าง	แตกต่างกันมาก

3. รูปแบบของระบบอุปถัมภ์

ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ (นวพร เรื่องสกุล. 2548 : เว็บไซต์ ; อ้างอิงมาจาก ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์. ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายที่มีสถานภาพทางสังคมไม่เท่าเทียมกัน แต่อยู่ด้วยกันได้เพราะต่างคนต่างตอบแทนแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันโดยมีความเป็นเพื่อนรวม อยู่ด้วย จะยังยืนได้เพราะมีคุณธรรมของผู้ให้และความภักดีของผู้รับมาสนับสนุน ต่อมาเมื่อมีการซื้อขายสินค้ากันด้วยเงินตราผ่านระบบตลาด คนไทยจึงได้นำระบบอุปถัมภ์มาประยุกต์ใช้เพื่อการซื้อขายสินค้า และสิ่งที่น่าสนใจก็นำมาซึ่งคະແນເສີຍໂງໂດຍຖືກເຄື່ອນໄວ້ດ້ວຍระบบอุปถัมภ์ ที่เรียกกันว่า “การอุปถัมภ์ในเชิงการตลาด”

แต่ในทางการเมืองระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการแบ่งสรรอำนาจ ผลประโยชน์ ตำแหน่งการงาน และโครงการงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ ให้กับบุคคลหรือพวกพ้องของตนเองตามที่ต้องการ ซึ่งเรียกว่า “การอุปถัมภ์เชิงรัฐศาสตร์” ในปัจจุบันอำนาจเงินเป็นอำนาจสูงสุด จึงเป็นการแลกเปลี่ยนในระบบตลาดมากกว่าระบบอุปถัมภ์ เพราะความสัมพันธ์ไม่ได้มีพื้นฐานที่คุณธรรมแต่เป็นความโลภที่ต้องการร่ำรวยและหวังผลประโยชน์กันโดยตรง ส่วนผู้รับก็ไม่ได้อยู่ที่ความภักดีแต่ตกอยู่ในภาวะจำยอมจากความจำเป็นทางการเงินหรือความกลัว (ดูหน้า 5)

ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์ (ชาญศักดิ์ ฤวิธ. 2534 : 39-40 ; อ้างอิงมาจาก ม.ร.ว. อคิน รพีพัฒน์. 2521 : 8) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นกลไกที่สำคัญในสังคมรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นสิ่งที่กำหนดความสัมพันธ์ของคนสามฝ่ายในสังคมของรัฐ คือ พระมหากษัตริย์ นายหรือขุนนางและไพร่ ซึ่งเป็นกลไกที่คนสามกลุ่มในสังคมใช้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตน และความขัดแย้งเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ไพร่จะเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบมากที่สุดในความสัมพันธ์แบบนี้ ระบบอุปถัมภ์จึงเป็นเพียงกลไกระดับย่อย และไม่อาจนำไปใช้อธิบายสังคมไทยได้ทั้งระบบ

สนธิ สมครการ (2533 : 25) ได้แบ่งระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่เครือญาติ นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคม ไทยตามวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส ที่ญาติต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจนและน่าจะเป็นระบบที่คงทนถาวรที่สุดด้วย

2. ระบบอุปถัมภ์ในหมู่มิตรสหายในสังคมไทยความคาดหวังระหว่างเพื่อน เป็นไปอย่างลึกซึ้งมักจะวัดกันด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่าจะเป็นเพื่อนเล่นเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพื่อนร่วมสถาบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายทหารและตำรวจที่มีมักจะไต่ยื่นเสมอถึงการพบปะสังสรรค์ของเพื่อนร่วมรุ่นร่วมสถาบันเช่นนักเรียนนาย ร้อยตำรวจรุ่นต่างๆ เป็นต้น

3. ระบบอุปถัมภ์ในองค์กรต่างๆ มักจะแสดงออกมาในรูปของความสัมพันธระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง ก่อให้เกิดธรรมเนียมการเข้าหาผู้มีอำนาจเพื่อให้ความคุ้มครองตนเองและผลประโยชน์ของตนเองเจ้านายในส่วนของราชการคือผู้บังคับบัญชา ผู้มีอำนาจโยกย้ายบรรจุแต่งตั้งเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งส่วนเจ้านายในองค์กรเอกชน อาจนับตั้งแต่ระดับผู้จัดการขึ้นไปที่สามารถให้คุณให้โทษแก่ลูกน้องได้ ทำให้บรรดาเจ้านายหรือผู้บังคับบัญชาต่างก็สร้างอภิสิทธิ์สร้างอำนาจสร้างอิทธิพลให้กับตนเอง โดยมีผู้ใต้บังคับบัญชานี้ในบุญคุณต้องดูแลเอาใจใส่ต่อผู้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องส่วนตัวและงานในหน้าที่

4. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพอาจจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มข้าราชการ-พ่อค่านักธุรกิจ กลุ่มข้าราชการ-นักการเมือง กลุ่มข้าราชการ-ประชาชน กลุ่มนักการเมือง-ประชาชน กลุ่มนักการเมือง-พ่อค่านักธุรกิจ และพ่อค่านักธุรกิจ-ประชาชน

สมิตรี เรื่องสวัสดิ์ (2543 : 16 - 17) ได้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมไทยที่มีลักษณะแบบ “ผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์” เป็น 3 รูปแบบ คือ

1) ระบบอุปถัมภ์ที่มีในเครือญาติ

เครือญาติ (Kinship) หมายถึง ระบบเครือข่ายทางสังคมที่เกิดจากความสัมพันธ์กันด้วยการสืบสกุลหรือการโยงใยทางสายโลหิต หรือการแต่งงานและการรวมครอบครัวหรือแม้กระทั่งการรับทารกเข้ามาเป็นบุตรบุญธรรม สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ (1) เครือญาติจากสายโลหิต (Consanguineous Kinship) เช่น ลุง ป้า น้า อา (2) เครือญาติที่เกิดจากการสมรส (Conjugal Kinship) เช่น พี่เขย พี่สะใภ้ น้องเขย น้องสะใภ้ พ่อตา แม่ยาย พ่อสามี แม่สามี

ประสิทธิ์ สวัสดิ์ญาติ (2535 : 91-103) ได้แบ่งประเภทของการสืบเชื้อสายของระบบญาติเป็น 4 ประเภท

1) การสืบเชื้อสายแบบสายเดียว (Unilateral หรือ Unilateral Descent) ซึ่งบุคคลอาจเป็นการสืบเชื้อสายทางฝ่ายบิดา (Matrilineal หรือ Agnatic Descent) หรือสืบเชื้อสายทางฝ่ายมารดา (Matrilineal หรือ Uterine Descent) อย่างใดอย่างหนึ่ง

2) การสืบเชื้อสายแบบสองฝ่ายเท่ากัน (Bilateral Descent) บุคคลสามารถสืบเชื้อสายได้ทั้งฝ่ายบิดาและมารดาเท่าเทียมกัน

3) การสืบเชื้อสายแบบสองทางเฉพาะกิจ (Double Unilateral Descent หรือ Double Unilateral Descent) เป็นการสืบเชื้อสายที่กำหนดให้บุคคลมีความผูกพันกับกลุ่มญาติทั้งฝ่ายบิดาและฝ่ายมารดาในจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันในภารกิจบางเรื่อง

4) การสืบเชื้อสายแบบให้เลือก (Ambilineal Descent หรือ Am bilateral Descent) เป็นการสืบเชื้อสายที่ให้คุณเลือกที่สืบเชื้อสายฝ่ายบิดาหรือมารดาอย่างใดอย่างหนึ่งได้ในแต่ละช่วง

นับว่าเป็นระบบที่เก่าแก่มากระบบหนึ่งในสังคมไทย ตามวัฒนธรรมความสัมพันธ์ระหว่างญาติอาวุโส (พ่อ แม่ พี่ ปู่ ย่า ตา ยาย) กับญาติผู้น้อง (น้อง ลูก หลาน เหลน) เป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อย่างชัดเจน และเป็นระบบที่เก่าแก่ที่สุดระบบหนึ่งในสังคมไทย และน่าจะ เป็นระบบที่คงทนถาวร (สุเมิตร เรื่องสวัสดิ์. 2543 : 16 - 17)

2) ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมิตรสหาย

ความเป็นเพื่อนในสังคมไทยปรากฏออกมาได้หลายรูปแบบ เช่น เพื่อนเล่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อร่วมชั้น เพื่อนร่วมสถาบันการศึกษาและเพื่อนตาย เป็นต้น ความคาดหวังระหว่างเพื่อน เป็นอย่างลึกซึ้งและหนักแน่นมากกว่าบางสังคม เพื่อนในสังคมไทยคาดหวังต่อกันมากกว่าความเป็นเพื่อนแท้จึงมักจะวัดกันได้ด้วยพฤติกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันหรือการที่เพื่อน ซึ่งมีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนผู้ด้อยฐานะอย่างสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนอาจจะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นกลายเป็นญาติสนิทกัน เพื่อนผู้ที่ได้รับความอุปถัมภ์ทางด้านวัตถุจะตอบแทนด้วยความจงรักภักดี การรู้จักบุญคุณ คอยป้องกันเพื่อนผู้ให้ความอุปถัมภ์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามสติปัญญาและความสามารถที่ตนมีอยู่ การตอบแทนคุณบางครั้งแสดงออกด้วยการนำสิ่งเล็กน้อยมาใช้ในโอกาสอันควร สายสัมพันธ์แบบเพื่อนจะผสมกับสายสัมพันธ์ทางเครือญาติตรงข้ามกับความสัมพันธ์แบบญาติ ข้อผูกพันแบบปฐมภูมิในคู่สัมพันธ์ระหว่างเพื่อนหาได้เกิดขึ้นเพราะได้กำหนดกันไว้แล้ว ความเป็นเพื่อนเป็นสิ่งต้องชวนชวนให้ได้มาด้วยตนเอง

ถ้าหากเราต้องการวิเคราะห์ความเป็นเพื่อนในแง่สังคมวิทยาแล้ว สามารถแยกความสัมพันธ์นี้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ความเป็นเพื่อนทางความรู้สึกอารมณ์ (Expressive or Emotional Friendship)
- 2) ความเป็นเพื่อนเชิงกลไก (Instrumental Friendship)

ในแง่ของคู่สัมพันธ์ทั้ง 2 ฝ่ายนั้น ความเป็นเพื่อนในทางอารมณ์เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง (Ego) กับบุคคลที่สอง (Alter) โดยที่ทั้งสองต่างได้รับความพึงพอใจในด้านอารมณ์จากอีกฝ่ายหนึ่ง ความสัมพันธ์ชนิดนี้เป็นไปในเชิงจิตวิทยาแน่นอนว่าข้อเท็จจริงของความสัมพันธ์แบบนี้สร้างความพอใจเพิ่มเติมให้กับอีกฝ่ายหนึ่งที่รู้สึกขาดดุลในความพอใจทางจิตใจและทำให้ต้องพิจารณาคูณลักษณะทางสังคมของความสัมพันธ์ดังกล่าวคำถามที่เราต้องถามคือภายใต้สภาวะการณ์อย่างใดที่คาดหวังว่าจะพบความไม่สมดุลทางอารมณ์ (Emotion Deficit) ในบุคคล 2 คนที่ถูกชักจูงให้เข้ามามีความสัมพันธ์กันในลักษณะดังกล่าว ในการพิจารณาอาจมองความเป็นเพื่อนเป็นแง่ในพลังในการสร้างสมดุลให้กลับคืนมา จะพบความเป็นเพื่อนทางอารมณ์ได้ในภาวะทางสังคมที่ปัจเจกบุคคลมีความผูกพันเข้ากับกลุ่มอย่างแน่นหนา เช่น ในชุมชนและกลุ่มสังขญาติ (Lineage) และที่ซึ่งโครงสร้างสังคมไม่เปิดโอกาสให้มีการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงในทางสังคมและภูมิศาสตร์ (Social and Geographical Mobility) ในสถานการณ์เช่นนี้บุคคลจะมีช่องทางเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติและสังคมโดยอาศัยความผูกพันกับกลุ่ม ความเป็นเพื่อนจึงมีความสำคัญในด้านการผ่อนคลายทาง

อารมณ์และการระบายอารมณ์จากความเครียดและแรงกดดันจากการทำตามบทบาท (Role Playing) ที่กำหนดโดยกลุ่ม (สมิตร์ เรื่องสวัสดี. 2543 : 17 - 18)

3) ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในเชิงการทดแทนบุญคุณ

การรู้จักตอบแทนคุณ เป็นธรรมที่สำคัญที่มีอยู่ประจำโลกที่คนดีทั้งหลายปฏิบัติเป็นแบบอย่างมาโดยตลอด เป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมให้คนในสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขร่มเย็นมีความรู้รักสามัคคี ต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน พร้อมกันนี้ ยังเป็นคุณธรรมที่ประกาศศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย บุคคลผู้มีความกตัญญูกตเวทิตา จึงถือว่าเป็นคนดี เป็นคนมีศักดิ์ศรี เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญในสังคมทั่วไป การทดแทนคุณอาศัยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาประเพณีปฏิบัติ ไม่มีหลักการหรือทฤษฎีใดมารองรับ เนื่องจากการสมมติใจที่จะทำหรือไม่ก็ได้ ผู้ที่ปฏิบัติเรียกว่า “กตัญญู หรือรู้คุณคน” และผู้ที่ไม่ปฏิบัติ เรียกว่า “เนรคุณ หรือ ไม่รู้คุณคน” พระพุทธศาสนาได้ซึมซาบเข้าไปในสายเลือดโดยช่วยกล่อมเกลาก่อนปณิธานของคนไทยให้เป็นผู้รู้จักรากฐานแห่งความสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน ที่สำคัญคือ การรู้จักตอบแทนคุณต่อผู้ที่เคยอุปการคุณ รู้จักตอบแทนคุณของบิดามารดา ครูอาจารย์ คุณของพระพุทธศาสนาและพระมหากษัตริย์ จากความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทยดังกล่าว จึงทำให้เกิดมีความสัมพันธ์ 5 ทาง คือ

- 1) วงศ์ตระกูล ระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา
- 2) การศึกษาระหว่างครูอาจารย์กับศิษย์
- 3) สังคมทั่วไป ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย
- 4) การปกครองระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน
- 5) ศาสนา ระหว่างพระพุทธเจ้าหรือพระธรรมวินัยกับพุทธบริษัท

จากความสัมพันธ์ 5 ทางนั้น บุคคลผู้ทำอุปการแก่ผู้อื่น เพราะเมตตา กรุณา มีจิตใจปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุขหรือที่กำลังมีความทุกข์ต้องการความช่วยเหลือให้รอดพ้นจากความทุกข์โดยมิได้คำนึงถึงสิ่งตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น เช่น บิดามารดาให้การเลี้ยงดูบุตรธิดาของตนโดยไม่หวังผลตอบแทน บิดามารดาจึงเป็นบุพการีคนแรกของบุตรธิดา ต่อจากนั้น ครูอาจารย์ที่คอยให้การศึกษาศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตหน้าที่การงาน ครูอาจารย์จึงเป็นบุพการีของศิษย์ในลำดับถัดมา ต่อมาเมื่อเราเป็นสมาชิกของสังคมเริ่มตั้งแต่สังคมระดับหมู่บ้านเป็นต้น ทำให้ความสัมพันธ์ขยายวงกว้างออกไประหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อยข้าราชการกับประชาชนตลอดจนถึงพระมหากษัตริย์กับอาณาประชาราษฎร์จึงทำให้บุพการีขยายวงกว้างออกไปด้วย

คำว่า “การรู้จักตอบแทนคุณ” แปลความมาจากคำว่า “กตัญญูกตเวทิตา” แปลว่าความกตัญญูหรือความสำนึกในบุญคุณที่ผู้อื่นเคยทำไว้แก่ตน ส่วนคำว่า กตเวทิตา แปลว่า การยอมรับบุญคุณของผู้อื่นแล้วทำการตอบแทนต่อบุญคุณ ความกตัญญูนี้มีความหมายที่ละเอียดลึกซึ้ง มิใช่เพียงแค่รู้บุญคุณตามที่ได้ยินได้ฟังมา หรือรู้จากการศึกษาเล่าเรียนเท่านั้น แต่ต้องเป็นการรู้ที่เกิดจากจิตสำนึกหรือความรู้สึกของตน ความกตัญญูมีลักษณะ 3 ประการ คือ

- 1) รู้ว่าบุคคลนั้นมีบุญคุณแก่ตนอย่างไร
- 2) รู้ว่าบุคคลผู้มีบุญคุณแก่ตนนั้นมีความต้องการอะไร

3) รู้ว่าตนควรปฏิบัติต่อบุคคลผู้มีบุญคุณอย่างไรจึงจะเหมาะสม

ลักษณะดังกล่าวในข้างต้นจึงทำให้เกิดรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในเชิงการทดแทนบุญคุณเกิดขึ้น เนื่องจากการบุคคลที่มีอำนาจในการบริหารองค์การอาจเคยได้รับการอุปการะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาก่อน จึงต้องให้ความอุปการะกลับคืนเชิงทดแทนคุณคราวก่อนแก่บุคคลนั้น (สุมิตร เรื่อง สวัสดิ์. 2543 : 18 - 19)

จากรอบแนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์เป็นปรากฏการณ์ความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่สมดุลกัน ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่ ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ทั้งสองฝ่ายต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกันทำให้เกิดความผูกพันทางใจต่อกัน ในแง่ระบบอุปถัมภ์กับการเมืองไทยจะพบว่านักการเมืองได้นำระบบอุปถัมภ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

ด้วยกลวิธีต่างๆ ทั้งในลักษณะที่ถูกต้องชอบธรรมหรือเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้เพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงและชัยชนะในการเลือกตั้ง ทั้งเวทีการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น

แนวคิดเรื่องนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น

1. ความหมายของนักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น

1.1 ความหมายของนักการเมือง

คำว่า “นักการเมือง” (politician) มาจากคำว่า “การเมือง” (politics) ซึ่งมาจากภาษากรีก คือคำว่า polis แปลว่าเมืองหรือนคร ตามประวัติศาสตร์การปกครองของกรีกในสมัยโบราณนั้นเมืองหรือนครนั้นมีฐานะเป็นรัฐ (state) หรือที่เรียกว่านครรัฐ เช่น นครรัฐเอเธนส์ นครรัฐสปาร์ตา เมืองหรือนครในสมัยโบราณจึงกลายมาเป็น “รัฐ” ตามความหมายในปัจจุบัน ในนครรัฐเอเธนส์ ถือว่าสังคมคือการเมืองประชาชนทั้งหมดในฐานะที่มีส่วนร่วมในกิจการของรัฐก็คือนักการเมือง และบุคคลที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกการปกครองของรัฐหรือเมืองก็คือประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองมากกว่าคนอื่นๆ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. 2532 : ม.ป.ป.)

Wehmhoener (ประเทือง ม่วงอ่อน. 2556 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Wehmhoener. 1971 : 65) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับนักการเมืองไว้ว่านักการเมือง เป็นกลุ่มบุคคล ซึ่งมีอำนาจสูงสุดในแต่ละสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญและมีชื่อเสียง อาจรวมถึงบุคคลหลายอาชีพด้วยกัน บุคคลที่มีตำแหน่งสูงมีอำนาจหน้าที่ราชการ ซึ่งเป็นบุคคลกลุ่มน้อยในสังคมและเป็นผู้ควบคุมทรัพยากรส่วนใหญ่ หรือมีสถานภาพสังคมในระดับสูง หรือเป็นผู้มีอิทธิพลไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในกระบวนการตัดสินใจที่มีผลต่อสมาชิกของสังคม

Zonis (ประเทือง ม่วงอ่อน. 2556 ข : 17 ; อ้างอิงมาจาก Zonis. 1971 : 5)

นักการเมือง คือ บุคคลที่ใช้และมีอำนาจทางการเมืองมากกว่าคนอื่นๆ ในสังคม อำนาจทางการเมืองนั้น เกี่ยวกับการแจกแจงค่านิยมที่หายากในระบบการเมือง

Gaetano Mosca (ประเทือง ม่วงอ่อน. 2556 ค : 17-18 ; อ้างอิงมาจาก Gaetano Mosca. 1965 : 50) ได้กำหนดความแตกต่างระหว่างนักการเมือง หรือผู้ที่เป็นชนชั้น

ปกครอง หรือผู้นำทางการเมือง (elite) กับประชาชนทั่วไป (masses) ว่าในความเป็นจริงที่แน่นอน และมีแนวโน้มว่าจะต้องได้พบในองค์กรการเมืองทุกแห่ง สิ่งหนึ่งที่ปรากฏชัดในทุกสังคมที่กล่าวถึง หรือจะจะเป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าเพียงใด จะมีบุคคลในสังคมอยู่ 2 พวก คือ ชนชั้นผู้ปกครอง กับชนชั้นผู้ถูกปกครองพวกแรกมีจำนวนน้อยแต่ควบคุมหน้าที่ทางการเมือง ผูกขาดอำนาจ และเป็นผู้ที่ได้เปรียบจากผลที่อำนาจนำมาให้ ส่วนพวกที่สอง เป็นพวกที่มีจำนวนมากกว่าพวกแรก แต่กลับถูกบงการและควบคุมโดยพวกแรก ในลักษณะที่เป็นการควบคุมทางกฎหมาย การตัดสินใจขาด และการอาศัยความรุนแรงทั้งมา

ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง (2550 : 35) ได้แสดงให้เห็นว่า การก้าวสู่เส้นทางการเมืองของนักการเมืองส่วนใหญ่ ถูกมองว่าเป็นหนทางนำไปสู่ความร่ำรวย อำนาจบารมีมากมาย และอาจเป็นเพราะเหตุนี้ที่ทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจ และมีทัศนคติต่อการเมืองหรือนักการเมืองว่าเป็นเรื่องที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะหน้าให้ตนเองหรือประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็มีนักการเมืองจำนวนไม่น้อยต้องเสี่ยงตาย เสี่ยงภัย เสี่ยงชีวิต เสี่ยงต่อความยากจนลง ถูกจับกุมขัง และบางรายถึงขั้นต้องลี้ภัยไปต่าง ประเทศ และอีกไม่น้อยต้องยอมถูกเยาะเย้ย ถูกเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัว อย่างที่ได้ทราบข้อมูลข่าวสารกันอยู่ตลอดเวลา บางคนได้รับฉายาทั้งด้านดีและไม่ดีตามแต่สื่อมวลชนหรือประชาชนที่จะได้ตั้งขึ้น ซึ่งหมายถึง ความเป็นบุคคลสาธารณะที่ต้องได้รับการตรวจสอบจากสังคมตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อต้องดำเนินวิถีแห่งการเมืองแล้วนักการเมืองทุกคนจึงต้องตกอยู่กับความสับสนเสี่ยงต่อความรู้สึกของประชาชนส่วนใหญ่นักการเมืองจึงจำที่จะต้องกระทำตนให้ดีเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติให้ถูกต้องตามครรลองครองธรรมในการดำเนินชีวิต และการทำหน้าที่เป็นนักการเมืองที่ดีเป็นสำคัญและการที่นักการเมืองจะสามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์นั้น ก็คือมีโอกาสเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนตามวิถีทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยผ่านการลงสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้หมายรวมทั้งการลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติ (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา) และระดับท้องถิ่น (สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น)

คมกริช วัฒนเสถียร (2527 : 2-5) ได้จำแนกประเภทของผู้สมัครหรือนักการเมืองออกเป็น 5 กลุ่ม คือ

1. นักการเมืองสายเลือด หมายถึง ตระกูลของนักการเมืองประเภทนี้คลุกคลีอยู่ในวงการเมืองมานาน โดยสืบทอดกันจากรุ่นไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนถึงรุ่นลูกหลานในปัจจุบัน หรือจะเรียกว่าเป็นตระกูลนักการเมืองก็ได้
2. นักการเมืองอาชีพ หมายถึง นักกฎหมายและนักปกครอง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้มีความรู้ทางกฎหมายหรือนักกฎหมายให้ความสนใจสมัครลงผู้แทนและได้รับการเลือกตั้งมากกว่าบุคคลอาชีพอื่นๆ
3. นักการเมืองระดับท้องถิ่น หมายถึง นักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เมื่อได้รับเลือกตั้งหลายๆ ครั้ง ก็ย่อมเป็นที่นับถือของประชาชนอย่างกว้างขวางในจังหวัดของตน ทำให้เป็นผู้มีอนาคตในทางการเมืองระดับชาติต่อไป

4. นักการเมืองที่มาจากความเป็นนักธุรกิจเงินล้าน หมายถึง พ่อค่านักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมีเงินจากการประกอบธุรกิจ และมีความสนใจที่จะเข้ามาเล่นการเมืองมากขึ้น และมักได้รับชัยชนะเหนือคู่แข่งเพราะมีเงินมาก

5. นักการเมืองที่มาจากการเป็นคนเด่นคนดังแห่งยุค หมายถึง ในแต่ละจังหวัดมีคนดังที่มาจากหลากหลายอาชีพ มีทั้งความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งพรรคการเมืองก็จะพยายามสอดส่องสำรวจ

1.2 ความหมายของนักการเมืองท้องถิ่น

สำหรับความหมายของนักการเมืองท้องถิ่น เมื่อพิจารณาในมิติของการเมืองท้องถิ่น ก็จะพบได้ว่าการเมืองท้องถิ่นมีสองมิติเช่นเดียวกับการเมืองระดับชาติ คือมิติของการเมืองภาคตัวแทนและการเมืองภาคพลเมืองกล่าวคือ การเมืองท้องถิ่นในมิติของภาคตัวแทน คือการเมืองที่ประชาชนเลือกนักการเมืองท้องถิ่นเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ส่วนมิติภาคพลเมือง เป็นการเมืองที่เกิดขึ้นจากประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การลงชื่อเพื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (ประธาน สุวรรณมงคล. 2554 : 43)

วิศรุต อามาตย์มุลตรี (2558 : 6) ได้ให้นิยามความหมาย นักการเมืองท้องถิ่นว่า หมายถึง ผู้ฝึกฝนทางการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ที่เคยหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระดับหมู่บ้าน อำเภอและจังหวัด ซึ่งอาจกระทำในฐานะที่เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมืองต่างๆโดยยึดเอาการเมืองเป็นอาชีพ ได้แก่ นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล นายองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดร้อยเอ็ด

การเมืองท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องของการเข้ามาแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจของบุคคล/กลุ่มบุคคลเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะหรือกลุ่มคนเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะบุคคลในท้องถิ่นนั้น ภายใต้บริบทของการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัอำนาจและผลประโยชน์ในท้องถิ่น ดังนั้น นักการเมืองท้องถิ่นคือบุคคลที่เสนอตัวเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น ภายใต้ระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ให้นักการเมืองท้องถิ่นมีความชอบธรรมในการเป็นตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่นทั้งการบริหารท้องถิ่น (ฝ่ายบริหาร) และการควบคุมตรวจสอบ (ฝ่ายนิติบัญญัติ)

2. นักการเมืองท้องถิ่นกับโครงสร้างอำนาจในระดับท้องถิ่น

1. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบขั้วเดียวหรือแบบรวมศูนย์ท้องถิ่นมักมีชนชั้นนำกลุ่มหนึ่งที่รวมตัวกันเหนียวแน่นผูกขาดอำนาจและการตัดสินใจของสังคมในทุกเรื่องในลักษณะชนชั้นนำนิยมความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นไปในลักษณะผูกขาดอำนาจทางการเมืองเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับจังหวัดหรือชุมชนท้องถิ่นเพราะมีชนชั้นนำอยู่ขั้วเดียวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกลุ่มมีความเข้มแข็งเหนือกว่ากลุ่มอื่นๆมีผู้อยู่ภายใต้การอุปถัมภ์อย่างกว้างขวางมากมายและมีสายสัมพันธ์แนบแน่นกับข้าราชการในจังหวัดหน่วยงานต่างๆและท้องถิ่นเป็นผู้มีบารมีและมีอิทธิพลจนเป็นเหตุให้ผูกขาดอำนาจทางการเมืองได้อย่างเบ็ดเสร็จ (Monopolistic Politics) โดยปราศจากคู่แข่งทาง

การเมืองที่มีศักยภาพที่จะแข่งขันได้อีกทั้งชนชั้นนำลักษณะนี้จะเป็นผู้กุมอำนาจในการตัดสินใจทั้งหมดทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบชั่วคราวนี้ชนชั้นนำของการเมืองระดับชาตินักการเมืองท้องถิ่นผู้บริหารหน่วยงานต่างๆจะเป็นเครือข่ายเดียวกันทำให้การบริหารราชการต่างๆ หรือการดำเนินกิจกรรมของจังหวัดนั้นๆมีเสถียรภาพสูงมีความเป็นเอกภาพและปราศจากความขัดแย้งใดๆเพราะเมื่อเกิดปัญหาจะมีผู้ที่คอยจัดการความขัดแย้งให้การบริหารดำเนินการต่อไปอย่างคล่องตัวและรวดเร็ว

2. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบ 2 หรือ 3 ชั่วอำนาจการเมืองเป็นเรื่องของการแข่งขันกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆอำนาจและโครงสร้างอำนาจจึงไม่ตายตัวแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบ 2 หรือ 3 ชั่วอำนาจมักมีการต่อสู้แข่งขันระหว่งกลุ่มต่างๆ ทั้งการเมืองระดับชาติระดับท้องถิ่นหรือความขัดแย้งภายในชุมชนเพราะไม่มีกลุ่มใดมีอำนาจเหนือกลุ่มใดอย่างเด็ดขาดแต่ละกลุ่มต่างมีฐานทางเศรษฐกิจดีเท่ากันมีเครือข่ายในจังหวัดเท่าๆกันมีผู้อยู่ภายใต้อุปถัมภ์เท่าๆกันอีกทั้งชั่วคราวเหล่านั้นมีการต่อสู้แข่งขันกันทั้งก่อนการเลือกตั้งและภายหลังจากการเลือกตั้งเช่นในระดับท้องถิ่นกลุ่มหนึ่งได้เป็นฝ่ายบริหารอีกกลุ่มหนึ่งจะได้เป็นฝ่ายสภาเป็นต้น ซึ่งมีข้อดีคือทำให้ฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติมีการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน

3. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบหลายชั่วจนไม่มีชั่วอำนาจที่ชัดเจนโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบนี้จะไม่ถูกครอบงำแบบเบ็ดเสร็จอย่างแบบโครงสร้างชั่วคราวและไม่มี ความรุนแรงเท่ากับโครงสร้างแบบ 2 หรือ 3 ชั่วอำนาจเพราะอำนาจไม่ได้ถูกผูกขาดอยู่กับชนชั้นนำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การต่อสู้ของชนชั้นนำต่างๆยังอิสระต่อกันมากจนไม่มีใครมีอำนาจเหนือใครจนชนชั้นนำต่างๆต้องจับมือกันเป็นพันธมิตรเพื่อรวมตัวกันมาบริหารงานท้องถิ่น (ระดม วงษ์น้อย. 2526 : 1-36)

แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมือง ที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นวิธีการคัดสรรคนเพื่อเข้ามาทำกิจกรรมทางการเมือง เป็นตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าการเลือกตั้ง (election) เป็นรูปแบบพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดภายใต้รูปแบบอันหลากหลายของการให้ได้ว่าซึ่งผู้แทนของประชาชน การเลือกตั้งจึงเป็นกิจกรรมที่สะท้อนแสดงออกซึ่งเจตจำนง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเชิงกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์และแนวนโยบายในการใช้อำนาจอันสอดคล้องกับความต้องการของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมตลอดจนถึงการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นองค์รวม และท้ายที่สุดคือการสร้างความกินดีอยู่ดีให้แก่ตน

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้หลายความหมาย ดังนี้

ณัชชาภัทร อุ๋นตรงจิต (2552 : 170) ได้ให้นิยามความหมาย การเลือกตั้งว่าเป็นวิธีการคัดสรรคนเพื่อเข้ามาทำกิจกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม หรือประชาธิปไตยแบบมีตัวแทน (representative democracy) เพราะเป็นกระบวนการจัดสรรตัวบุคคลที่จะไปทำหน้าที่แทนบุคคลทั่วประเทศ ในสถานนิติบัญญัติและบริหาร

ณัชชานูช พิชิตนารัตน์ (2554 : 24) ได้ให้นิยามว่า การเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่ถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน การเลือกตั้งเป็นการมอบอำนาจของประชาชนให้แก่บุคคล หรือคณะบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนตน เพื่อกำหนดนโยบายในการบริหารปกครองประเทศ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร รวมทั้งการดำเนินการต่างๆ ในทางนิติบัญญัติ

David and Goal (อภิญา โปธิไสย. 2552 : 12 ; อ้างอิงมาจาก David and Goal. 1981 : 216) ได้นิยามความหมาย การเลือกตั้งว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้แก่สามัญชนโดยทั่วไปและการมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมทุกๆ ไป ในกิจการสาธารณะของการเลือกตั้งครั้งนี้ได้กลายเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นพลเมือง

วัชรา ไชยสาร (2541 : 8) ได้ให้ความหมายของการเลือกตั้งว่า เป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน

ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก (2551 : 78) ให้ความหมายการเลือกตั้ง หมายถึง กรณีที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลหลายคน หรือบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายบัญชีเพื่อให้ไปกระทำการอันใดอันหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งการเลือกตั้งคือการเลือกบุคคลใดบุคคลหนึ่งจากผู้สมัครหรือกลุ่มคนที่อาสาสมัครซึ่งโดยปกติแล้วจะมีแนวความคิดทางการเมืองที่หลากหลายเพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนตามเจตจำนงของตน

2. หลักเกณฑ์ในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาลและผู้ปกครองนั้นต้องมีหลักเกณฑ์สำคัญๆ ที่ยอมรับเป็นสากลดังนี้

1. หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง (freedom of election) กล่าวคือ การออกเสียงเลือกตั้งจะต้องเป็นไปโดยอิสระปราศจากการบังคับหรือกระทำใดๆ ที่เป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (periodic election) โดยจะต้องมีกำหนดเวลาการเลือกตั้งที่แน่นอน เช่น กำหนดให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปี หรือ 5 ปี เป็นต้น

3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง หรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (genuine election) กล่าวคือ รัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามกฎหมายและจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้หากการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงทั่วไป (universal suffrage) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็กและบุคคลที่มีจิตบกพร่อง เป็นต้น

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (equal suffrage) หมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิคนละหนึ่งเสียง และคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน (ณัชชานูช พิชิตนารัตน์. 2544 : 27)

3. วิธีการเลือกตั้ง

วิธีการเลือกตั้งมี 2 วิธี คือ

1. การเลือกตั้งโดยตรง (direction election) หมายถึงการเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ได้ใช้วิจารณญาณของตนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละตำแหน่งโดยตรง คะแนนเสียงที่ได้รับจากการเลือกตั้ง จะเป็นเครื่องวัดว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนั้นๆ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยเป็นการเลือกตั้งโดยตรง

2. การเลือกตั้งโดยอ้อม (indirection election) หมายถึง การเลือกตั้งที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง เลือกตั้งคณะบุคคลคณะหนึ่งเข้าทำหน้าที่เลือกตั้งแทนตน (election college) เป็น การมอบหมายสิทธิในการเลือกตั้งให้แก่คณะบุคคลที่เข้าไปทำการเลือกตั้งนั้น จะมีสติปัญญา ความรู้ ความสามารถในการใช้วิจารณญาณได้ดีกว่า ซึ่งจะเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนจะได้ผู้แทนที่ดีมีความสามารถแน่นอน ซึ่งประเทศไทยเคยมีการเลือกตั้งโดยอ้อมเพียงครั้งเดียวคือ การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 (เฟื่องทิพย์ ชัยโฉม, 2544 : 36)

4. ประเภทของการเลือกตั้ง

การพิจารณาแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้นอาจใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ หลายวิธี ซึ่งการแบ่งตามลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ (วัชรวิทย์ ชัยโฉม, 2541 อ้างถึงใน เฟื่องทิพย์ ชัยโฉม, 2544 : 36-42)

1. การเลือกตั้งทั่วไป (general election) หมายถึง การเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อมๆ กัน การเลือกตั้งทั่วไปมี 2 กรณีคือ ครบวาระที่จะต้องมีการเลือกตั้ง และยุบสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งการเลือกตั้งทั่วไปนี้จะเป็นเครื่องชี้วัดกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนได้เป็นอย่างดี แต่จะชี้วัดได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระบบพรรคการเมืองในประเทศนั้นๆ เช่น ประเทศในระบบสองพรรคการเมือง การเลือกตั้งทั่วไปจะเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นเครื่องชี้วัดว่าประชาชนจะยังคงสนับสนุนรัฐบาลเดิมอยู่หรือไม่ และสำหรับประเทศในระบบหลายพรรคการเมืองการจัดตั้งจะเป็นรัฐบาลผสม ผลการเลือกตั้งทั่วไปไม่อาจชี้วัดได้ชัดเจนว่าประชาชนต้องการรัฐบาลเดิม หรือรัฐบาลใหม่เพราะการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นอยู่กับการรวบรวมเสียงข้างมากของพรรคการเมืองต่างๆ หลังจากการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งทั่วไปก็เป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นวัฒนธรรมทางการเมือง และแนวโน้มของกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้ง หรือในประเทศนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ความแตกต่างของจำนวนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองกับชนบท ปริมาณ และลักษณะการซื้อสิทธิขายเสียงในเขตการเลือกตั้งต่างๆ ความนิยมในพรรคการเมือง ในเขตเมืองกับเขตชนบท เป็นต้น

2. การเลือกตั้งซ่อม (by election) ในกรณีที่ผู้แทนราษฎรขาดจากสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออก หรือเพราะเหตุผลอื่นๆ ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมให้ได้ผู้แทนราษฎรมาแทนที่ผู้พ้นสภาพการเป็นผู้แทนราษฎร แต่บางตำราก็ได้แยกการเลือกตั้งซ่อมในกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของสภานิติบัญญัติว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาไม่เป็นไปโดยชอบซึ่งเป็นการขาดสมาชิกสภา

ประวัติความเป็นมา

ตามบันทึกพงศาวดาร หัวเมืองมณฑลอีสานในส่วนที่เกี่ยวกับเมืองโกสุมพิสัย ซึ่งคณะกรรมการเมืองโกสุมพิสัย ทำส่งไปถวายกรมหมื่นสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์ สำเร็จราชการมณฑลลาวกาว เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2439 มีความว่าเมืองโกสุมพิสัยนี้ แต่ก่อนชื่อบ้านวังท่า ยังไม่มีคำว่า " หัวขวาง" เติมท้าย ต่อมาจึงได้นามว่า บ้านวังท่าหอขวาง สันนิษฐานว่าเคยเป็นบ้าน ๑ หนึ่งนานมาแล้ว โดยสันนิษฐานจากลักษณะศิลปะของพระพุทธรูปที่พบ คาดว่าจะมีผู้คนมาตั้งถิ่นฐาน อยู่ในราว พ.ศ. 1300 – 1700 ในสมัยขอมเรืองอำนาจ สมัยเดียวกับปราสาทหินพิมาย เขาพระวิหาร และกู่ต่าง ๆ ที่อยู่ทั่วภาคอีสาน ต่อมาถูกปล่อยให้รกร้างไปประมาณ 200 ปี จนเกิดเป็นป่าดงพงทิบบมี ช้าง เสือ หมี กวาง ละมั่ง ลิง และสัตว์ ต่าง ๆ อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากส่วนที่มาของคำว่า " หอขวาง" นั้น มีที่มาดังนี้

ในปี พ.ศ. 2413 มีนายพราน 2 คน คนหนึ่งชื่อพรานหมา อีกคนหนึ่งชื่อพรานบัวกับพวกอีก 10 คน เป็นคนบ้านโนนเมือง (บ้านโนนเมืองเป็นบ้านเก่าแก่อีกบ้านหนึ่งอยู่ตำบลแพ่งอำเภอโกสุมพิสัย ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของเมืองขอนแก่นมาก่อน พวกกันไปล่าสัตว์ป่า แต่ก็หาได้พบสัตว์ป่าไม่ จนล่องเข้ามาในเขตพทศสีมาด้านตะวันตก (อยู่ข้างวัดกลางโกสุมในปัจจุบัน) ต่างก็รู้สึกอ่อนเพลียไปตาม ๆ กัน จึงพากันหยุดพักนอนในที่นั้นในคืนนั้นพรานคนหนึ่งฝันว่า มีบุรุษหนึ่ง ร่างกายกำยำสูงใหญ่ ท่าทางดูร้ายน่ากลัวถือตะบองมาชูว่า " พวกสูมาทำไม ไม่รู้ว่ากูเป็นใหญ่อยู่ที่นี้หรือ" สูดวงล้ามาในเขตแดนของกูทำไมกูจะตีเสียให้ตายเดี๋ยวนี้ " พรานเกิดความหวาดกลัวจนตัวสั่นได้แต่วิ่งวอนร้องขอชีวิตไว้ บุรุษนั้นจึงสั่งว่า "ถ้าพวกสูอยากได้เนื้อ จงพากันมาราบไหว้ทำสักการบูชา กับปลุกหอเพียงตาขวาง ตะวันให้กู ถ้าไม่ทำเช่นนั้น กูจะตามไปฆ่าเสียให้ตาย และพวกสูจะไม่ได้เนื้อไปแม้สักตัวเดียว"พรานคนนั้นตกใจตื่นขึ้น ก็ได้เล่าความฝันให้พรรคพวกฟัง จึงตกลงกันว่าจะปลุกหอให้ตามที่ได้นิมิตนั้นครั้งรุ่งเช้า จึงช่วยกันปลุกหอมเหศักดิ์ (ศาลเจ้า) ซึ่งมีลักษณะทอดยาวจากทิศเหนือมาทิศใต้ ซึ่งเรียกว่า " ขวางตะวัน" (หอขวาง) แล้วพากันหาดอกไม้ต่าง ๆ มาบูชาและกราบไหว้อธิษฐานขอให้ล่าเนื้อได้สมความประสงค์ แล้วก็ออกหาเนื้อตามป่าแถบนั้น ก็ไปพบหมูป่า กำลังขุดคุ้ยอาหารอยู่ริมฝั่งน้ำห่างจากที่พักประมาณ 1 เส้น พรานก็เลยยิงถูกกลางลำตัวพอดี แต่หมูป่าไม่ตายคาที่พวกพรานจึงไล่ตามหมูป่าไปพบโบสถ์หลังหนึ่ง (คือสถานที่ประดิษฐานองค์หลวงพ่อมิ่งเมืองเดี๋ยวนี้) เห็นมีรอยเลือดติดอยู่ฝาผนัง จึงตามรอยเลือดไปจนพบหมูป่าอนตายพิงผนังโบสถ์ร้างอีกแห่งหนึ่งอยู่ (คือโบสถ์ร้างวัดใต้โกสุม) พวกพรานจึงพากันหามหมูป่ากลับถิ่นฐานของตนต่อไป

ส่วนความเป็นมาของบรรพบุรุษชาวโกสุมพิสัยนั้น พงศาวดารกล่าวไว้ว่า บรรพบุรุษเป็นชาวกรุงศรีสัตนาคนหุต (ลานช้าง) ซึ่งได้อพยพกระจัดกระจาย ลงมาอยู่ในดินแดนอีสานทุกวันนี้โดยมาแสวงหาที่ทำกินอันเป็นชัยภูมิที่เหมาะสมแก่จริตนิสัยของตน พวกไหนเห็นว่าสถานที่ใดเป็นที่เหมาะสม คือมีที่ทำกิน มีน้ำ มีปลา และมีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ ก็รวมกลุ่มกันตั้งบ้านตั้งเมืองขึ้นในสถานที่นั้น ๆ เช่นเมืองหนองบัวลำภู (ลุ่มภู) นครจำปาศักดิ์ ดอนมดแดง และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งไม่สามารถจะจาระไน ให้ครบถ้วนได้ ในสมัยนั้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 3 มณฑล คือ 1. มณฑลอีสาน (ลาวกาว) 2. มณฑลอุดร (ลาวพวน) 3. มณฑลนครราชสีมา (ลาวกลาง) เฉพาะมณฑลอีสานนั้น ตั้งที่ทำการมณฑลอยู่ที่เมืองอุบลราชธานี สมัยนั้นบ้านเมืองต่างๆ อยู่ห่างกันมาก เพราะพลเมืองมีน้อยไม่เหมือนทุกวันนี้

ในพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสานซึ่งหม่อมอมรวงศ์ วิจิตร (ม.ร.ว. ปฐม คเนจร) กล่าวว่า เมื่อประมาณ พ.ศ. 2231 ชาวกรุงศรีสัตนาคนหุต (ลานช้าง) ได้พากันอพยพไปตั้งบ้านกระต๊อบเมืองกลางริมแม่น้ำโขง ฝั่งตะวันตกขนานนามเมืองว่า พระนครกาละจำบากนาคบุรีศรี มีพระเจ้าสุทนต์นราชาเป็นกษัตริย์ปกครองบ้านเมือง ต่อมาเมื่อ ญาควัดโพนสะเม็ก (ญาคูขี้หอม) พาบริวารมาตั้งอยู่นครจำปาศักดิ์ ได้อัญเชิญเจ้าหน่อกษัตริย์ ซึ่งเป็นพระราชนัดดา ขอพระเจ้าสุริยวงศา แห่งเวียงจันทร์ขึ้นปกครองเมือง ทรงพระนามว่า เจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร ในปี พ.ศ. 2256 เปลี่ยนชื่อเมืองเป็นนครจำปาศักดิ์นาคบุรีศรี เมื่อพลเมืองมากขึ้น ที่อยู่อาศัยและที่ทำกินคับแคบ ท้าวแก้วมงคล (จารย์แก้ว) แห่งนครจำปาศักดิ์ได้นำสมัครพรรคพวกแยกพลเมืองจากนครจำปาศักดิ์ ไปตั้งเมืองใหม่ขึ้นอีกเมื่อ พ.ศ. 2256 ชื่อว่า "เมืองสุวรรณภูมิ" (คืออำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทุกวันนี้) จำเนียรกาลต่อมา เมืองสุวรรณภูมิมีพลเมืองมากขึ้น บุตรชายท้าวแก้วมงคล ชื่อท้าวสุหนต์ ได้นำพรรคพวกจากเมืองสุวรรณภูมิ ไปตั้งเมืองใหม่อีกชื่อว่า เมืองร้อยเอ็ด เมืองนี้ตั้งขึ้นเมื่อปีมะแม พุทธศักราช 2318 ตรงกับจุลศักราช 1137 เมืองร้อยเอ็ดเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ ลุถึงพุทธศักราช 2409 จุลศักราช 1227 รัตนโกสินทร์ศก 72 ได้มีการแยกพลเมืองจากเมืองร้อยเอ็ดมาตั้งขึ้นอีกชื่อว่า เมืองมหาสารคาม โดยมีพระเจริญราชเดชวรเชษฐชัตติย วงษา (ท้าวมหาชัย กวด) เป็นเจ้าเมืองและท้าวบัวทอง(หลาน) ทั้งสองท่านนี้เป็นหัวหน้าบัญชาการ สร้างเมือง พระเจริญราชเดชเป็นเจ้าเมืองมหาสารคามตั้งแต่ปี 2408 ถึงปี 2420 ตอนนั้นพระธำรงชัยธวัชเจ้าเมืองธวัชบุรี (นามเดิมท้าวโพธิราชเป็นบุตรของพระพิไสยสุริยวงศ์ เจ้าเมืองโพนพิสัย) มีบุตรชายคนหนึ่งชื่อ "ท้าวเสือ" ซึ่งขณะนั้นรับราชการอยู่ด้วยกันกับพระเจริญราชเดช เจ้าเมืองมหาสารคาม พระเจริญราชเดชเห็นว่า ท้าวเสือเป็นผู้ที่รับราชการเมืองมาด้วยความอุตสาหะวิริยะ กอปรด้วยเป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้ จึงส่งให้ไปเรียนการเมือง (การรัฐศาสตร์) ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่กรุงเทพฯ พร้อมด้วยท้าวอุ่น (พระเจริญราชเดช เจ้าเมืองมหาสารคามคนที่ 3) เมื่อเรียนสำเร็จแล้วก็กลับมารับราชการยังที่เดิม เจ้าเมืองมหาสารคามจึงเลื่อนตำแหน่งท้าวเสือให้เป็น " ท้าวสุริโย "

ในปี พ.ศ. 2417 (ปีที่พรานหมาพรานบัวมาสร้างหอขวางตะวัน) ได้มีครอบครัวอพยพมาจากบ้านหนองคู แขวงเมืองสุวรรณภูมิ ๗ ครอบครัว มาจากบ้านสองแขวงเมืองมหาสารคามอีก 5 ครอบครัว รวมเป็น 12 ครอบครัว มีคนประมาณ 31 คน ได้มาพบที่นี้เข้าเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่ดีใกล้น้ำสมควรที่จะตั้งเป็นบ้านได้ จึงพากันถากถางขุดโค่นปรับพื้นที่ใกล้เคียงกับศาลเจ้า (หอขวาง) นี้ แล้วตั้งเป็นบ้านขึ้นให้ชื่อตามฉายาของหอที่พรานสร้างไว้ชื่อว่า " บ้านหอขวาง" แต่นั้นเป็นต้นมาครั้นเมื่อปี พ.ศ. 2414 อุปฮาดเมืองมหาสารคาม พาสมัครพรรคพวกมาอีก 16 ครอบครัว รวมชายหญิงทั้งสิ้นประมาณ 62 คน มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านหอขวาง จนถึงปี พ.ศ. 2421 พระเจริญราชเดช (กวด) เจ้าเมืองมหาสารคาม ได้ถึงแก่กรรมลง อุปฮาด จึงต้องกลับไปดำรงตำแหน่งแทนพระเจริญราชเดชเจ้าเมืองมหาสารคามต่อไปตั้งแต่ นั้นมาชาวเล่าลือความอุดมสมบูรณ์ของบ้านดงวังท่าหอขวางก็กระจายออกไป จึงมีคนอพยพมาจากถิ่นต่าง ๆ เช่น มาจากเขตเมืองกันทรวิชัย และเมืองท่าสวนยา ซึ่งแตกบ้านอพยพมาอยู่เป็นจำนวนมาก กลายเป็น ๓ หมู่บ้าน คือบ้านคุ้มใต้ บ้านคุ้มกลาง และบ้านคุ้มสังข์ค่อยๆ เจริญและเพิ่มปริมาณครอบครัวขึ้นเป็นลำดับต่อมา

เมื่อปีมะเส็ง พุทธศักราช 2425 จุลศักราช 1244 รัตนโกสินทร์ศก 100 พระเจริญราชเดช (ฮึง) เจ้าเมืองมหาสารคาม เห็นว่าควรจะต้องตั้งเมืองขึ้น 2 เมือง คือ 1. ขอตั้งบ้านหนองบัวโพธิธานาเลา

โดยขอท้าวสุริยวงษ์ (บุญมี) เป็นเจ้าเมืองวาปีปทุม ต่อมาเห็นว่าไม่เหมาะสมจึงย้ายมาตั้งที่บ้านหนองแสงเป็นเมืองวาปีปทุมจนทุกวันนี้ 2. ขอต้งบ้านดงวังท่าหอขวาง โดยขอท้าวสุริโย (เสื่อ) บุตรท้าวโพธิราช หลานของพระขัติยวงษา (เสื่อ) เป็นเจ้าเมือง ขอท้าวเชียง (จันโท) น้องชายพระเจริณราชเดช เป็นอัครราชขอท้าวราชามาตย์ บุตรเวียงแก หลานพระเจริณราชเดช(ฮึง) เป็นอัครวงษ์ ขอท้าวสายทอง บุตรท้าวสุทธิสารเมืองร้อยเอ็ดเป็นวรบุตร พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกบ้านดงวังท่าหอขวางเป็นเมืองโกสุมพิสัยให้ท้าวสุริโย (เสื่อ) เป็นพระสุนทรพิพิธเจ้าเมืองขึ้นกับเมืองมหาสารคาม ส่วนตำแหน่งอัครราช อัครวงษ์และวรบุตร ก็ได้โปรดให้มีตราพระราชสีห์แต่งตั้งตามที่พระราชเดชขอไปในการขอต้งเมืองวาปีปทุมและเมืองโกสุมพิสัยทั้ง 2 เมืองนี้ ตามพงศาวดารหัวเมืองมณฑลอีสาน กล่าวไว้ว่า พระเจริณราชเดช (ฮึง) เจ้าเมืองมหาสารคาม ได้แต่งตั้งให้ท้าวสุริยวงษานำไปบอกพร้อมทั้งเครื่องราชบรรณาการลงไปเฝ้าทูลละอองธุรีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เครื่องราชบรรณาการบ้านหนองแสง ใช้เงินทำเป็นรูปดอกบัว เพราะหนองแสงสมัยนั้นมีบัวมาก จึงพระราชทานนามเมืองตามเครื่องราชบรรณาการว่า " วาปีปทุม" เพราะวาปี แปลว่า บึงหรือหนองน้ำ ปทุม แปลว่า ดอกบัวส่วนบรรณาการของบ้านดงวังท่าหอขวางนั้น ใช้เงินทำเป็นรูปดอกมะค่าป่า เพราะถิ่นนี้แต่ก่อนมีแต่ต้นมะค่าป่าเป็นส่วนมาก จึงพระราชทานนามเมืองว่า "โกสุมพิสัย" ซึ่งแปลว่าแดนหรือที่อยู่แห่งต้นมะค่าป่าพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งท้าวสุริยวงษาเป็น " พระพิทักษ์นรากร เป็นเจ้าเมืองวาปีปทุม และตั้งท้าวสุริโย (เสื่อ) เป็น "พระสุนทรพิพิธ เป็นเจ้าเมืองโกสุมพิสัย " ชื่อเมืองและชื่อเจ้าเมืองทั้งสองนี้ เป็นราชทินนามคล้องจองกันมากคือ ชื่อเมืองก็ว่า วาปีปทุม โกสุมพิสัย ชื่อเจ้าเมืองก็ว่า พระพิทักษ์นรากร พระสุนทรพิพิธเมื่อ พ.ศ. 2444 การปกครองได้แบ่งเขตการปกครองประเทศตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2450 ออกเป็นมณฑล จังหวัด และอำเภอ เมืองโกสุมพิสัยจึงถูกยุบลงเป็นอำเภอโกสุมพิสัย โดยพระสุนทรพิพิธได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายอำเภอคนแรก

เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2499 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยกฐานะ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านคุ้มกลาง บ้านคุ้มสังข์ และบ้านคุ้มไต้ ขึ้นเป็นสุขาภิบาลหัวขวาง มีประชากร 4857 คน

ต่อมาเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2523 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยเปลี่ยนแปลงแนวเขตสุขาภิบาลขวางใหม่ ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 97 ตอน 114 ทำให้สุขาภิบาลหัวขวาง ประกอบด้วยหมู่บ้านต่างๆ ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคุ้มกลาง หมู่ที่ 2 บ้านคุ้มไต้ หมู่ที่ 3 บ้านคุ้มสังข์ หมู่ที่ 10 บ้านคุ้มสังข์ หมู่ที่ 11 บ้านคุ้มไต้ หมู่ที่ 12 บ้านคุ้มสังข์ และหมู่ที่ 13 บ้านคุ้มกลาง มีเขตพื้นที่ 5.55 ตารางกิโลเมตร ประชากร 10,456 คน จำนวน 2,064 หลังคาเรือน

ต่อมาเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2542 สุขาภิบาลได้เปลี่ยนแปลง ฐานะเป็นเทศบาลตำบลหัวขวาง ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 กงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด เก้าสิบวันนับแต่วันประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย. 2560 : เว็บไซต์)

การแบ่งเขตการปกครอง

การปกครองส่วนภูมิภาค อำเภอโกสุมพิสัยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 17 ตำบล 233 หมู่บ้าน ดังแสดงในตาราง 3
 ตารางที่ 3 การแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคอำเภอโกสุมพิสัย

ลำดับที่	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน
1.	หัวขวาง	24
2.	ยางน้อย	14
3.	วังยาว	12
4.	เขวาไร่	20
5.	แพง	16
6.	แก้งแก	10
7.	หนองเหล็ก	20
8.	หนองบัว	10
9.	เหล่า	11
10.	เขื่อน	11
11.	หนองบอน	11
12.	โพนงาม	12
13.	ยางท่าแจ้ง	10
14.	แห่ใต้	19
15.	หนองกุงสวรรค์	10
16.	เลิงใต้	12
17.	ดอนกลาง	11
	รวม	233

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย (2559 : เว็บไซต์)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอโกสุมพิสัยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 18 แห่ง
 ดังแสดงในตาราง 4
 ตารางที่ 4 องค์กรปกครองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย

เทศบาลตำบล/ อบต.	พื้นที่
1. เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย	ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลหัวขวาง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหัวขวาง (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลหัวขวาง)
3. องค์การบริหารส่วนตำบลยางน้อย	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยางน้อยทั้งตำบล
4. องค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวังยาวทั้งตำบล
5. องค์การบริหารส่วนตำบลเขว้าไร่	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขว้าไร่ทั้งตำบล
6. องค์การบริหารส่วนตำบลแพง	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแพงทั้งตำบล
7. องค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแก้งแกทั้งตำบล
8. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองเหล็กทั้งตำบล
9. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองบัวทั้งตำบล
10. องค์การบริหารส่วนตำบลเหล่า	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเหล่าทั้งตำบล
11. องค์การบริหารส่วนตำบลเขื่อน	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเขื่อนทั้งตำบล
12. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองบอนทั้งตำบล
13. องค์การบริหารส่วนตำบลโพนงาม	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพนงามทั้งตำบล
14. องค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลยางท่าแจ้งทั้งตำบล
15. องค์การบริหารส่วนตำบลแห่ใต้	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแห่ใต้ทั้งตำบล
16. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกุงสวรรค์	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองกุงสวรรค์ทั้งตำบล
17. องค์การบริหารส่วนตำบลเลิงใต้	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเลิงใต้ทั้งตำบล
18. องค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง	ครอบคลุมพื้นที่ตำบลดอนกลางทั้งตำบล

ที่มา : อำเภอโกสุมพิสัย (2559 : เว็บไซต์)

รายชื่อข้าราชการเมืองและบุคคลสำคัญทางการเมืองของจังหวัดมหาสารคาม และอำเภอโกสุมพิสัย

1. นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์

นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคเพื่อไทย จังหวัดมหาสารคาม

นายประยุทธ์ เป็นสมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคามหลายสมัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา และเคยดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคกิจสังคม ในช่วงที่มีนายมนตรี พงษ์พานิช เป็นหัวหน้า

พรรค และเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในรัฐบาลพลเอกสุจินดาคราประยูร และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย

ในปี พ.ศ. 2553 นายประยุทธ์ ได้รับเลือกจากสมาชิกพรรคเพื่อไทย ให้ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 นายประยุทธ์ ได้ลาออกจากตำแหน่งรองหัวหน้าพรรคพร้อมกับคณะกรรมการบริหารพรรคอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่ออันจะเป็นเหตุให้มีการยุบพรรคได้ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2557 เขาได้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ 56

2. นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์

นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์ เป็นบุตรของนายประยุทธ์ ศรีพานิชย์ อดีตรัฐมนตรีว่าการเมืองจังหวัดมหาสารคาม อดีตเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหัวขวาง (พ.ศ. 2542-2546) และรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม (พ.ศ. 2547-2550) ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 สังกัดพรรคพลังประชาชน และได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก โดยได้คะแนนมาเป็นอันดับที่ 2 ของเขต (มี ส.ส. ได้ 3 คน) ต่อมา พ.ศ. 2554 ได้รับลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่ 2 สังกัดพรรคเพื่อไทย

โดยเขาได้สังกัดกลุ่มอีสานพัฒนา (ก่อตั้งขึ้นโดยนายปรีชา เร่งสมบูรณ์สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย พรรคพลังประชาชน และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มหนึ่งที่แยกตัวออกมาจากกลุ่มเพื่อนเนวินหลังอุดมการณ์ไม่ตรงกัน) (สภาผู้แทนราษฎร. 2560 : เว็บไซต์)

3. นางกุสุมาลวดี ศรีโกมุต

นางกุสุมาลวดี ศรีโกมุต เป็นบุตรของนายสวาท ศรีโกมุต อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2544 และพ.ศ. 2548 นางกุสุมาลวดี ศรีโกมุต ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม สังกัดพรรคไทยรักไทย โดยสามารถเอาชนะนายประยุทธ์ ศรีพานิชย์ อดีต ส.ส. จากพรรคชาติไทย ได้ทั้ง 2 ครั้ง

หลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2550 นางกุสุมาลวดีได้ย้ายไปลงสมัครกับพรรคเพื่อแผ่นดิน พร้อมกับนายกรีซ กงเพชร รวมทั้งรับตำแหน่งรองเลขาธิการพรรค แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้งจึงย้ายกลับมาเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย และลงเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2554 ได้เป็น ส.ส. สมัยที่ 3 โดยเอาชนะนายยิ่งยศ อุดรพิมพ์ อดีตนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จากพรรคภูมิใจไทย

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2557 เธอได้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ 53 (Thaikosumpisai. 2560 : เว็บไซต์)

4. ดร.ศรีเมือง เจริญศิริ

นายศรีเมือง เจริญศิริ มีบทบาทในทางการเมืองตั้งแต่ยังทำงานอยู่ในการสื่อสารแห่งประเทศไทย โดยได้เป็นผู้เริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงานการสื่อสารแห่งประเทศไทยในปี 2520

ปี พ.ศ. 2543 ได้ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดมหาสารคาม ในการเลือกตั้งวันที่ 4 มีนาคม ซึ่งเป็นการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์

การเมืองไทย ระหว่างนั้นก็ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการคมนาคมวุฒิสภาด้วย จนกระทั่งครบวาระเป็นเวลา 6 ปีเมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2549

ปี พ.ศ. 2550 ได้เข้าเข้าร่วมเป็นกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน และได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบสัดส่วนของพรรคพลังประชาชน ในการเลือกตั้งทั่วไป

ปี พ.ศ. 2551 วันที่ 24 กันยายน ได้รับโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการ ในสมัยของนายกรัฐมนตรีสมชาย วงศ์สวัสดิ์ วันที่ 2 ธันวาคม ก็ได้สิ้นสุดสภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีว่าการ เนื่องจากการตัดสินใจยุบพรรคพลังประชาชน และได้ถูกเพิกถอนสิทธิ์เลือกตั้งเป็นเวลา 5 ปี พร้อมกับคณะกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน พรรคชาติ ไทยและพรรคภูมิใจมาฯ เป็นจำนวนทั้งหมด 109 คน

ปี พ.ศ. 2557 ได้กลับมาลงสมัครและได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา เขตจังหวัดมหาสารคามอีกครั้ง เมื่อวันที่ 30 มีนาคม แต่ก็สิ้นสุดสถานภาพการเป็นสมาชิกวุฒิสภาเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2557 เนื่องจากมีการรัฐประหาร (ประวัติวุฒิสภาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน. 2560 : เว็บไซต์)

5. นางรังสิมา เจริญศิริ

นางรังสิมา เจริญศิริ อดีต ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ พรรคเพื่อไทย และอดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นภรรยา ดร.ศรีเมือง เจริญศิริ

6. ประวัติ ทองสมบูรณ์

นายประวัติ ทองสมบูรณ์เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาปี พ.ศ. 2551 นอกจากนี้ยังเคยดำรงตำแหน่งต่างๆ ดังนี้

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จ.มหาสารคาม ปี 2529, 2535/1, 2535/2, 2538 ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2538-2539 ดำรงตำแหน่งกรมการเมืองวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. 2537 กรมการเมืองพลังงาน กรมการเมืองวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเป็นประธานสหกรณ์การเกษตรชาวไร่อ้อยมหาสารคาม (ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย. 2560 : เว็บไซต์)

7. ดร.สุทิน คลังแสง

อดีตรองโฆษกพรรคไทยรักไทย และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคามและประธานแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติจังหวัดมหาสารคาม

สุทิน คลังแสง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคไทยรักไทย ต่อ มาจึงได้มาสมัครในระบบเขตเลือกตั้งที่จังหวัดมหาสารคาม ในนามพรรคพลังประชาชน ซึ่งต่อมาได้ย้ายมาสังกัดพรรคเพื่อไทย และได้รับตำแหน่งประธานคณะกรรมการกิจการองค์กรตามรัฐธรรมนูญ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และกองทุน สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 23 ในปี พ.ศ. 2551 ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี เนื่องจากเป็นกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน (รัฐสภา. 2560 : เว็บไซต์)

8. นายวัฒนา ศิริโยธา

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เขตอำเภอโกสุมพิสัย เป็นน้องเขยของ นางกุสุมาลวดี ศิริโกมุต

9. นางทิพวรรณ ลืออุติกุลวงศ์

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เขตอำเภอโกสุมพิสัย เป็นบุตรสาวอดีต กำนันตำบลหัวขวาง นายสมพล ตันติธรรรม

10. นายสุวรรณ ไชยชิน

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เขตอำเภอโกสุมพิสัย เป็นอดีต ผู้อำนวยการโรงเรียน

11. นายศิริชัย กุลาศรี

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เขตอำเภอโกสุมพิสัย เป็นญาตินาย กองค์การบริหารส่วนตำบลตอนกลาง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม. 2560 : เว็บไซต์)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมหญิง สุนทรวงษ์ (2532 : 232) ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการกระจายผลประโยชน์ในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าระบบอุปถัมภ์ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหา และดึงดูดทรัพยากรจากภายในและภายนอกจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มการเมือง กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น และกลุ่มอุปถัมภ์เองได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นตัวสร้างความสัมพันธ์ที่ผูกมัด แน่นแฟ้นระหว่างกลุ่มของตนเองและกลุ่มอื่นๆ เช่น ข้าราชการ กลุ่มการเมือง รวมถึงกลุ่มผู้ใ้อุปถัมภ์ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นหนทางในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อดึงดูดทรัพยากร และผลประโยชน์จากกระบวนการพัฒนามาเป็นของตนเอง และจัดสรรภายในกลุ่มของตนเอง และในขณะเดียวกันระบบเครือข่ายนี้ก็ถูกใช้เป็นเครื่องมือเสริมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์

ณัฐฉิ จินากุล (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องโครงสร้างอำนาจและระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย กรณีศึกษา “บ้านตา” อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าผู้มีอำนาจได้อาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องมือในการสร้างบารมีและบริวาร ตลอดจนการหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์ในเชิงเครือข่ายกับผู้นำทางการ และเครือข่ายนอกชุมชน และกลุ่มผู้อุปถัมภ์ใช้อำนาจทางการ เป็นฐานของการรักษาความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

นภดล สุนทรวิท (2539 : 172) ศึกษาเรื่องพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ พบว่าระหว่างพรรคการเมืองไทยกับระบบการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่น พรรคการเมืองได้อาศัยคุณสมบัติส่วนตัวของนักการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่มีอิทธิพลหรือบารมีในท้องถิ่น และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นสมัครแข่งเลือกตั้ง ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ในสังคมท้องถิ่นไทย ที่ยังคงมีความชัดเจนในความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์-ผู้ใ้อุปถัมภ์ในทุกระดับสังคมมีส่วนร่วมเอื้อให้นักการเมือง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งขณะในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงสามารถที่จะแสวงหาอำนาจ อิทธิพล และผลประโยชน์จากการเมืองในท้องถิ่นได้และยังสามารถดำรงความต่อเนื่องในการรักษาอำนาจ โดยในเชิงผลประโยชน์นั้นการเมืองในท้องถิ่นได้กลายเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของพรรคการเมืองที่เข้าสู่อำนาจทางการเมือง และสามารถที่จะแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองได้อย่างไม่จำกัด และโดยอำนาจที่ได้รับนั้นสามารถใช้ให้เกิดผลประโยชน์แก่พรรคการเมือง ตัวนักการเมือง และกลุ่มผู้สนับสนุนได้โดยตรงหรือสามารถนำไปใช้ช่วยเหลืออุปถัมภ์ระบบราชการ และการปกครองท้องถิ่น เพื่อขยายฐานอำนาจของพรรคการเมืองและนักการเมืองออกไป

ณัฐชัย มีสอาด (2541 : 57 - 58) ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าในการเลือกตั้งทุกระดับ ผู้ที่มีเครือข่ายหรือมีเครือข่ายระบบอุปถัมภ์มากกว่าผู้อื่นหรือคู่แข่ง ย่อมจะได้เปรียบหากลงสมัครรับเลือกตั้ง ความผูกพัน ความเป็นเครือข่าย พรรคพวก เพื่อสนิท หากไม่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นลึกซึ้งอยู่ตลอด หรือมีความเหนียวแน่นที่ดีก็จะทำให้สายสัมพันธ์ต้องจางหายไปปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คือ ความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ที่เป็นไปในลักษณะทั้งเครือข่าย พรรคพวก เพื่อนสนิท มากกว่าระบบห้วคະແນน เพราะว่าการเลือกตั้ง สมาชิก อบต. นั้นเป็นพื้นที่ หรือเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กกว่าในระดับอื่นๆ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครสมาชิกสภา อบต. กับประชาชนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีมากกว่าระดับอื่นๆ ทำให้มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

พรางกูร วงศ์สื่อเกียรติ (2549 : 76) ศึกษาวิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเชียงใหม่ พบว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้นทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของตน และเริ่มเรียกร้องขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้บทบาทการให้ความช่วยเหลือและรับความช่วยเหลือดังกล่าวกลายเป็นการก่อระบบความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นใช้ผู้ใต้อุปถัมภ์เพื่อประโยชน์ทางการเมือง เช่น เป็นห้วคະແນน และฐานคະແນนเสียง ในขณะที่เดียวกันนักการเมืองท้องถิ่นสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคำนวณอำนาจทางการเมืองได้อย่างดี เนื่องจากประชาชนผู้ใต้อุปถัมภ์ยังมีความต้องการทั้งในเรื่องส่วนรวมและเรื่องส่วนตัวอีกเป็นอันมากและไม่มีที่สิ้นสุด

กชพร กันทะวงศ์ (2551 : 45 - 48) ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการก้าวสู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรี กรศึกษา : เทศบาลตำบล 3 แห่งในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลใช้ระบบอุปถัมภ์สำหรับการหาเสียงเลือกตั้งเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรีดังนี้

1. การใช้ห้วคະແນน คือบุคคลที่ทำหน้าที่ช่วยในการหาเสียงให้แก่ผู้สมัครที่ส่วนใหญ่คือบุคคลในพื้นที่หรืออาจเป็นเครือญาติกับผู้สมัคร หรือกลุ่มคนที่อยู่ในลักษณะเครือข่ายที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นระบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยห้วคະແນนหรือเครือข่ายจะทำหน้าที่แสดงผลงานคุณสมบัติของผู้สมัคร ตลอดจนนโยบายของผู้สมัครให้แก่ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงทำหน้าที่แก้ต่างข้อกล่าวต่างๆให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริง

2. การสัญญาว่าจะให้ เป็นสัญญาที่จะให้ที่เป็นนโยบาย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีจะใช้นโยบายที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและถือว่าเป็นสัญญาว่าจะให้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ถูกกำหนดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งการใช้ห้วคະແນหรือจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่เป็นห้วคະແນสำหรับช่วยหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นวิธีที่ได้รับความนิยมสูงและค่อนข้างได้ผลดีสำหรับการได้มาซึ่งห้วคະແນเสียงทำให้สามารถก้าวสู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรีได้ค่อนข้างดี

พิชญ์ สมพอง (2551 : 90 - 91) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องนักรการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า นักรการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธรใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นกลวิธีในการหาเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อม หรือวัฒนธรรมชุมชน เช่น ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตามชุมชน มีรถบริการรับส่งในกรณีเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์งานกีฬาเยาวชน งานบริการอรรถคดี รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณี กิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งนักรการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ นี้ เป็นวิธีการสร้างห้วคະແນเสียงที่เข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี

สุภาภรณ์ รัตนบุรี (2553 : 118 - 119) ได้ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า นักรการเมืองจะอาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ผ่านทางเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ เครือญาติ เครือข่ายวิชาชีพ พรรคพวก เพื่อนฝูง และลูกน้อง รวมทั้งนักรการเมืองยังพยายามสนับสนุนให้คนในเครือข่ายที่ใกล้ชิดกับตนมาสืบอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้นักรการเมืองระดับชาติยังมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายอุปถัมภ์กับการเมืองในระดับท้องถิ่น ด้วยการพยายามผลักดันคนของตนเองให้มีอำนาจในท้องถิ่น และการสร้างสายโยงใยเครือข่ายของนักรการเมืองระดับชาติเข้ากับนักรการเมืองระดับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ด้วยเหตุผลที่ว่าหากนักรการเมืองด้วยเหตุผลที่ว่าหากนักรการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองใดสามารถวางฐานทางการเมืองไว้ได้นั้นย่อมหมายถึง ความมั่นคงทางการเมืองในระยะยาว และเป็นการประหยัดเงินลงทุนทางการเมืองไปได้มาก เพราะฉะนั้นในการแทรกแซงการเมืองระดับท้องถิ่นของนักรการเมืองระดับชาติจึงก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วย การอุปถัมภ์ อำนาจ บารมี ผลประโยชน์ทางการเมืองและทางการเงิน ซึ่งต่างฝ่ายต่างคงความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ตราบเท่าผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อกัน

ฉลาด จันทรสมบัติ (2557 : 83 - 107) ศึกษาเรื่อง นักรการเมืองถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักรการเมืองในจังหวัดมหาสารคามมีการสร้างเครือข่ายและผู้สืบทอดทางการเมืองเพื่อรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้การอุปถัมภ์ ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้นักรการเมืองในจังหวัดยังให้การอุปถัมภ์ผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น เพราะคิดว่าผู้นำที่ชาวบ้านรักตามธรรมชาติจะสามารถเป็นฐานเสียงที่มั่นคงกว่าผู้นำที่เป็นทางการ โดยมีห้วคະແນที่เชื่อใจได้อยู่ในตำบลละ 1 คนและอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านละ 10 คนเป็นหลักในการหาเสียงในพื้นที่

วิศรุต อามาศย์มุลตรี (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่นักรการเมืองนำ

ระบบความสัมพันธ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและขยายอำนาจ รวมถึงอำนาจรักษาฐานทางการเมืองของตนเองผ่านระบบเครือญาติและเครือข่ายต่างๆ ความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองและประชาชนที่เกิดขึ้นนี้นักการเมืองจะอยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ประชาชนโดยประชาชนจะขอรับความช่วยเหลือจากนักการเมืองในรูปแบบต่างๆ และเมื่อประชาชนได้รับการอุปถัมภ์นักการเมืองก็จะตอบแทนด้วยการเป็นหัวคะแนนให้นักการเมือง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รวมถึงให้ความเคารพนับถือและจงรักภักดีต่อนักการเมือง และความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น ได้แก่

- 1) ก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในท้องถิ่น
- 2) เกิดการสร้างทายาทและสืบทอดอำนาจทางการเมือง
- 3) เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติ
- 4) เกิดการผูกขาดทางการเมือง
- 5) เกิดการเกิดการทุจริต คอร์รัปชัน

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระบบอุปถัมภ์ได้ถูกนำไปใช้ทั้งในการเมืองระดับชาติและการเมืองระดับท้องถิ่น โดยถูกใช้เป็นเครื่องมือและเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างเครือข่าย แสวงหาอำนาจ การสร้างบารมีและบิรวาร ตลอดจนการหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตนรวมถึงรักษาอำนาจ และเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งการเมือง นักการเมืองจะอาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ผ่านทางเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ เครือญาติ เครือข่ายวิชาชีพ พรรคพวก เพื่อนฝูง และลูกน้อง รวมทั้งนักการเมืองยังพยายามสนับสนุนให้คนในเครือข่ายที่ใกล้ชิดกับตนมาสืบอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้นักการเมืองระดับชาติยังมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายอุปถัมภ์กับการเมืองในระดับท้องถิ่นด้วยการพยายามผลักดันคนของตนเองให้มีอำนาจในท้องถิ่น ซึ่งความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ยังคงดำรงอยู่ตราบไต่ที่ผู้อุปถัมภ์ และผู้รับอุปถัมภ์ยังมีผลประโยชน์ต่อกัน

บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์และบริบททางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองชาติดกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย

1. กลุ่มนักการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผู้ที่เคยลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 10 คน

2. กลุ่มนักวิชาการท้องถิ่นและข้าราชการในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เช่น นักวิชาการท้องถิ่น และข้าราชการท้องถิ่นในองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 10 คน

3. กลุ่มประชาชน ได้แก่ ประชาชน ผู้นำชุมชน หัวคะแนน อดีตหัวคะแนน โดยสาเหตุที่กำหนดให้บุคคลดังกล่าวเป็นตัวแทนของการศึกษาเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมือง มีความสนใจการเมือง รวมถึงเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นอันเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา โดยตรง จำนวน 10 คน

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการศึกษาเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลโดยตรง เพื่อจะได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา โดยมีลักษณะเหมือนกัน คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยตรง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์เครื่องมือการศึกษาวิจัยที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นแบบลักษณะคำถามแบบปลายเปิดที่ได้มีการกำหนดแนวคำถามอย่างกว้างๆ ในแต่ละด้านของคำถาม จะให้เป็นไปตาม

ความเหมาะสมตามบริบท โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และนำความมุ่งหมายของการศึกษามากำหนดขอบเขตของลักษณะคำถามอย่างกว้างๆ ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1: คำถามเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองชาติดีกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ด้านที่ 2: คำถามเกี่ยวกับผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ด้านที่ 3: คำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากกรอบแนวคำถามข้างต้นนี้จะถูกนำไปใช้เพื่อมาอธิบายให้เห็นถึงระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองชาติดีกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ว่าเป็นอย่างไร มีความสัมพันธ์ในรูปแบบใดบ้าง ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

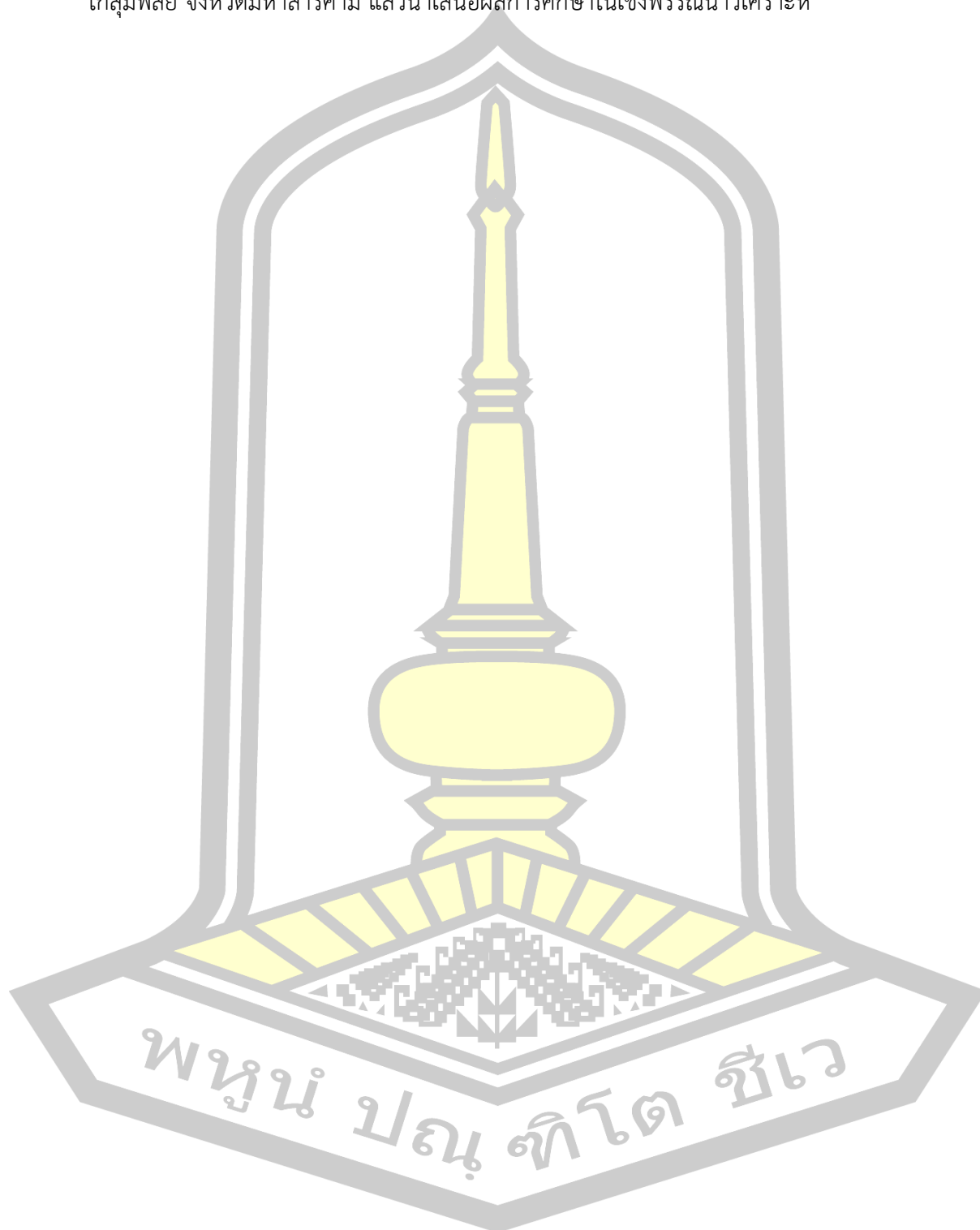
1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Studies) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Method) โดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หอสมุดจากสถาบันต่าง ๆ หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดอื่นๆ รวมถึงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

2. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ โดยการกำหนดข้อคำถามจะให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาและเหมาะสมตามบริบทในขณะทำการสัมภาษณ์ และพยายามกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบคำถามให้ตรงประเด็นที่ผู้ศึกษาสนใจมากที่สุด

การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้ศึกษานำข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Studies) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) นำมาวิเคราะห์ และนำข้อมูลที่ได้มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี เพื่อให้เห็นถึงระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ว่าเป็นอย่างไรและมีรูปแบบใดบ้าง ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม รวมถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แล้วนำเสนอผลการศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ระบบอุปถัมภ์ในมหาสารคามการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของครั้งนี้อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษานำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ต่อไปนี้

1. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาพบว่า ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นความสัมพันธ์แบบแนวราบและความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง กล่าวคือ ความสัมพันธ์แบบแนวราบจะเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์แบบเครือข่าย ส่วนความสัมพันธ์แบบแนวตั้งจะเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ผ่านระบบเครือข่ายพรรคพวก เพื่อนพ้อง และทีมงาน รวมถึงห้วคณะ ในความสัมพันธ์แบบแนวราบนั้นนักการเมืองระดับชาติระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการผลักดันคนในครอบครัวหรือเครือข่ายของตนเข้าสู่การเป็นนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่น ก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วยผลประโยชน์ทางการเมืองที่ต่างฝ่ายจะได้รับจากกันและกัน ซึ่งที่พบชัดเจนที่สุดคือ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่าง ส.ส. จิรวัดน์ ศิริพาณิชย์ กับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโกสุมพิสัย ส่วนความสัมพันธ์แบบแนวตั้งนั้น นักการเมืองระดับชาติของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธ์ลงไปจนถึงในระดับท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นฐานเสียงทางการเมืองในการที่จะผลักดันให้พรรคของตนหรือตนเองมีชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่านักการเมืองระดับชาติให้ความสำคัญกับนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับประชาชน เช่น การที่นักการเมืองระดับชาติให้การสนับสนุนด้านการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งและใช้ฐานเสียงของตนเองสนับสนุนพรรคพวก เพื่อนพ้อง ทีมงาน รวมถึงห้วคณะเข้าสู่ตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นในเขตพื้นที่เลือกตั้งของตน จึงอาจกล่าวได้ว่าตัวแปรที่สำคัญที่สุดสำหรับระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นั่นก็คือผลประโยชน์ที่ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกัน และความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจะยังคงอยู่ก็ต่อเมื่อต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์จากกันและกันเท่านั้น

ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้

1.1 ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด

ระบบอุปถัมภ์เป็นแนวคิดความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่สมดุลกัน ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่ ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์แบบนี้ทั้งสองฝ่ายต่างต้องอาศัยซึ่งกันและกันทำให้เกิดความผูกพันทางใจต่อกัน ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด เป็นลักษณะความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนในระบบตลาดที่มีการซื้อขายคะแนนเสียงเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงิน สิ่งของ การจัดเลี้ยง การให้ ค่าตอบแทนในลักษณะต่างๆ และการสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์เฉพาะตัวทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่กลุ่มหรือบุคคลที่มีพันธะต่อกัน โดยรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ปรากฏในรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด ผ่านรูปแบบดังต่อไปนี้

1.1.1 รูปแบบเงินและผลประโยชน์

เงินและผลประโยชน์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและเป็นตัวเชื่อมโยงสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะผลประโยชน์ตอบแทนทางการเมือง โดยนักการเมืองระดับชาติจะให้การสนับสนุนการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งและใช้ฐานเสียงของตนเองสนับสนุน เมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้วก็ต้องมีผลประโยชน์ตอบแทนแก่นักการเมืองระดับชาติ โดยการช่วยเป็นหัวคะแนนในการหาเสียงเมื่อนักการเมืองระดับชาติลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งต่อไป

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ไว้ว่า

“ ในการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้ในเรื่องอิทธิพลทางการเมืองฐานคะแนนเสียง และที่สำคัญคือในเรื่องของเงินในการหาเสียง ใช้เงินเพื่อสร้างบารมีและฐานอำนาจให้กับตนเอง ผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีการขี้นป้ายว่าตัวเองสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับนักการเมืองระดับชาติคนไหน เพื่ออิงกระแสให้ชนะการเลือกตั้ง หรือแม้แต่การได้รับการสนับสนุนด้านการเงินในการหาเสียงจากนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งที่ผ่านมาจะเห็นว่าผู้สมัคร อย่าง นาย ก อบต.ส.อบต. จะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทย ก็เพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมือง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวคะแนนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ไว้ว่า

“มันก็เป็นความสัมพันธ์กันในเรื่องของเงินและผลประโยชน์ไง เขาช่วยเหลืออุปถัมภ์กันด้วยเงินและผลประโยชน์ทางการเมือง อย่างเช่น บาง อบต. นักการเมืองระดับชาติเขาก็ให้เงินสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก อบต. เพื่อเป็นทุนในการลงสมัครและหาเสียง เพราะนักการเมืองระดับชาติเขาก็หวังให้ นายก อบต. มาเป็นฐานเสียงให้เมื่อการเลือกตั้ง คนที่ลงสมัครก็ได้เป็น นายก อบต. นักการเมืองระดับชาติก็ได้ฐานเสียงเพิ่มขึ้น มันก็เป็นผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยรูปแบบเงินและผลประโยชน์ไว้ว่า

“เขาก็ช่วยเหลือกันอุปถัมภ์กันด้วยเงิน ด้วยผลประโยชน์ จากการที่ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือกันในการเลือกตั้ง เพราะปฏิเสธไม่ได้หรอกว่านักการเมืองจะชนะการเลือกตั้งก็เพราะคะแนนเสียง ถ้าทีมงานหรือหัวหน้าชุมชนในการหาเสียงดีก็ได้คะแนนเยอะ ก็ได้เป็นนักการเมือง ทำให้ทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นต้องเกื้อกูลกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยรูปแบบเงินและผลประโยชน์ไว้ว่า

“นักการเมืองระดับชาติอาจให้การช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นในเรื่องของทุนทรัพย์ การประสานงานกับทางราชการ การช่วยเหลือในเรื่องของคดีความ ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นก็จะช่วยในเรื่องการหาเสียง เป็นหัวหน้าชุมชนให้ มันก็เป็นในรูปแบบของเงินและผลประโยชน์นั่นแหละ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยรูปแบบเงินและผลประโยชน์ไว้ว่า

“มันก็มีทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว แต่ถ้าแยกในเรื่องเงินก็จะเป็นอีกแบบหนึ่ง สุดท้ายก็เป็นในเรื่องของผลประโยชน์ แต่ผลประโยชน์ก็ขึ้นอยู่กับว่าเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนรวมอีกส่วนใหญ่มันก็นิวเนียกันอยู่นั่นละ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยรูปแบบเงินและผลประโยชน์ไว้ว่า

“ก็ช่วยเหลือกันทั้งทางการเมืองและส่วนตัวนี่ละ ถ้าทางการเมืองก็ช่วยเหลือกันในการเลือกตั้ง เช่น การฝากฝังบุคคลที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในนามของนักการเมืองคนนั้นๆ ลงในพื้นที่

ส่วนเรื่องส่วนตัวก็ช่วยเหลือกันในด้านเงินทองในด้านผลประโยชน์แต่มันก็เชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับการเมืองนั่นแหละ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความสัมพันธ์และช่วยเหลือกันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ โดยนักการเมืองระดับชาติให้การช่วยเหลือในรูปแบบเงินและผลประโยชน์แก่นักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับ อบต. และ เทศบาลตำบล เพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงของตนเองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นก็จะตอบแทนนักการเมืองระดับชาติด้วยการเป็นหัวหน้าคะแนน ช่วยเหลือในการหาเสียง หรือประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน

ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาดในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามนั้น เป็นไปในลักษณะของแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการเมืองระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในลักษณะการตอบแทนกันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ๆ เช่น การสนับสนุนเงินทุนในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับนักการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการมัดใจอีกวิธีหนึ่งที่แลดูจะได้ผลเป็นอย่างดี แฝงไว้ด้วยเพื่อเป็นการสร้างความจงรักภักดีของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อนักการเมืองระดับชาติให้สืบไป

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาดในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามนั้น เป็นไปในลักษณะของแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการเมืองระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในลักษณะการตอบแทนกันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ๆ เช่น การสนับสนุนเงินทุนในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับนักการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการมัดใจอีกวิธีหนึ่งที่แลดูจะได้ผลเป็นอย่างดี แฝงไว้ด้วยเพื่อเป็นการสร้างความจงรักภักดีของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อนักการเมืองระดับชาติให้สืบไป

1.2 ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์

ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์เป็นลักษณะความสัมพันธ์ของการตอบแทนด้วยการบริหารจัดการ การจัดสรรงบประมาณโครงการ อำนาจหน้าที่ และตำแหน่งทางราชการของรัฐ อันเป็นผลประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะให้แก่กลุ่มหรือบุคคลบางกลุ่มตามที่ได้ประสงค์ โดยรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ปรากฏผ่านกรอบแนวคิดระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.2.1 ความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่

ในฐานะที่นักการเมืองเป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจทางการเมือง ล้วนแต่เป็นผู้ที่ประชาชนเลือกเข้าไปเป็นตัวแทนทำหน้าที่แทนในกิจกรรมในการใช้อำนาจและการกระทำต่างๆ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะ และการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการจัดสรรผลประโยชน์หรืองบประมาณเพื่อลงมายังในพื้นที่ที่ประชาชนให้การสนับสนุนหรือลงคะแนนเสียงให้ จึงยากที่จะปฏิเสธนักการเมือง

ระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ล้วนแต่มีความสัมพันธ์กันในมิติของตำแหน่งหน้าที่โดยตรง ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจจะเป็นความใกล้ชิดกัน การประสานความร่วมมือ การประสานปัญหาต่างๆ ของพี่น้องประชาชนเพื่อช่วยหาทางแก้ไข รวมถึงการรวมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในทางการเมือง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ไว้ว่า

“ ก็มีความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ไ้เพราะเป็นนักการเมืองด้วยกัน หรืออาจจะสังกัดพรรคการเมืองเดียวกัน เป็นตัวแทนของประชาชน ประชาชนเลือกมาทำหน้าที่แทนในการเป็นปากเป็นเสียงในทางการเมือง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าคณะท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ไว้ว่า

“เป็นความสัมพันธ์กันแบบรู้จักกันในฐานะนักการเมืองเหมือนกัน มีไปมาหาสู่กัน มีอะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะอย่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งเดียวกันมันต้องรู้จักกันเป็นธรรมดาอยู่แล้วต้องทำงานร่วมกันเพื่อพี่น้องประชาชน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ไว้ว่า

“แบบรู้จักกันในฐานะที่เป็นนักการเมืองด้วยกันที่ต้องช่วยกันพัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะในเรื่องในการเป็นตัวแทนพี่น้องในการติดต่อประสานในการขอความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ไว้ว่า

“มีความสัมพันธ์กันเพราะต้องทำงานทางการเมืองร่วมกันในฐานะที่เป็นนักการเมืองด้วยกันที่จะต้องบำบัดทุกข์บำรุงให้ประชาชน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่ เป็นความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นตัวแทนจากประชาชนในการเข้าไปมีบทบาทและหน้าที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง เป็นผู้ที่ทำหน้าที่จะต้องบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน เช่น การต้อง

ทำหน้าที่ร่วมกันในการติดต่องานด้านการเงินหรืองบประมาณต่างๆ เพื่อการมาบำรุงพัฒนาสาธารณูปโภคในท้องถิ่น

1.2.2 รูปแบบเครือข่าย

เครือข่าย เป็นเรื่องของระบบความสัมพันธ์กันระหว่างญาติพี่น้องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในรูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคม อันเริ่มความสัมพันธ์จากครอบครัวก่อน ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ขั้นปฐมภูมิของมนุษย์ในสังคมและความสัมพันธ์นี้เองก็ก่อให้เกิดเป็นระบบของเครือข่ายขึ้นมา ในเมื่อสังคมทุกสังคมและทุกครอบครัว ซึ่งสมาชิกมีความสัมพันธ์กับแต่ละสังคม ทำให้ความสัมพันธ์ขยายตัวออกไปและกว้าง ขวางขึ้น ในอดีตระบบเครือญาตินั้นมีความสำคัญอย่างมากในการควบคุมกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เช่น สิทธิในการใช้สอยและการแบ่งปันทรัพยากร การเลือกคู่สมรส การจัดตั้งกลุ่มแรงงาน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา และรวมไปจนถึงการจัดตั้งกลุ่มทางการเมือง ระบบเครือญาติจึงเป็นฐานให้เกิดความผูกพัน มีการช่วยเหลือกันและกันในด้านต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือในการผลิต การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านกำนัน การจัดงานบุญประเพณี เป็นต้น ดังนั้นในกิจกรรมทางการเมืองความเป็นเครือญาติก็ถือเป็นตัวแปรสำคัญอย่างหนึ่งที่น่ามาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกหรือไม่เลือกให้การสนับสนุน (บุญลือ วันทายนต์. 2525 : 18) นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามได้สร้างและอุปถัมภ์เครือญาติของตนให้เข้าไปมีบทบาททางการเมืองเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและรักษาฐานอำนาจทางการเมือง

นายกเทศมนตรีตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“ถ้าในพื้นที่เดียวกันก็จะเป็นความสัมพันธ์กันแบบเครือข่าย แบบพี่น้อง มีความใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กันตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ประมาณนี้ะ ต่อกันมาจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน โดยมีความผูกพันกันทางญาติพี่น้อง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“ก็มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติกัน เช่น อยางโนโกสุมก็มี ส.ส. เป็นญาติกับนายก อบต. อยางนี้ เขาเป็นญาติกันเขากับสนับสนุนช่วยเหลือกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“เป็นเครือข่ายกัน เช่น นายก อบต.บางแห่งในโกสุมก็เป็นเครือข่ายกันกับ ส.ส. แต่ขอไม่ระบุชื่อนะ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“ความสัมพันธ์ของนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัยก็จะ เป็นความสัมพันธ์แบบญาติพี่น้องกัน เป็นเครือข่ายกัน มีความผูกพันใกล้ชิดกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตหัวหน้าคณะท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“...แล้วก็อย่าง ส.ส.จิรวัดน์ เป็นญาติกันกับนายก อบต. หัวขวาง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าคณะท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“อย่างตระกูลศิริพานิชย์ เป็นระบบเครือข่าย เป็นความสัมพันธ์กันแบบสายเลือด พ่อเคยเป็นนักการเมือง เป็น ส.ส.มาก่อน ก็สืบทอดอุดมการณ์และฐานทางการเมืองในอำเภอโกสุมพิสัยด้วยการส่งลูกชายมาส่งลง ส.ส. จนได้เป็น ส.ส. ซึ่งเครือข่ายแตกออกไปก็เป็นนักการเมืองท้องถิ่นอีกก็มี ทั้งเป็น นายกเทศมนตรี นายก อบต. เป็นต้น” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดเทศบาลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“ความสัมพันธ์กันก็มีเป็นแบบเครือข่าย จะเห็นได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำชุมชนหลายคนมีความสัมพันธ์กันในแบบเครือข่ายกับ ส.ส. ดูได้จากนายก อบต. เป็นญาติพี่น้องกับ ส.ส.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเครือข่ายไว้ว่า

“ก็เป็นความสัมพันธ์แบบระบบเครือข่าย มีการเอาพี่น้อง เอาลูกเอาหลาน มาลงรับสมัครเลือกตั้งทั้ง ส.ส. ทั้ง นายก อบต. ทั้ง ส.อบต.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาตินักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามพบว่า เป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ในความสัมพันธ์ในรูปแบบของผลประโยชน์ร่วมกัน มิตรภาพและรูปแบบเครือข่าย เช่น พ่อกับลูก เป็นต้น ซึ่งเป็นหนึ่งในการสร้างเครือข่ายจากคนที่ใกล้ชิดมาสีบทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและรักษาฐานอำนาจการเมืองของตนให้สืบต่อไป

1.2.3 รูปแบบเพื่อนพ้องกัน

ความสัมพันธ์รูปแบบเพื่อน เป็นสัมพันธ์ภาพที่เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างคน ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยเดียวกัน มีความรู้สึกนึกคิด ความสนใจคล้าย ๆ พุดคุยกันรู้เรื่อง มีแรงบันดาลใจเรื่องเดียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขมีความรู้สึกร่วมกันเข้าใจและรับฟังปัญหา เต็มใจยื่นเคียงข้างเมื่อมีปัญหาและพร้อมเป็นที่ปรึกษาหรือให้กำลังใจ ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์รูปแบบเพื่อนพ้องกัน ได้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น เพื่อนร่วมรุ่น เพื่อนร่วมทำธุรกิจ ซึ่งเพื่อนผู้ได้รับการอุปถัมภ์ เมื่อได้รับการอุปถัมภ์ก็จะตอบแทนด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น ตอบแทนด้วยความจงรักภักดี การรู้จักบุญคุณ รวมไปถึงการช่วยเหลือทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น การลงสมัครเลือกตั้งเพื่อเป็นฐานเสียงหรือเพื่อเป็นหัวคะแนนให้ หรือแม้แต่การช่วยเหลือกันหาเสียงให้ในการเลือกตั้ง (วิศรุต อามาศยมูลตรี. 2558 : 195)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเพื่อนพ้องกันไว้ว่า

“ ด้วยที่เป็นอำเภอฉะนั้นพื้นที่มันก็ไม่ได้กว้าง นักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นก็จะมีสัมพันธ์ใกล้ชิดกันอยู่แล้วไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น เป็นเพื่อนกัน เป็นเครือข่ายกัน เป็นหัวคะแนนให้ อย่าง ส.ส.จิรวัดน์ อย่างนี้เขาก็มีเพื่อนเป็น นายก อบต.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเพื่อนพ้องกันไว้ว่า

“...มันก็มีความสัมพันธ์กันหลายรูปแบบเพราะระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นมันต้องมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่แล้ว อย่างรูปแบบพวกพ้องกัน เช่น นายก อบต.แห่งหนึ่งก็เป็นเพื่อนกันกับ ส.ส. ในเขตอำเภอโกสุมพิสัย...” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตหัวหน้าคณะหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเพื่อนพ้องกันไว้ว่า

“ก็อย่างเช่น ส.ส. เป็นเพื่อนกันกับนายกเทศมนตรีแห่งหนึ่ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเพื่อนพ้องกันไว้ว่า

“ก็มีหลายรูปแบบนะ ด้วยบริบทที่อยู่ในระดับอำเภอพื้นที่มันไม่กว้าง ก็เป็นเรื่องปกติที่นักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นจะมีความสัมพันธ์กันในหลายรูปแบบ ทั้งแบบเครือญาติกันบ้าง เป็นพรรคพวกที่ทำงานเดียวกัน หรือเป็นแม่แต่หัวหน้าคณะหนึ่งให้ก็มี เช่น ส.ส. เป็นพวกพ้องกันกับนายก อบต.บางแห่งในโกสุมพิสัย” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบเพื่อนพ้องกันไว้ว่า

“มันก็เป็นความสัมพันธ์แบบพวกพ้องกัน เป็นเพื่อนฝูงกัน อย่าง นายก อบต. บางที่ก็เป็นเพื่อนกันกับ ส.ส. ก็มี” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์รูปแบบเพื่อนพ้องระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น ได้ปรากฏออกมาในรูปแบบต่างๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีเพื่อนดำรงตำแหน่งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือนายกเทศมนตรีมีพื้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งแน่นอนว่าจากความสัมพันธ์ดังกล่าวย่อมเชื่อมโยงไปสู่การช่วยเหลือทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เช่น การเป็นฐานคะแนนเสียงหรือช่วยเหลือสนับสนุนในการหาเสียงเลือกตั้ง

1.2.4 รูปแบบทีมงาน หัวหน้าคณะและฐานเสียงในการเลือกตั้ง

จากการที่นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและคุ้นเคยกับประชาชนเป็นอย่างดี และต่างก็มีความสายสัมพันธ์ที่ดีโยงกับนักการเมืองระดับชาติ เนื่องจากระบบการเลือกตั้งของไทย นักการเมืองท้องถิ่นจึงมักจะเป็นเป้าหมายสำคัญของนักการเมืองระดับชาติที่จะใช้เป็นทีมงาน เป็นหัวหน้าคณะและเป็นฐานคะแนนเสียงของตนเอง ในกระบวนการที่นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นต้องการทำให้ตนมีอำนาจบริหารทางการเมือง การพยายามสร้างเครือข่ายโดยการสรรหาทีมงาน หัวหน้าคณะและฐานเสียงไว้ให้มากๆ เพราะแสดงให้เห็นถึงการเป็นนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นคนนั้นผู้กว้างขวางในสังคมและผู้ให้การสนับสนุนคะแนนเสียงเป็นจำนวนมาก โดยปกติแล้วการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นต่างใช้ทีมงาน และใช้หัวหน้าคณะคอยทำหน้าที่ควบคุมคะแนนเสียงเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งผ่านกระบวนการเลือกตั้ง ทีมงานและหัวหน้าคณะจึงมีทั้ง

นักการเมืองท้องถิ่น เครือญาติ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการเมือง และผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการหรือบุคคลอื่น ๆ ที่นักการเมืองท้องถิ่นเห็นว่าสามารถควบคุมฐานเสียงให้แก่ตนเองได้ จะถูกทาบทามให้เข้าร่วมทีมงาน หรือทำหน้าที่หวัคคะแนนให้ กล่าวได้ว่าทีมงานและหวัคคะแนนที่ทำหน้าที่สนับสนุนการหาเสียงนั้นนอกจากจะช่วยกระจายข่าว นโยบายตลอดจนทำการนำเสนอรายละเอียดที่ผู้สมัครต้องการนำเสนอไปสู่ประชาชนแล้ว หวัคคะแนนยังมีส่วนสำคัญในการทะลวงเข้าพื้นที่ที่ผู้สมัครไม่มีฐานเสียงหรือมีแนวโน้มหวัคคะแนนเสียงไม่ได้

ซึ่งแน่นอนว่าการที่จะเข้าร่วมเป็นทีมงาน เป็นหวัคคะแนนและฐานหวัคคะแนนเสียงให้ใครคนใดคนหนึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องของการบีบบังคับหากแต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง การตอบแทนบุญคุณ น้ำใจ ความพอใจ ดังนั้นหวัคคะแนนจึงเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ นั่นคือในขณะที่นักการเมืองต้องการหวัคคะแนนเสียงสนับสนุนเมื่อมีการเลือกตั้ง หวัคคะแนนก็จะช่วยหาหวัคคะแนนเสียงให้นักการเมือง โดยสิ่งที่หวัคคะแนนจะได้รับเป็นการตอบแทนหรือคาดหวังว่าจะได้รับเป็นการตอบแทน อาจเป็นทรัพย์สินเงินทอง หรือความช่วยเหลือด้านต่างๆ จากนักการเมืองเป็นการตอบแทน และในเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของหวัคคะแนนกับนักการเมืองนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัว มีความไว้วางใจกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กลุ่มหวัคคะแนนในฐานะเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั้น ส่วนใหญ่รู้จักคุ้นเคยกับนักการเมืองและประชาชนผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งเป็นอย่างดี ความสัมพันธ์ส่วนตัวนี้จึงเปรียบเสมือนสิ่งที่ยึดโยงระหว่างกัน (สุภาภรณ์ รัตนบุรี. 2553 : 99) ซึ่งแน่นอนว่ารูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหวัคคะแนนและฐานหวัคคะแนนเสียง ต่างส่งผลดีทั้งต่อนักการเมืองระดับชาติเองในฐานะผู้อุปถัมภ์และนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้รับอุปถัมภ์

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หวัคคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“ก็เป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบหวัคคะแนนและฐานเสียง เป็นทีมงานเดียวกัน อย่างเมื่อถึงการเลือกตั้ง นักการเมืองระดับชาติก็จะเข้าหานักการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะป็น นาย ก อบต. นาย ก เทศ. ส.อบต. กำนันผู้ใหญ่ หรือแม้แต่ผู้นำคุ้ม เพื่อให้ช่วยเป็นหวัคคะแนนหรือเป็นฐานเสียงให้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หวัคคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“ ถ้าถามว่ามีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใด ผมว่ารูปแบบที่เห็นเด่นชัดที่สุดก็คือความสัมพันธ์กันในทางการเมือง เพราะการที่จะเป็นนักการเมืองระดับชาติได้ ต้องเป็นคนทีประชาชนรัก ต้องอยู่พรรคการเมืองที่ใช่ รวมถึงมีฐานหวัคคะแนนเสียงที่ดี การที่จะมีฐานหวัคคะแนนเสียงที่ดีก็ต้องมีการสร้างทีมงาน สร้างเครือข่าย มีหวัคคะแนนในการหาเสียง มีตัวแทนในการไปสื่อสารกับชาวบ้าน ซึ่ง

แน่นอนว่ากลุ่มคนที่อยู่ใกล้ชิดชาวบ้านกว่าก็คือนักการเมืองท้องถิ่น คือพวก นายก อบต. ส.อบต. หรือแม้แต่กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน มาช่วยทำหน้าที่ในการหาเสียงเลือกตั้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“ก็เป็นการรู้จักกันเป็นธรรมดา ไปมาหาสู่กัน อย่างนักการเมืองท้องถิ่นก็เป็นทีมงานหรือเป็นหัวคะแนนให้กับ ส.ส.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“ก็เป็นทีมงานเป็นเครือข่ายเดียวกันนั่นละ ส.ส. เขาก็ต้องเข้าหานักการเมืองท้องถิ่น เพื่อสร้างเครือข่ายสร้างฐานคะแนนเสียงเวลาการเลือกตั้งมาถึง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“อย่างพอมีการเลือกตั้งอย่างนี้ ส.ส. เขาก็ให้ทีมงานมาติดต่อมาประสานกับพวกผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่ เพื่อให้เป็นหัวคะแนน หรือหาทีมงานช่วยหาเสียง”(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นหัวคะแนนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“อย่างก่อนเลือกตั้งนักการเมืองระดับชาติก็จะเข้าไปหาผู้นำคุ้ม กำนันผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. ในแต่ละชุมชน แต่ละหมู่บ้าน โดยเขาก็จะดูก่อนว่าใครเข้าถึงมวลชนหรือได้ใจมวลชนได้มากกว่ากัน จากนั้นก็จะเข้าทำความรู้จัก ไปติดต่อมาช่วยเป็นคนประสานงาน เป็นหัวคะแนนให้”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“ส่วนมากก็เป็นการรู้จักกันเป็นธรรมดาไปมาหาสู่กัน แล้วก็มีการเป็นหัวคะแนนเป็นทีมงาน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

เจ้าพนักงานป้องกัน องค์กรบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“ผมก็เห็นเขาเป็นฐานคะแนนเสียงให้คะแนนกัน นักการเมืองระดับชาติก่อนการเลือกตั้งจำเป็น ต้องมีการสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับ อบต. กับกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อใช้เป็นฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้งของตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งว่าใครจะสร้างฐานการเมืองได้มากกว่ากัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“การที่จะขึ้นสู่ตำแหน่งนักการเมืองระดับชาติผมก็ต้องอาศัยนักการเมืองท้องถิ่นในการที่จะเป็นหัวคะแนนเป็นทีมงานในการณรงค์หาเสียง ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นจะมีความใกล้ชิดกับพี่น้องประชาชนจะมากกว่านักการเมืองระดับชาติ ผมก็ต้องอาศัยทางท้องถิ่น ถ้ามว่าท้องถิ่นจะได้อะไรจากผม พอผมได้รับเลือกตั้งมันก็จะมีการประสานแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พี่น้องประชาชน ถนนหนทางเดินทางไม่สะดวก หรือระบบสาธารณสุขโภชนาการมีปัญหาที่สะท้อนมา ผมก็จะช่วย ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์กรบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“ถ้าทางการเมืองเขาก็ช่วยเหลือกันในการสร้างฐานเสียงทางการเมือง โดยนักการเมืองระดับก็การให้การอุปถัมภ์แก่นักการเมืองท้องถิ่นในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องของทุนทรัพย์ในการเลือกตั้งแล้วนักการเมืองท้องถิ่นก็ถือว่าเป็นฐานเสียงหรือเป็นคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองระดับชาติเลยก็ว่าได้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์กรบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“นักการเมืองท้องถิ่นจะเป็นฐานเสียงในการเลือกตั้งให้กับนักการเมืองระดับชาติ เช่น นาย ก อบต. หรือ ส.อบต. พอถึงช่วงเวลาเลือกตั้งใหญ่เขาก็จะหาเสียงช่วย ส.ส. ก็อย่าง ส.ส.จิรวัดน์ ที่บอกนั้นล่ะมีเพื่อนเป็น นาย ก อบต. พอมีการเลือกตั้งเขาก็เพื่อนเป็นฐานเสียงให้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“อย่างนักการเมืองท้องถิ่นก็จะช่วยเหลือนักการเมืองระดับชาติด้วยการเป็นหัวคะแนนให้ เพราะนักการเมืองท้องถิ่นเป็นคนกลางระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะ เป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน อย่างเช่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 ถึง 14 เป็นหัวคะแนนให้นายก อบต. ก็จะเป็นหัวคะแนนให้กับ ส.ส. ด้วยเพราะมันก็เชื่อมโยงกันไปหมด”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“ช่วยเหลือกันในรูปแบบเป็นฐานเสียง เป็นหัวคะแนน เป็นทีมงานเดียวกัน เช่น คนในทีมของผมอยากลงสมัครนายก เขาเคยช่วยเหลือในการหาเสียงให้ผม ผมก็อาจจะช่วยเหลือในด้าน การเงินในการหาเสียงเลือกตั้ง อย่างว่าละนะการเลือกตั้งมันต้องใช้เงิน ค่าป้ายเอเย ค่ารถแห่เอเย มันก็ ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักการเมืองระดับชาติก็ต้องอาศัยนักการเมืองท้องถิ่น นักการเมือง ท้องถิ่นก็ต้องอาศัยนักการเมืองระดับ ชาติเหมือนกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกัน ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการ เป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“ก็เป็นทีมงานเดียวกัน เป็นหัวคะแนนให้ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวคะแนนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกัน ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการ เป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“เวลาการเลือกตั้งมาถึงเขาก็ช่วยเหลือกันในการหาเสียงเลือกตั้ง ง่ายๆ นะ อย่าง ส.ส. อย่างเนี้ยก็อยากได้ กำนันผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต นายก อบต. เป็นหัวคะแนนหรือช่วยหาเสียงให้ ในช่วงการเลือกตั้ง อย่างผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 1 2 3 10 11 12 13 22 ก็เป็นหัวคะแนนให้นักการเมือง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วย เหลือกัน ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“อย่างนักการเมืองท้องถิ่น พวก อบต. ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน หลายคนก็ไปเป็นทีม งาน เป็นหัวคะแนนให้กับ ส.ส. หาเสียง”(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วย เหลือกัน ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใน รูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้งไว้ว่า

“อย่างนักการเมืองท้องถิ่นเขาช่วยเหลือนักการเมืองระดับชาติในการเป็นทีมงานระหว่าง การหาเสียงหรือเป็นหัวคะแนน เป็นฐานเสียงทางการเมืองให้”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วย เหลือกัน ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“ก็เป็นทีมงานเดียวกัน เป็นหัวคะแนนให้ในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือ วิธีการในการช่วยเหลือนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“เขาก็ช่วยเหลือนักการเมืองนี่ละ เอาพี่เอาน้อง เอาลูกเอาหลานมาลงการ เมือง ก็ เพราะจะได้สร้างฐานเสียง ขยายอำนาจทางการเมืองและรักษาอำนาจทางการเมืองเอาไว้ เช่น ส.ส. ส่งญาติไปลงสมัคร อบต. บ้าง หรือลงสมัครรับเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

เจ้าพนักงานป้องกัน องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับ รูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“อย่างเรื่องของการเมื่อนักการเมืองท้องถิ่น เขาก็ช่วยเป็นหัวคะแนนให้กัน เป็นฐาน คะแนนเสียงให้นักการเมืองระดับชาติ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบล ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการเป็นทีมงาน เป็นหัวคะแนนและฐานคะแนนเสียงไว้ว่า

“แน่นอนว่าการที่จะขึ้นสู่นักการเมืองระดับชาติมันก็ต้องอาศัยนักการเมืองท้องถิ่น ในการที่จะเป็นหัวคะแนน เป็นทีมงานในการหาเสียงเพื่อให้ชนะในการเลือกตั้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้ง เป็นกระบวนการที่นักการเมืองระดับชาติต้องการขยายฐานอำนาจทางการเมืองต่อไปเรื่อย ๆ โดยพยายามสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับการเมืองในระดับท้องถิ่น ด้วยวิธีผลักดันหรือสร้างคนในเครือข่ายหรือทีมงานของตนเองขึ้นมาให้อำนาจอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุด นอกเหนือจากการพยายามผลักดันคนของตนเองให้อำนาจในท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น นักการเมืองยังมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับการเมืองระดับท้องถิ่น คงปฏิเสธไม่ได้ว่าในการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง หากใครได้เข้าไปควบคุมฐานเสียงของคนในท้องถิ่นได้ก็เท่ากับว่าที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรก็ย่อมอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม เพราะได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะการเป็นหัวคะแนนให้ ในขณะที่กฎหมายยังไม่มีข้อบังคับที่ชัดเจนเกี่ยวกับการห้ามนักการเมืองระดับชาติหนุนหลังหรือคอยช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง เช่นนี้จึงถือเป็นเรื่องที่ได้รับประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่ายในทำนองน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า

1.2.5 รูปแบบการจัดสรรและดึงงบประมาณ

นักการเมืองท้องถิ่นถือว่าเป็นหัวคะแนนที่สำคัญของนักการเมืองระดับชาติ เพราะนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี จึงไม่แปลกที่นักการเมืองท้องถิ่นจะกุมหัวใจประชาชนได้โดยตรงส่วนหนึ่ง และมีบาร์มีเหนือผู้ใหญ่บ้านกับกำนันซึ่งเป็นหัวคะแนนชั้นพื้นฐานในการเลือกตั้งทั่วไปได้อีกส่วนหนึ่ง นักการเมืองระดับชาติจึงต้องเอาใจหัวคะแนน ด้วยรักษาและเสริมสร้างความผูกพันภักดีที่บรรดาหัวคะแนนมีต่อตนในเพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ การทุ่มจ่ายเงินให้หัวคะแนนในช่วงการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และจากการที่มีคนแข่งขันจ่ายมาก นักการเมืองระดับชาติจำนวนมาก จึงอาศัยการดึงโครงการและงบประมาณต่างๆ จากราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลางมาลงยังพื้นที่ฐานเสียงของตน ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าตนมี “ผลงาน” (อเนก เหล่าธรรมทัศน์. 2543 : 48 - 50)

ในการกระบวนการจัดสรรและดึงงบประมาณนั้น ยากที่จะปฏิเสธได้ว่าระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นล้วนแต่ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีก่อน โดยเฉพาะนักการเมืองระดับชาติต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในอำนาจ หรือไม่ก็ต้องส่งคนของตนหรือสนับสนุนคนที่ตนไว้ใจได้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่ระดับท้องถิ่น โดยนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายก อบต. ต้องทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานด้านการเงินหรืองบประมาณต่างๆ โดยผ่านการขอความร่วมมือประสานจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการดึงงบประมาณจากส่วนกลาง

เพื่อการบำรุงพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นที่เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนส่งต่อภาพลักษณ์ที่ดีที่แสดงถึงความสามารถและสมรรถนะทั้งฝ่ายนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจและคะแนนนิยมในการเลือกตั้งครั้งต่อไป
(สุมิตร เรื่องสวัสดิ์. 2552 : 50)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบการจัดสรรและดึงงบประมาณไว้ว่า

“เห็นได้ชัดก็คือเรื่องเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณลงมาให้ท้องถิ่น หรือการที่นักการเมืองท้องถิ่นร้องขอให้นักการเมืองช่วยเร่งรัดโครงการต่างๆ มาয়งท้องถิ่น เพื่อตอบแทนหรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จากการเป็นฐานเสียงหรือช่วยหาเสียงให้จนได้รับการเลือกตั้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบการจัดสรรและดึงงบประมาณไว้ว่า

“ ด้วยงบประมาณที่มีอย่างจำกัดในการบริการจัดการของแต่ละ อบต. ก็ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นอย่างนายก อบต. นายกเทศมนตรี เป็นต้น ต้องร้องขอให้นักการเมืองระดับชาติช่วยเหลือในการจัดสรรและดึงงบประมาณจากส่วนกลางมาให้เพื่อใช้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ เช่น การขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขินหรือการซ่อมแซมถนนหนทาง
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกเทศมนตรีตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการจัดสรรและดึงงบประมาณลงมายังพื้นที่ไว้ว่า

“ช่วยเหลือกันในแบบที่เรียกว่าพัฒนาบ้านเมืองร่วมกัน เพราะโดยตำแหน่งหน้าที่แล้วก็ต้องช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้พี่น้องประชาชนช่วยกัน ท้องถิ่นขาดในเรื่องของงบประมาณก็ต้องอาศัยนักการเมืองระดับชาติจัดสรรงบประมาณลงมาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน เป้าหมายก็คือความอยู่ดีกินดีของพี่น้องประชาชนเท่านั้นแหละ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดเทศบาลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการจัดสรรและดึงงบประมาณลงมายังพื้นที่ไว้ว่า

“ก็ให้เห็นๆก็คือช่วยเหลือเรื่องงบประมาณลงสู่ท้องถิ่นหรือเขตเลือกตั้งที่ตัวเองรับผิดชอบ”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

1.2.6 รูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นต่างมีความที่ดีต่อกันอย่างแน่นแฟ้นและเป็นมิตรกันอย่างเห็นได้ชัดซึ่งความสัมพันธ์ที่มีนั้นสามารถเป็นแรงจูงใจให้ไปสู่การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกัน ซึ่งสะท้อนผลออกมาในการเอื้อประโยชน์และเป็นฐานะคะแนนเสียงสำหรับการเลือกตั้ง ดังจะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง นายก อบต. ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ภายใต้การสนับสนุนของนักการเมืองระดับชาติ และนักการเมืองท้องถิ่นระดับจังหวัด จะเป็นความสัมพันธ์ที่ต้องตอบแทนกันทางการเมืองในการเลือกตั้ง

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกันไว้ว่า

“ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างผมลงสมัครการเมืองแน่นอนว่าผมก็ต้องใช้การหาเสียงและสร้างฐานเสียง ซึ่งแน่นอนว่าคนที่ใกล้ชิดชาวบ้านมากกว่าผมก็คือนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายก อบต. ส.อบต. กำนันผู้ใหญ่ ผมก็ต้องอาศัยพวกเขาในการหาเสียง ซึ่งมันก็มีการจัดทีมหาเสียงเพื่อเข้ามาช่วยในการหาเสียง ซึ่งก็ต้องสนับสนุนด้านการเงินด้วยในการหาเสียง พอผมได้รับเลือกตั้งก็จะช่วยผลักดันในเรื่องงบประมาณหรือโครงการต่างๆ มาให้ หรือให้การช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ ตามที่ถูกร้องขอมา” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกันไว้ว่า

“เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกัน ต่างฝ่ายก็ต่างให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้งในเขตพื้นที่ของตน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกันไว้ว่า

“นักการเมืองท้องถิ่นก็มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติกันทุกคน เพราะเป็นคนในพื้นที่มันเชื่อมโยงกันอยู่บ้างไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่งไข่ม้อยละ แล้วการเมืองท้องถิ่นกับการเมืองระดับชาติมันแยกกันไม่ได้อยู่แล้ว ระดับชาติมันต้องอาศัยท้องถิ่น ท้องถิ่นก็ต้องอาศัยระดับชาติ มันพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทน

แทนกัน เป็นการช่วย- เหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกันในทางการเมือง ซึ่งต่างฝ่ายก็ต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเลือกตั้ง โดยนักการเมืองระดับชาติจะให้การช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งและใช้ฐานเสียงของตนเองสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่น ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นก็จะช่วยเหลือและตอบแทนด้วยการช่วยเป็นหัวคะแนนในการหาเสียง

1.2.7 การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชน

การเลือกตั้งทำให้นักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นต้องหาคะแนนนิยมจากประชาชน ทำให้เมื่อนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่นชนะการเลือกตั้งและได้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ต้องเป็นผู้ที่ไวต่อปัญหาต่างๆ ของประชาชนในพื้นที่ โดยการบริการให้ความช่วยเหลือการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน อำนวยความสะดวกในการนำเข้าไปติดต่อรับบริการของราชการ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ หรือแม้แต่การขอรับการสนับสนุนกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของประชาชนพื้นที่ ทั้งนี้ในความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นนั้น นักการเมืองท้องถิ่นจะตัวกลาง เป็นผู้ที่มีบทบาทในการนำปัญหาและความต้องการต่างๆ ของชุมชนและประชาชน ไปให้นักการเมืองรับทราบ เนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่า โดยการทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากนักการเมืองระดับชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาให้ชุมชนทั้งด้านสาธารณูปโภค

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบไว้การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“ ความสัมพันธ์มันจะเป็นความใกล้ชิดกัน การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของพี่น้องประชาชนเพื่อที่สะท้อนมาให้ทางนักการเมืองระดับชาติช่วยหาทางแก้ไข รวมถึงเวลาที่มีการเมืองกันก็จะไปทำกิจกรรมร่วมกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในรูปแบบไว้การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“ มันเป็นความสัมพันธ์กันที่ค่อนข้างหลากหลายนะ มีหลายรูปแบบ ทั้งเป็นเพื่อน กัน เป็นเครือญาติ แต่หลักๆ เลยคงเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือกันทางการเมืองในการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อพี่น้องประชาชน ที่เลือกเขาเข้ามาทำหน้าที่” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

1.2.8 การอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ

การอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการตอบแทนบุญคุณ กล่าวคือ เมื่อประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่นได้เลือกนักการเมืองระดับชาติเข้ามาทำหน้าที่แล้ว สิ่งหนึ่งที่เป็นที่คาดหวังจากประชาชนและนักการเมือง

ท้องถิ่นต่อตัวนักการเมืองระดับชาติก็คือการได้รับการอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ การที่นักการเมืองระดับชาติสามารถช่วยอำนวยความสะดวกหรือให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ นั้นได้ก่อให้เกิดเป็นความซาบซึ้งในบุญคุณที่ต้องทดแทนเมื่อมีโอกาส เช่น การช่วยเป็นฐานคะแนนเสียงที่สำคัญเมื่อถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไป โดยทั่วไปปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน มีมากมายหลากหลายปัญหา จากการศึกษาพบว่า ปัญหาที่ประชาชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต้องการให้นักการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ปัญหาการฝากลูกหลานเข้าโรงเรียนหรือเข้าทำงาน ปัญหาการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย หรือศพ กลับภูมิลำเนา และปัญหาขอการสนับสนุนกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ หากนักการเมืองจะปฏิเสธให้การช่วยเหลือก็จะถูกมองว่า เป็นที่พึ่งของประชาชนไม่ได้ ดังนั้นต้องรับปากให้การช่วยเหลืออย่างเต็มที่ (วิศรุต อามาตย์มุลตรี. 2558 : 187) ซึ่งการอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักการเมืองระดับชาตินี้จะส่งผลไปถึงการเลือกตั้งในครั้งต่อไป กล่าวคือ ปัจจัยที่สำคัญกว่าและชี้ขาดชัยชนะในการเลือกตั้งยิ่งกว่าคือการหาเสียงตลอดเวลาในรูปแบบของการอยู่ใกล้ชิด ความคิดจิตใจและการให้ความอุปถัมภ์ค้ำจุนแก่ชาวบ้านในเขตเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการช่วยเหลือเกื้อกูลอำนวยความสะดวกและแก้ปัญหาสำคัญต่างๆ ในชีวิตประจำวันให้แก่ประชาชน (อนเนก เหล่าธรรมทัศน์. 2543 : 34 - 36)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ไว้ว่า

“...ส่วนนักการเมืองระดับชาติก็ช่วยเหลือนักการเมืองท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกในการติดต่อหรือช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับระบบของราชการหรือของรัฐ เช่น การฝากลูกหลานเข้าโรงเรียน หรือ การของบประมาณจากทางการ”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ไว้ว่า

“นักการเมืองระดับชาติเขาก็ให้ความสำคัญกับนักการเมืองท้องถิ่นนะ อย่างในเรื่องของการอำนวยความสะดวกและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในเรื่องต่างๆ ตามที่นักการเมืองท้องถิ่นร้องขอมา ซึ่งแน่นอนว่าปัญหาต่างๆ ที่ร้องขอมาเพื่อรับการอำนวยความสะดวกหรือช่วยให้แก้ไขปัญหาให้ก็ล้วนแต่เป็นของประชาชน เช่น ถนนหนทางที่เป็นหลุมเป็นบ่อ แล้ว อบต. ไม่มีงบมาแก้ไข ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องเขานักการเมืองโดยตรง นักการเมืองระดับชาติเขาก็ต้องกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือเพื่อที่จะได้ใจนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชน”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

1.2.9 การช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้ง

กระบวนการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญของการใช้อำนาจอธิปไตยหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยการใช้สิทธิเลือกตั้งนักรการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีนโยบายตรงกับความต้องการของตนเอง และมุ่งหวังให้เป็นกระบอกเสียงแทนประชาชน การหาเสียงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการเลือกตั้ง กล่าวคือการหาเสียงเลือกตั้งเป็นกระบวนการในการแสวงหาคะแนนนิยมจากประชาชน หรือสมาชิกของชุมชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อให้ได้คะแนนโหวตในการเลือกตั้ง ซึ่งการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้รับคะแนนจากประชาชนหรือสมาชิกของชุมชน กลยุทธ์และวิธีการที่ใช้ในการหาเสียงเพื่อให้ได้รับการเลือกตั้ง ปัจจัยสำคัญที่สุดในการได้รับเลือกตั้ง คือ การเป็นคนเป็นกันเองและมีความเสมอต้นเสมอปลายและความจริงใจกับประชาชน รวมทั้งการสร้างทีมงานในพื้นที่ที่มีคุณภาพทำหน้าที่คอยประสานและคอยช่วยเหลือปัญหาของชาวบ้าน (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2557 : 52) ในช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งจะมาถึง นักรการเมืองระดับชาติก็จะเข้าไปสร้างความสัมพันธ์อันดีเพื่อใช้เป็นเครือข่ายทางการเมืองไว้ในการเลือกตั้งของตน ผ่านนักรการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น นายกเทศมนตรี นายก อบต. ส.อบต. พอถึงการเลือกตั้งนักรการเมืองท้องถิ่นก็จะเป็นการกำลังสำคัญในช่วยเหลือการหาเสียงทางการเมือง (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักรการเมืองระดับชาติกับนักรการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“เวลามีการเลือกตั้งใหญ่หรือการเลือกตั้ง ส.ส. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ก็ต้องอาศัยนักรการเมืองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นนายก อบต. ส.อบต. กำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือแม้แต่ผู้นำที่ไม่เป็นทางการอย่างผู้นำคุ้มในการลงพื้นที่ช่วยหาเสียงในการเลือกตั้ง เพราะนักรการเมืองท้องถิ่นเขาใกล้ชิดชาวบ้านมากกว่า ส.ส.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตหัวหน้าคะแนนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักรการเมืองระดับชาติกับนักรการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“เห็นชัดๆ นะ ก็ช่วยเหลือกันในการหาเสียงเลือกตั้ง อย่างช่วงเลือกตั้ง ส.ส. พวก อบต. ก็จะไปช่วย ส.ส. หาเสียง เพราะใกล้ชิดกับชาวบ้านมากกว่า เข้าถึงชาวบ้านได้ดีกว่า พอถึงเวลาลงสมัคร อบต. ส.ส.เข้าก็จะให้การสนับสนุนในเรื่องของทุน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักรการเมืองระดับชาติกับนักรการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“ก็ช่วยเหลือในทางการเมืองอย่างทีบ่อนั่นละ ช่วยเหลือในการหาเสียง ในการสร้างฐานคะแนนเสียง ส่วนนักการเมืองระดับชาติก็ตอบแทนด้วยสินน้ำใจ ให้เคารพนับถือซึ่งกันและกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“ก็ช่วยเหลือกันทางการเมืองนี่ละ เขาก็ช่วยกันหาเสียงเลือกตั้ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงการเลือกตั้งไว้ว่า

“นักการเมืองท้องถิ่นเขาก็ช่วยนักการเมืองระดับชาติในการหาเสียงเวลามีการเลือก ตั้ง เพราะหลังๆ เราจะเห็นว่านักการเมืองท้องถิ่นจะอิงนักการเมืองระดับชาติทั้งในเรื่องของตัวบุคคลและพรรคการเมืองที่นักการเมืองระดับชาติสังกัด” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าชุมชนซึ่งเป็นหัวหน้าท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“เป็นการให้การช่วยเหลือกันในระหว่างการหาเสียงการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งแต่ละครั้งต่างฝ่ายต่างก็ต้องอาศัยซึ่งกัน อย่างก่อนถึงเลือกตั้ง อย่าง ส.ส. หรือ นายก อบต. ก็จะทำให้ผมช่วยเขาหาเสียง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นหัวหน้าท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“อย่างช่วงเลือกตั้งผมก็ไปช่วย ส.ส. เขาด้วยการเป็นที่งานในการหาเสียง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“ก็ช่วยเหลือกันทั้งในเรื่องของการหาเสียงเลือกตั้ง หรือแม้แต่ในเรื่องของการสนับสนุนด้านการเงินเพื่อใช้ในลงสมัครการเมืองหรือหาเสียงเลือกตั้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้งไว้ว่า

“ช่วยเหลือกันในการหาเสียงเลือกตั้งนี้ละเพราะ ส.ส. เองก็ต้องอาศัยนักการเมืองท้องถิ่นทั้ง นายก อบต. สมาชิก อบต หรือแม้แต่กำนันผู้ใหญ่บ้านช่วยเหลือและสนับสนุนในการหาเสียงเลือกตั้ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า นักการเมืองระดับชาติของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่างได้สร้างทีมงาน เครือข่ายและฐานเสียงทางการเมืองไว้ในทุกหมู่บ้านทุกตำบล โดยเฉพาะการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ที่ตีรวมถึงการสนับสนุนนักการเมืองท้องถิ่นและผู้นำชุมชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยหาเสียงเมื่อการเลือกตั้งมาถึง

1.2.10 การช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น

การที่นักการเมืองระดับชาติพร้อมทีมงานผู้ช่วยลงพื้นที่ที่มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น เช่น งานในชุมชน งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ การรับเป็นเจ้าภาพสวดศพ การให้การสนับสนุนทุนในการจัดแข่งขันกีฬา ให้อัวยรางวัล เงินรางวัล ชุดกีฬา อุปกรณ์กีฬา เป็นต้น เป็นวิธีการที่นักการเมืองระดับชาติในอำเภอโกสุมพิสัยใช้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชน แฝงไว้ด้วยซึ่งการสร้างบารมีและสร้างฐานการเมืองให้กับตนเอง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่จะได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย สื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่เขตการเลือกตั้งของตน อีกทั้งนักการเมืองท้องถิ่นก็มีความต้องการให้นักการเมืองระดับชาติไปร่วมงานหรือไปเป็นประธานในงานกุศลหรืองานรื่นเริง งานสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ เพราะถือว่าได้รับเกียรติอย่างยิ่งจากการที่นักการเมืองระดับชาติมาร่วมงาน อีกทั้งการที่นักการเมืองระดับชาติให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์และให้เกียรติต่อประชาชนในชุมชนทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นบุญคุณจากกระทำของนักการเมือง ระดับชาติซึ่งแม้ว่าเป็นหน้าที่ของนักการเมือง แต่กระบวนกรดังกล่าวทำให้ประชาชนรู้สึกว่าการที่นักการเมืองระดับชาติเข้ามาช่วยเหลือชุมชนหรือมาพบปะบ่อยๆ โดยไม่ถือตัวทำให้เกิดความผูกพันเหมือนเป็นญาติกัน เหมือนเป็นพี่น้อง ลูกหลานกัน ซึ่งแน่นอนว่าจะส่งผลดีต่อคะแนนเสียงเลือกตั้งในครั้งต่อไป

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญ ประเพณีท้องถิ่น

“ก็เรื่องงานบุญประเพณี ความใกล้ชิดกัน เป็นเรื่องปัจเจกตัวต่อตัวกัน เช่น ท่าน ส.ส. มีผู้ใหญ่บ้านเป็นทีมงาน พอมีบุญมีงาน ส.ส.ก็จะไปร่วมบุญร่วมงานเพื่อให้เกียรติให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นการ ปฏิสัมพันธ์โดยตรง ผู้ใหญ่บ้านก็จะเชิญ ส.ส. ไปร่วมเป็นเกียรติ ตัดผม โกนหัวให้ลูกผู้ใหญ่อะไร ประมาณนี้นะ รวมไปถึงงานเกิดแก่เจ็บตาย เขาก็จะเชิญไปเปิดงานบ้าง ไปร่วมงานบ้างแล้วแต่ กิจกรรม” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นหัวหน้าคนหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญ ประเพณีท้องถิ่น

“พอมีงานบุญประเพณีในแต่ละหมู่บ้านนักการเมืองท้องถิ่นก็จะไปขอความอนุเคราะห์ จากนักการเมืองระดับชาติในเรื่องของงบประมาณ หรือเชิญมาร่วมงาน มาเป็นเกียรติเป็นประธาน เพราะชาวบ้านจะรู้สึกว่ามีเกียรตินะที่นักการเมืองระดับชาติให้เกียรติมาร่วมงาน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าคนหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น

“อย่างผมเป็นหัวหน้าเวลามีงานบุญ งานประเพณีหมู่บ้าน หรือโครงการต่างๆในชุมชน ก็จะทำหนังสือไปขออนุเคราะห์จากนักการเมือง เขาก็ให้การสนับสนุนนะ ทั้งออกมาร่วมงานบ้างหรือ ให้เงินสนับสนุน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดเทศบาลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญ ประเพณีท้องถิ่น

“งานบุญงานประเพณีท้องถิ่นอะไรประมาณนี้ งานบุญ งานบวช ฮีตสิบสองคองสิบสี่ เขาจะให้ความสำคัญกับตรงนี้ ก็จะเป็นการเชิญไปเป็นเกียรติ ทั้งช่วยสนับสนุนงบประมาณ ประมาณว่านักการเมืองท้องถิ่นก็จะเชิญ ส.ส. ไปเป็นประธาน ส.ส.ก็จะเอาเงินใส่ซองให้สนับสนุนโครงการ ร่วมทำบุญ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม ด้วยการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญ ประเพณีท้องถิ่น

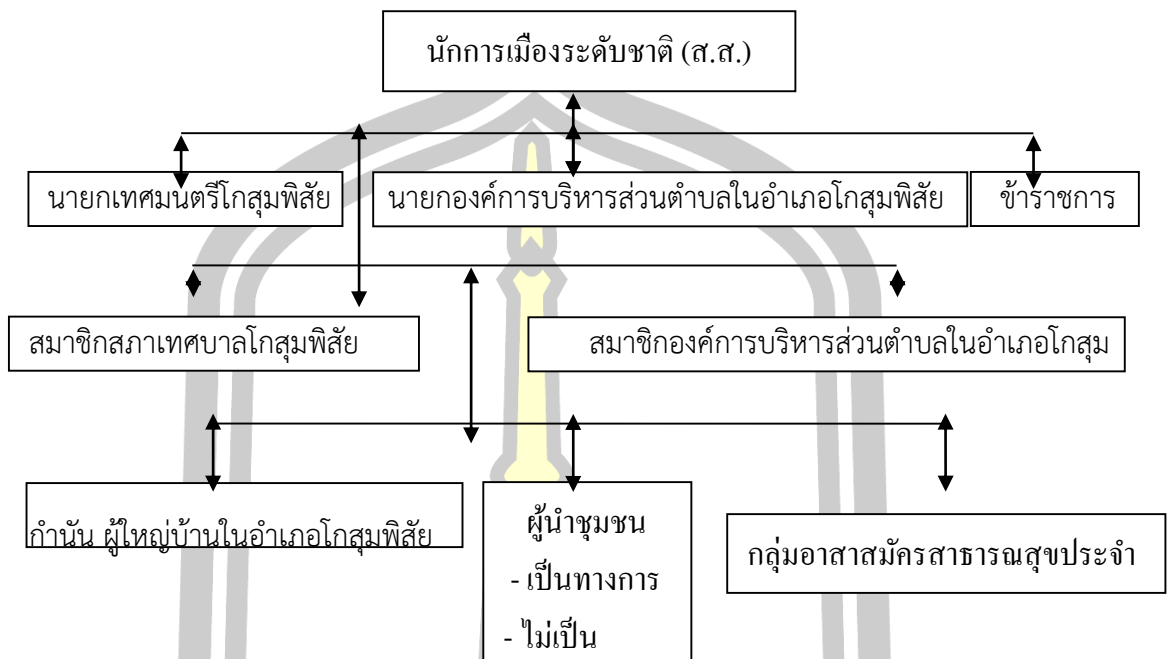
“เมื่อมีงาน เมื่อมีพิธีต่างๆ นักการเมืองท้องถิ่น ก็จะเชิญ ส.ส. ก็จะออกไปร่วมเป็นเกียรติในงานไปเป็นประธานเปิดงาน มีการมอบเงินเพื่อร่วมทำบุญหรือร่วมสมทบทุนโครงการต่างๆ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ เป็นความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น รวมถึงประชาชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามในลักษณะการจัดสรรและดึงงบประมาณลงมายังพื้นที่ การเป็นทีมงาน เป็นหัวหน้าและฐานคะแนนเสียง การอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ การช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้ง และการช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่านักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการช่วยเหลือกันในรูปแบบหรือวิธีการต่างๆ โดยผ่านระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด และระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ จากการศึกษาพบว่ารูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้

- 1) รูปแบบเงินและผลประโยชน์
- 2) ความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่
- 3) รูปแบบเครือข่าย
- 4) รูปแบบเพื่อนพ้องกัน
- 5) รูปแบบทีมงาน หัวหน้าและฐานเสียงในการเลือกตั้ง
- 6) รูปแบบการจัดสรรและดึงงบประมาณ
- 7) รูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกัน
- 8) การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชน
- 9) การอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ
- 10) การช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้ง
- 11) การช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น

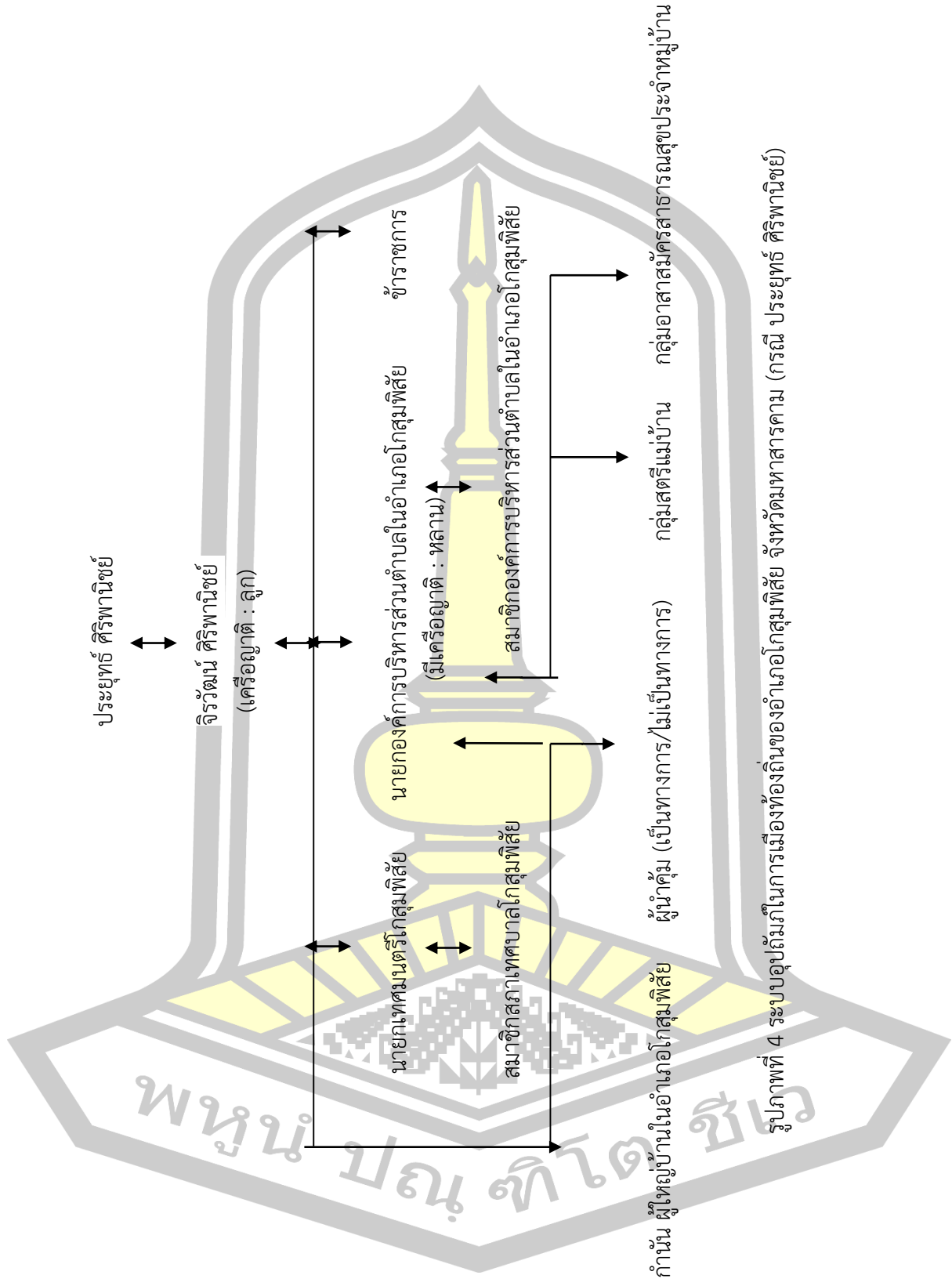
จากความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามที่กล่าวมาข้างต้นต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างแน่นแฟ้นและเป็นมิตรกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์กันระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ล้วนแต่แฝงไว้ด้วยระบบอุปถัมภ์ทั้งสิ้นสะท้อนออกมาให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่มีนั้นสามารถเป็นแรงจูงใจให้อุปประโยชน์ต่างตอบแทนกันและเป็นฐานเสียงสำหรับการเลือกตั้ง

รูปภาพที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างการเมืองระดับชาติกับการเมืองระดับท้องถิ่น

การสร้างและขยายฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ นอกจากจะใช้เป็นฐานคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองระดับชาติในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามแล้วนั้น ยังใช้เครือข่ายในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่ายในสังคม ทั้งนักการเมือง กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมไปถึงกลุ่มกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลให้นักการเมืองเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั่นเอง โดยผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างกรณี นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์

พูน ปณ ทิโต ชีเว

กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอโกสุมพิสัย ผู้เฒ่าคุณ (เป็นทางการ/ไม่เป็นทางการ) กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

รูปภาพที่ 4 ระบบอุปถัมภ์ในเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (กรณี ประยูร ศิริพานิชย์)

จากการศึกษาพบว่า นักการเมืองระดับชาติที่มีบทบาทสำคัญในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ซึ่งเป็นนักการเมืองที่คร่ำหวอดในวงการการเมืองมาอย่างยาวนาน เริ่มต้นเข้าสู่แวดวงการเมืองด้วยการเป็นกรรมการสุขาภิบาล หลังจากนั้นได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสมาชิกสภาจังหวัดมหาสารคาม เขตเลือกตั้งโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามหลายสมัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 และตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งในเวทีการเมืองระดับชาติ ด้วยเหตุผลจากการพบเห็นความเหลื่อมล้ำในสังคมและจากการเป็นคนที่เป็นนักต่อสู้เพื่อความยุติธรรมเป็นพื้นฐานเดิมอยู่แล้ว และอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนของชาวบ้าน โดยนายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองและมีบทบาททางการเมืองที่สำคัญดังนี้

พ.ศ. 2526 - 2529 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

พ.ศ. 2529 - 2531 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในรัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

พ.ศ. 2533 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในรัฐบาลพลเอก สุจินดา คราประยูร

พ.ศ. 2534 ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคกิจสังคม ในช่วงที่มีนายมนตรี พงษ์พานิช เป็นหัวหน้าพรรค

พ.ศ. 2535 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

พ.ศ. 2540 เป็นกรรมการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2540

พ.ศ. 2543 - 2544 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย (ฉลาด จันทรสมบัติ. 2557 : 49 - 51)

พ.ศ. 2553 นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย จังหวัดมหาสารคาม และได้รับเลือกจากสมาชิกพรรคเพื่อไทย ให้ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค ต่อมาในเดือนเมษายน พ.ศ. 2554 นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ได้ลาออกจากตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค พร้อมกับคณะกรรมการบริหารพรรคอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่ออันจะเป็นเหตุให้มีการยุบพรรคได้ ต่อมาในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เขาได้รับแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (ปลอดประสพ สุรัสวดี) ต่อมาเขาได้ลาออกจากตำแหน่งดังกล่าว เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 และในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นการทั่วไปในปี พ.ศ. 2557 เขาได้สมัครรับเลือกตั้งในระบบบัญชีรายชื่อ สังกัดพรรคเพื่อไทย ลำดับที่ 56 ซึ่งในปัจจุบันนายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ได้หันมาทำงานในด้านเบื้องหลังทางการเมืองเป็นหลักและทำงานอยู่ในพรรคอย่างต่อเนื่อง (ประยุทธ์ ศิริพานิชย์. 2561 : สัมภาษณ์)

ในการสืบทอดอุดมการณ์ทางการเมือง การสร้างและขยายอำนาจทางการเมือง รวมถึงการรักษาฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลของตนให้สืบทอดไปนั้น นายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ ได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ผ่านระบบเครือญาติในการสร้างและรักษาฐานอำนาจทางการเมืองโดยให้การสนับสนุน นายจิรวุฒิ ศิริพานิชย์ บุตรชาย เป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ทางการเมืองระดับชาติแทนตนเองโดยหลังจากจิรวุฒิ ศิริพานิชย์ สำเร็จการศึกษาด้านการบริหารธุรกิจ จากประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว ได้ก้าวเข้าสู่การเมืองด้วยการได้รับการเลือกตั้งและได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล

หัวขวงในปี พ.ศ.2542 - 2546 และได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามในปี พ.ศ. 2547 - 2550 หลังจากนั้นเขาได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 สังกัดพรรคพลังประชาชน ซึ่งผลปรากฏว่าเขาชนะการเลือกตั้งและได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก หลังจากได้รับลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่ 2 ในปี พ.ศ. 2554 สังกัดพรรคเพื่อไทย และในการเลือกตั้งครั้งล่าสุด เขาได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในสังกัดพรรคเพื่อไทย และได้รับคะแนนเลือกตั้งสูงสุดใน เขตเลือกตั้งที่ 4 จะเห็นได้ว่าทั้งนายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ และนายจิรวุฒิ ศิริพานิชย์ ล้วนมีประสบการณ์และผ่านเวทีการเมืองท้องถิ่นทั้งคู่

ในบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ทั้งนายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ และนายจิรวุฒิ ศิริพานิชย์ ล้วนแต่มีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ซึ่งกันและกันกับนักการเมืองท้องถิ่น รวมถึงประชาชน ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นฐานเสียงที่สำคัญสำหรับการเลือกตั้งทั่วไปในแต่ละครั้ง โดยนายประยุทธ์ ศิริพานิชย์ จิรวุฒิ มีความสัมพันธ์เป็นเพื่อนกับนายกเทศมนตรีตำบลโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ นายวิเชียร อุทรส อีกทั้งมีความสัมพันธ์อันดีกับข้าราชการประจำสำนักงานเทศบาลตำบลโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อีกด้วย และนายจิรวุฒิ ศิริพานิชย์ ก็มีความสัมพันธ์ในลักษณะของพวกพ้องกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบเครือข่ายติดกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวง และให้การอุปถัมภ์ทางด้านการเมืองซึ่งกันมาตลอด นอกจากนี้นายจิรวุฒิ ศิริพานิชย์ ยังได้ให้การอุปถัมภ์และสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ลงไปในระดับล่างจนถึงระดับกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอโกสุมพิสัย ผู้นำคุ่มทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และกลุ่มสตรีแม่บ้านรวมไปถึงกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อใช้เป็นฐานเสียงและคัดเลือกบุคคลเหล่านี้มาเป็นหัวคะแนนในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งทั่วไปมาถึง โดยที่หัวคะแนนส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการผสมคละเคล้ากันไป คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำคุ่ม หรือหัวหน้าคุ่ม อดีตผู้ใหญ่ ประธานกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในขณะเดียวกันทั้งนักการเมืองระดับชาติ (ส.ส.) และนักการเมืองท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรีตำบลโกสุมพิสัย และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ยังมีการใช้หัวคะแนนในการหาเสียงร่วมกันอีกด้วย สะท้อนให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่แน่นแฟ้นกัน โดยมีผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์

ในการเลือกตั้งทั่วนักการเมืองระดับชาติในอำเภอโกสุมพิสัยได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องมือในการสร้างฐานคะแนนเสียงเพื่อให้ตนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง ซึ่งผลปรากฏตามตารางดังนี้

พูน ปณ ทิโต ชเว

ตารางที่ 5 การเลือกตั้งและผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน

ครั้งที่	วันเลือกตั้ง	เขตพื้นที่เลือกตั้ง	ผู้ได้รับเลือกตั้ง / สังกัดพรรค
23	23 ธันวาคม พ.ศ. 2550	เขต 1 ประกอบด้วย - อำเภอเมืองมหาสารคาม - อำเภอโกสุมพิสัย - อำเภอกันทรวิชัย - อำเภอเชียงยืน - อำเภอกุฉีชัย - อำเภอชื่นชม	1. นายสุทิน คลังแสง (ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง 5) พรรคพลังประชาชน
			2. นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์ พรรคพลังประชาชน
			3. นายสุรจิตร์ ยนต์ตระกูล พรรคพลังประชาชน
24	3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554	เขต 4 ประกอบด้วย - อำเภอนาเชือก (ยกเว้นตำบลหนองโพธิ์ ตำบลสันป่าตอง ตำบลหนองกุง ตำบลหนองเม็ก และตำบลนาเชือก) - อำเภอกุฉีชัย - อำเภอโกสุมพิสัย	นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์ พรรคไทยรักไทย
25	24 มีนาคม พ.ศ. 2562	เขตเลือกตั้งที่ 4 - อำเภอกุฉีชัย - อำเภอบรบือ (เฉพาะตำบลหนองคูขาด ตำบลวังไชย ตำบลโนนราษี และตำบลโนนแดง) - อำเภอนาเชือก (เฉพาะตำบลหนองเรือ ตำบลสำโรง ตำบลหนองเม็ก ตำบลปอพาน และตำบลหนองแดง) - อำเภอโกสุมพิสัย (ยกเว้นตำบลแก้งแก ตำบลเลิงใต้ ตำบลแห่ใต้ ตำบลเขื่อน และตำบลหนองบัว)	นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์ พรรคเพื่อไทย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม. (2562 : เว็บไซต์)

ตารางที่ 6 ผลคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน

พ.ศ.	เขต	ชื่อ- นามสกุล	หมายเลข	พรรค	คะแนน
2550	1	นายสุทิน คลังแสง	19	พลังประชาชน	134,365
		* นายจิรวุฒิ ศรีพานิชย์	21	พลังประชาชน	122,088
		นายสุรจิตร ยนต์ตระกูล	20	พลังประชาชน	119,052
		นางคมคาย อุดรพิมพ์	12	เพื่อแผ่นดิน	69,455
		นางกุสุมาวดี ศิริโกมุท	11	เพื่อแผ่นดิน	41,251
		นางนภาพร พลโคตร	13	มัชฌิมาธิปไตย	34,323
		นายกรีช กงเพชร	10	เพื่อแผ่นดิน	28,219
		นายอภิราช บรรณารักษ์	18	ประชากร	22,094
		นายมานอช เขาวรัตน์	1	รวมใจไทยชาติพัฒนา	13,417
		นายเชวงศักดิ์ พลลาภ	7	ประชาธิปัตย์	11,511
		นายวารินทร์ โคตรศรีวงษ์	9	ประชาธิปัตย์	10,032
		นายสุวิทย์ บุตรโคตร	8	ประชาธิปัตย์	8,474
		นางกัลยาณี ชลมณี	22	ประชากรไทย	4,137
		นายอรรถพงษ์ จันทระเจริญ	14	มัชฌิมาธิปไตย	3,730
		นางสาวพัชราศิณี ศิริโกมุท	4	ความหวังใหม่	3,026
		นายคะนองฤทธิ์ อนุฤทธิ์	3	รวมใจไทยชาติพัฒนา	3,008
		นาย ชัยสิทธิ์ อุตถากร	2	รวมใจไทยชาติพัฒนา	2,405
		นายเลอสรณ์ สิทธิต่าง	15	มัชฌิมาธิปไตย	2,111
		นายวชิระ ภัคดีสุวรรณ	17	ประชากร	1,600
		นายวัฒนา ศิริโยธา	5	ความหวังใหม่	1,557
		นายทวีทรัพย์ งามสมัย	16	ประชากร	1,534
		นายชัยยงค์ วงศ์ประกอบ	23	ประชากรไทย	1,263
		นางสาวเกศสุดา สิมลา	6	ความหวังใหม่	1,215
นายธนพล ชามาศย์	29	สังคมไทย	815		
นายมานิต พิมพ์ดี	34	นำวิถี	726		

ตาราง 6 (ต่อ)

พ.ศ.	เขต	ชื่อ- นามสกุล	หมายเลข	พรรค	คะแนน
2550	1	นายสมหมาย ฮามคำไพ	26	ประชาชาติ	703
		นายยุทธพล ศรีมงคล	25	ประชาชาติ	588
		นายไพบุลย์ ไชยโวหาร	24	ประชากรไทย	569
		นางสุนณา โพชารี	31	ไทยร่ำรวย	542
		นางสาวปัทมสรณ์ พลภูษิตย์	28	สังคมไท	448
		นายบัณฑิต แสนวา	30	สังคมไท	398
		นายชรี วารีศรี	27	ประชาชาติ	391
		นายสดี ช่างยนต์	39	สยามสันติ	385
		นายสมประสงค์ แก้วบุตตา	33	ไทยร่ำรวย	377
		นายจรัส ชูคันทอม	35	นำวิถี	292
		นายบัณฑิต รัตนวงษา	37	สยามสันติ	264
		นายสมพร จอมคำสิงค์	38	สยามสันติ	256
		นายประเสริฐ พิกุลทิพย์สาคร	32	ไทยร่ำรวย	246
		นายจินดา วิริยะ	36	นำวิถี	167
2554	4	* นายจิรวัดน์ ศิริพานิชย์	1	เพื่อไทย	70,935
		นายโกศล คาคพันโน	16	ภูมิใจไทย	25,961
		นายสุวรรณ ไชยชิน	10	ประชาธิปไตย	4,771
		นายเลอสรณ์ สิทธิต่าง	34	ความหวังใหม่	80
		นางสาวพลังใจ ชาติบุญนิยม	18	เพื่อฟ้าดิน	59
2562	4	* นายจิรวัดน์ ศิริพานิชย์	11	เพื่อไทย	43,368
		นายโกศล คาคพันโน	8	พลังประชารัฐ	21,195
		นายพิบูลย์ จันทศิลป์	14	อนาคตใหม่	14,909
		นางสาวกุสุมาลวดี ศิริโกมุท	24	เพื่อชาติ	9,744
		นายวิจิต แสนแก้ว	5	ภูมิใจไทย	1,913

พูน ปณ ทิโต ชเว

ตาราง 6 (ต่อ)

พ.ศ.	เขต	ชื่อ- นามสกุล	หมายเลข	พรรค	คะแนน
2562	4	นายเศรษฐวัฒน์ ศิริโกมุต	12	ประชาธิปัตย์	1,542
		นายหวั่น ชินเชษฐ์	4	เศรษฐกิจใหม่	1,309
		นายชัยพிரาม พิมพัฏฐ	13	เสรีรวมไทย	1,277
		นายฉัตรเฉลิมวุฒิ ลาตเทลา	30	พลังชาติไทย	950
		นายประภาส เนื่องแก้ว	31	พลเมืองไทย	715
		นายอดิศักดิ์ ดรปัญญา	28	พลังไทยสร้างชาติ	562
		นายปิยะชัย ต่วยสีมา	9	ประชาธิปไตย	346
		นายบวร รุระพันธ์	1	ชาติพัฒนา	334
		ร.ต.ท.ชลิต ลอยคลัง	23	พลังไทยรักไทย	328
		นายปรีชา ภูศรี	10	ประชาชนปฏิรูป	326
		พันเอกสงกรานต์ จันทะปัสสา	15	ไทยศรีวิไลย์	283
		นางสาวณิชาภา โคตรมั่นคง	6	ทางเลือกใหม่	253
		นายประยุทธ์ พานคง	37	พลังปวงชนไทย	235
		จำลองตำรวจสมศรี เทียบสี	34	พลังสังคม	200
		นายยุทธภพ คำสุโพธิ์	2	พลังท้องถิ่นไท	166
		นางรัตนาภรณ์ พิสุทธิพงศ์	16	รวมพลังประชาชาติไทย	163
		นายสันติ ประทุมรัตน์	22	พลังประชาธิปไตย	158
		นายอุตร ศิริแก้ว	17	รักษผืนป่าประเทศไทย	141
		นางจันทิพย์ วงษาฉัตร	36	ไทยก้าวหน้า	99
		นายโยธิน เกื้อนมิ้งมาตย์	19	ชาติไทยพัฒนา	94
นายชัยโรจน์ สัตยสันต์สกุล	25	ประชากรไทย	87		
นายเตชสิทธิ์ พิมล	18	สยามพัฒนา	75		
นายณัชรภักดิ์ เนื่องยางศรี	21	ประชานิยม	67		
นายชินกร ศรีคราม	29	กลาง	60		
นายกฤตดนัย สิงหบุตร	39	แทนคุณแผ่นดิน	57		

ตาราง 6 (ต่อ)

พ.ศ.	เขต	ชื่อ- นามสกุล	หมายเลข	พรรค	คะแนน
2562	4	นายเรืองศักดิ์ ภูสณิตย	26	ครูไทยเพื่อประชาชน	56
		นางสุภาพร แสนโสภา	27	มหาชน	55
		นางมารศรี สิทธิต่าง	33	ภาคีเครือข่ายไทย	46
		นายนิยม เอี่ยมชัย	38	ภูมิพลังเกษตรกรไทย	44
		นายประจวบ พรหมกัลป์	35	ผึ้งหลวง	42
		นายมนตรี ทัพพวา	32	เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	32
		นายสุพล วัฒนกิติกุล	20	ประชากรธรรมไทย	26
		นายสรรพัญญู	3	ไทยรักษาชาติ	-
		นายธนพงษ์ วังสพรรณ	7	เพื่อนไทย	-

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2562 : เว็บไซต์)

2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษา พบว่าผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

2.1 ผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยเป็นระบบความสัมพันธ์ของคน 2 ฝ่าย ซึ่งไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่าคือผู้มีทรัพยากรมากกว่า หรือมีอำนาจมากกว่า จะอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์ ส่วนฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่า มีทรัพยากรหรือมีอำนาจน้อยกว่าจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์ (พิเชษฐ์ ณ นคร. 2562 : เว็บไซต์) แม้ระบบอุปถัมภ์จะถูกมองในด้านลบว่าเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่เป็นตัวบั่นทอนประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ทางการเมือง นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้ง การทุจริตคอร์รัปชัน ความไม่เสมอภาคและความไม่เป็นธรรม แต่ในทางตรงกันข้ามระบบอุปถัมภ์ก็ยังมีข้อดี โดยผลดีของระบบอุปถัมภ์นั้นจะเห็นได้ว่าประชาชนสามารถหาประโยชน์จากการเมืองท้องถิ่นได้ เพราะระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนได้ผู้อุปถัมภ์ซึ่งคือนักการเมืองที่ช่วยเป็นปากเป็นเสียงในยามที่มีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลในยามที่มีปัญหา และร่วมเป็นเกียรติเป็นหน้าเป็นตาในงานมงคล หรืองานศพ เป็นต้น สามารถพัฒนาชุมชนได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น สะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ หากนักการเมืองเป็นกันเองและสร้างสายสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน ก็จะมีข้อดีทั้งสองฝ่าย เป็นการเอื้ออาทรต่อกัน สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้รวดเร็ว ทำให้ชุมชนได้รับการช่วยเหลือ ได้งบประมาณในการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาของชุมชน(พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ. 2549 : 43 - 50)

2.1.1 เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่น

นักการระดับชาติต้องพึงคะแนนเสียงประชาชนในการนำตัวเองขึ้นสู่อำนาจและรักษาอำนาจนั้นเอาไว้ดังนั้นพวกเขาต้องเอาใจประชาชนด้วยการเอาเงินทองส่วนตัว เองงบประมาณและโครงการต่างๆ มาลงพื้นที่โดยการอาศัยการเป็นข้าราชการเมืองที่คุมกระทรวงหรือกรมที่มีงบประมาณและโครงการที่จะไปลงยังพื้นที่ที่ต้องหารได้ หรือไม่ก็ต้องมีเส้นสายกับรัฐมนตรีหรือมีอิทธิพลเหนือรัฐมนตรี เหนือปลัดกระทรวง นอกจากนั้นบ่อยครั้งต้องมีเส้นสายกับข้าราชการสำนักงานงบประมาณ และมีบทบาทหรืออิทธิพลอยู่ในกรรมาธิการงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อต่อสายหรือโยงใยไปเองงบประมาณและโครงการต่างๆ ซึ่งตั้งไว้ที่กรมต่างๆ ไปลงในพื้นที่เลือกตั้งของตน ซึ่งนักการเมืองหน้าเก่ามักได้เปรียบนักการเมืองหน้าใหม่เพราะรู้จักข้าราชการและนักการเมืองมาก (อเนก เหล่าธรรมทัศน์. 2543 : 41)

อีกทั้งหนึ่งปัจจัยคือเพราะงบประมาณของท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ นักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องพึ่งนักการเมืองระดับชาติเพื่อดึงงบประมาณจากส่วนกลางมาเพื่อใช้ในการดำเนินการโครงการต่างๆ ซึ่งทำให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและปัญหาต่างๆ ของประชาชนในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปัญหาได้ดีขึ้น ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อการบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้นักการเมืองท้องถิ่นที่บริหารงานท้องถิ่นอยู่มีความมั่นคง เพราะได้รับการสนับสนุน และความร่วมมือจากประชาชน บทบาทในการช่วยเหลือของนักการเมืองระดับชาติยังถือว่าเป็นการช่วยเหลือแบบต่างตอบแทนกัน การที่นักการเมืองท้องถิ่นได้รับการช่วยเหลือจากนักการเมืองระดับชาติ เมื่อถึงคราวเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองท้องถิ่นก็จะช่วยเหลือในการหาเสียงจากฐานคะแนนระดับท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนนักการเมืองระดับชาตินั้น (พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ. 2549 : 44)

นายกเทศมนตรีตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“ การจัดสรรงบประมาณจากระดับชาติมีมาอยู่แต่บางที่มันไม่ถึงเรา เรามี ส.ส. อยู่ในพื้นที่เราก็สามารถดึงบงในพื้นทีของตัวเอง เพราะ ส.ส. มาจากเขตพื้นที่ในอำเภอ ก็ต้องดูแลคนในพื้นที่ รัฐบาลไม่รู้จักปัญหาในท้องถิ่นแต่ละที่ แต่ว่า ส.ส. นี้รู้โดยผ่านนักการเมืองท้องถิ่น อย่างนักการเมือง-เมืองท้องถิ่นเนี่ยอยู่ใกล้ประชาชนมากกว่า ส.ส. ใกล้ชิดกว่าจึงได้รับปัญหาจากประชาชนเรื่องนั้นเรื่องนี้ โครงการที่เหลือปัญหาที่เกินอำนาจศักยภาพของท้องถิ่นเราก็ต้องไปหา ส.ส. ส.ส. ก็ไปผลักดันบงลงมา เพราะว่าบางครั้งชาวบ้านไม่ไปหา ส.ส. มาหานักการเมืองท้องถิ่นก่อน ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“ มันก็ดีนะ อย่าง ส.ส. เขาก็ช่วยเหลือในการจัดหาโครงการของรัฐบาลมาให้ หรือช่วยผลักดันงบประมาณลงไปยังท้องถิ่น ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“มันก็ทำให้เกิดการพัฒนานะ จากการที่นักการเมืองดึงโครงการต่างๆ หรืองบ งบประมาณมาลงในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งถึงแม้ว่ามันอาจจะแฝงไว้ซึ่งผลประโยชน์ระหว่างนักการเมืองเองก็ตาม แต่ประชาชนก็ยังได้รับประโยชน์” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าเขตท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“มีผลดีมาก เช่น งบประมาณในท้องถิ่นไม่เพียงพอ ชาวบ้านกับนักการเมืองท้องถิ่นก็เข้าไปหา นักการเมืองระดับชาติ เข้าไปหา ส.ส. เพื่อให้ ส.ส. ช่วยผลักดันงบประมาณลงมาให้ เช่น งบประมาณในการทำถนนหนทาง นักการเมืองเขาก็ให้ความร่วมมือและให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดเทศบาลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“ในแง่ดีของระบบอุปถัมภ์ก็ได้งบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นเรา ยิ่งงี้ก็ต้องพึ่ง ส.ส. เพราะ ส.ส.มีพาวเวอร์อะไรประมาณนี้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“ผลดีมันก็เกิดกับชาวบ้าน มันทำหน้าที่ได้ดีขึ้นสมมติว่าถ้าเรื่องงบประมาณลำพังในท้องถิ่นไม่พอหรือระดับชาติต้องผลักดันไม่ว่าจะทางตรงและทางอ้อม ถ้าเป็นแค่การจัดสรรถ้าไม่มีกำลังภายในมันก็ได้หรอก ข้าราชการกับนักการเมืองเขาก็มีวิธีการคิดที่แตกต่างกัน คิดไม่เหมือนกัน จะคล้ายๆ กันคือ ถ้าใครไม่รู้จักข้าราชการที่มีอำนาจก็จะไม่ได้งบประมาณเช่นกัน เพียงแต่ว่านักการเมืองเขาคำนึงถึงฐานเสียง ฟัน้องประชาชนมากกว่าข้าราชการเพราะมองถึงหลักการเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้านักการเมืองเขาจะมองว่าฟัน้องจะได้เยอะมั้ย ยิ่งได้เยอะเขายิ่งชอบ งบประมาณน้อยเขาก็ไม่ไป มันก็เป็นเรื่องธรรมดา เพราะการเมืองเป็นเรื่องผลประโยชน์ตัวใหญ่เสียงดังเป็นเรื่องธรรมดา คนหนุ่มมากก็เสียงดังมันเป็นการต่อรอง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“มันก็ก่อให้เกิดพัฒนาเพราะท้องถิ่นมีช่องทางในการได้รับงบประมาณมาจาก ส.ส. เพราะลำพังงบประมาณที่ลงมาสู่อำเภอโกสุมพิสัยมันไม่เพียงพอต่อการพัฒนาหรอก” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่นไว้ว่า

“มันก็ดีในทุกมิติในเรื่องของผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งของประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติ ในมิติประชาชนก็เข้าถึงโครงการต่างๆ เช่น โครงการแก้ปัญหาเรื่องของน้ำ หรือการได้รับเบี้ยยังชีพเพิ่ม เป็นต้น ในมิติของนักการเมืองท้องถิ่นก็ได้ผลงานจากการประสานความร่วมมือกับนักการเมืองระดับชาติ ได้รับอำมริสนินน้ำใจจากนักการเมืองระดับชาติในการมาเป็นพวกในการช่วยหาเสียงเลือกตั้ง ส่วนนักการเมืองระดับชาติก็ได้นักการเมืองท้องถิ่นมาเป็นพวก มาเป็นหัวคะแนนหรือฐานเสียงในเลือกตั้ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

2.1.2 เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สังคมไทยยังจำเป็นต้องมีการถ้อยถ้อยอาศัย การช่วยเหลือเกื้อกูลกันอยู่มาก และคนไทยให้ความสำคัญกับเรื่องของบุญคุณ ซึ่งแน่นอนว่าคนไทยจะไม่ลืมบุญคุณกัน จึงต้องมีระบบอุปถัมภ์เพื่อเป็นกลไกในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ของประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามเป็นไปในลักษณะเป็นการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยเอื้อเฟื้อต่อกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพราะความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” ดังนั้นระบบอุปถัมภ์จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพราะมันทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนหรือหมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติเป็นไปอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตั้งแต่เกิดแก่เจ็บตาย หรือแม้แต่กระทั่งฝากลูกเข้าโรงเรียน” (ทองนาค แสนภักดี. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกเทศมนตรีตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ว่า

“ถ้าในความคิดผมระบบอุปถัมภ์นี้หนึ่งก็ได้ลูกหลานคนอยู่ในพื้นที่ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ไม่ต้องย้ายไปทำงานที่อื่น ไม่ต้องเกิดความลำบากในการเดินทางหรือความห่างไกลจากพี่น้อง ได้ทำงานในพื้นที่พื้นถิ่นของตัวเอง มันจะเข้าระบบอุปถัมภ์ลักษณะว่าดูแลลูกดูแลหลานในพื้นที่นี้ละ ระบบ

อุปถัมภ์มันเป็นคำ negative เฉยๆ ถ้าเป็นพวกเราคุยกัน มันก็คือการช่วยเหลือกัน เป็นพี่เป็นน้อง การดูแลกันให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตัวอย่างก็เช่น ดึงการเข้าทำงาน ดึงเอาลูกเอาหลานในพื้นที่ในท้องถิ่นเข้าทำงาน เพราะไม่อยากจะให้ลูกหลาน ห่างไกลพ่อแม่ห่างไกลครอบครัว” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ว่า

“มันดีก็ตรงช่วยเหลือซึ่งกันและกันนี่ละ แต่ถ้ามองในเรื่องของบุญคุณแล้วมันก็ต้องต่างตอบแทนกันไป อย่างเช่น ชาวบ้านลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัคร ส.ส. และชนะการเลือกตั้งแล้ว ส.ส.เขาก็มาช่วยเหลือพี่น้องประชาชนทั้งในเรื่องถนนหนทาง หรือตั้งโครงการต่างๆ มาลงมาให้ มันก็ดีนะถ้าไม่มีการทุจริตโกงกินกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ว่า

“มันก็ทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกัน และมันก็ได้ผลประโยชน์กันทั้งผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์นะ อย่างการใช้ระบบอุปถัมภ์ในทางการเมืองมันก็ทำให้เข้าถึงพี่น้องประชาชนได้มากขึ้น เพราะใช้ระบบอุปถัมภ์สร้างทีมงานหรือหัวคะแนนขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่เป็นคนกลางที่คอยสื่อสารกับชาวบ้าน เลือกตั้งครั้งหนึ่งๆ ยังไงก็ลงพื้นที่เดินได้ไม่ครบทุกหมู่บ้าน ทุกตรอก ซอก ซอยอยู่แล้ว เราก็ต้องอาศัยทีมงานนี่ละ พอผมได้เป็นนักการเมืองผมก็ให้การช่วยเหลือตอบแทนพี่น้องประชาชนที่เลือกเรามาทำหน้าที่” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ว่า

“ มันก็เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างนักการเมืองในอำเภอโกสุมพิสัยทั้งในเรื่องงาน และเรื่องส่วนตัว เพราะต่างฝ่ายก็ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น พอถึงช่วงเวลาเลือกตั้งใหญ่ นักการเมืองท้องถิ่นก็พร้อมที่จะเป็นหัวคะแนนหรือเป็นทีมงานของ ส.ส. การทำงานก็จะง่ายขึ้นเพราะมีความคุ้นเคยกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

เจ้าพนักงานป้องกัน องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกันไว้ว่า

“มันก็เกิดการถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันนี่ละ เพราะต่างฝ่ายก็ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่นั่นมันก็มันตามมาด้วยต้องตอบแทนซึ่งกันและกันด้วยนะ บุญคุณมันก็ต้องทดแทน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

2.1.3 ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

การช่วยเหลืออุปถัมภ์และการดูแลเอาใจใส่ประชาชนนั้นมีผลต่องานของนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น เพราะเป็นผลดีต่อการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ซึ่งนั่นหมายถึงความมั่นคงและก้าวหน้าในตำแหน่งทางการเมืองของตนเอง ซึ่งการช่วยเหลืออุปถัมภ์และการดูแลเอาใจใสนั้นมักเป็นในเรื่องของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมีมากมายหลากหลายปัญหา ซึ่งปัญหาที่ประชาชนในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามต้องการให้นักการเมืองเข้ามามีส่วนให้ความช่วยเหลือ คือ ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่างๆ การช่วยเหลือด้านคดีความ การฝากลูกหลานเข้าโรงเรียนหรือเข้าทำงาน และปัญหาการขอการสนับสนุนเงินในการดำเนินกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ หากนักการเมืองจะปฏิเสธให้การช่วยเหลือก็จะถูกมองว่าเป็นที่พึ่งของประชาชนไม่ได้ แต่หากนักการเมืองผู้ใดที่สามารถทำหน้าที่ได้ดีมีผลงานที่โดดเด่นจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไป ก็นับได้ว่าเป็นคุณงามความดีที่สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงให้แก่ักการเมืองอีกทางหนึ่ง เพราะหากนักการเมืองคนใดมีผลงานที่โดดเด่น สร้างคุณประโยชน์ให้กับพื้นที่ ดูแลทุกข์สุขของประชาชนอย่างทั่วถึงเช่นนี้แล้วก็ย่อมได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ทำให้นักการเมืองผู้นั้นสามารถรักษาฐานคะแนนเสียงของตนให้คงอยู่ต่อไป และในขณะที่เดียวกันก็มีโอกาสขยายฐานอำนาจให้กับตนเองเพิ่มขึ้นไปอีก

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการที่ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

“ก็อย่างเวลาที่มีการมีงาน นักการเมืองระดับชาติเขาก็ให้เกียรติมาเป็นร่วมงาน มาเป็นประธานเปิดงานหรือส่งตัวแทนมาร่วมงาน แล้วก็ให้การสนับสนุนในเรื่องของงบประมาณด้วย เพราะเขาได้คะแนนเสียงมาจากชาวบ้านเขาก็ต้องมาดูแลรักษาคะแนนเสียงของเขา ชาวบ้านก็ดีใจภาคภูมิใจที่นักการเมืองให้เกียรติชาวบ้าน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการที่ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

“ผลดีก็หลายอย่างอยู่นะครับ เช่น อย่างเป็นทางการบุญงานอย่างนี้เขาก็มาเข้ามาช่วยดูแลช่วยเหลือทั้งที่เป็นงานบุญส่วนตัวและงานบุญส่วนรวม อย่างพวกประเพณีต่างๆ ขึ้นอยู่กับว่าชาวบ้านจะทำหนังสือไปขอความอนุเคราะห์จากนักการเมืองมัย”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

“ผมมองว่ามันก็เป็นผลดีต่อชาวบ้านนะ เพราะทำให้เข้าถึงหรือได้รับความช่วยเหลือจากทั้งนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติได้ง่าย เช่น เวลา มีงานบุญประเพณี หรือโครงการต่างๆ ชาว บ้านก็สามารถทำหนังสือขอความช่วยเหลือจากทั้ง อบต. หรือ ส.ส. ได้ เขาก็ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนเต็มที่” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

“มันก็ดีตรง เวลา มีบุญมีงานของหมู่บ้าน ของตำบล ส.ส.เขาก็ให้เกียรติมาร่วมงาน มาเป็นประธานเปิดงาน แล้วก็ช่วยสนับสนุนงบประมาณให้ชาวบ้าน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนซึ่งเป็นหัวหน้าคณะท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

“นักการเมืองเขาก็เข้ามาดูแลช่วยเหลือตลอด เวลา มีบุญประเพณี ทั้งมาร่วมงาน ทั้งร่วมสมทบทุนในการจัดงาน น้ำแข็งบ้าง รถบริการบ้าง มันก็ดีนะ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

“อย่างเป็นทางการบุญงานประเพณีท้องถิ่นอย่างนี้เขาก็มาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือทั้งที่เป็นงานบุญส่วนตัวและงานบุญส่วนรวม” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

2.1.4 เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน

การเลือกตั้งทำให้นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องหาความนิยมจากประชาชน ต่อปัญหาและความคิดเห็นของประชาชน และตอบสนองความต้องการของชุมชนหรือหมู่บ้านในเขตเลือกตั้งของตนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในเรื่องของการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน โดยลำพังประชาชนเองมีข้อจำกัดด้านต่าง ๆ ของตนจึงทำให้ไม่สามารถที่จะขอให้ข้าราชการแก้ไขปัญหาได้เท่าที่ควร และเห็นว่าข้าราชการคือผู้ที่มีอำนาจทำให้ประชาชนไม่

สามารถเรียกร้องหรือเสนอความต้องการปัญหาของตนได้เท่าที่ควร ดังนั้น การที่นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นมาช่วยประสานงานกับหน่วยงานราชการจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอยู่ในระดับหนึ่ง เพราะทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ และประชาชนมีปัญหาเดือดร้อนต่าง ๆ มากมายที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล แต่ประชาชนไม่สามารถผลักดันหรือเรียกร้องให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้มากนัก เพราะฉะนั้นการเป็นนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น นอกจากจะมีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศโดยส่วนรวมแล้วนั้น นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นยังจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในด้านการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนต่าง ๆ ของประชาชนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเป็นคนที่ทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐในการช่วยเหลือความเดือดร้อนของประชาชนอย่างทั่วถึง รวมถึงการให้บริการชาวบ้านให้ความช่วยเหลือในด้านการบริการต่างๆ ปัจจุบัน 4 การเกิด การแก่ เจ็บ ตาย ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพี่น้องประชาชน (ฉลาด จันทรสุมปัตติ. 2557: 52)

ซึ่งในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จะเห็นได้ว่าทั้งนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานด้านการเงินหรืองบประมาณต่างๆ โดยผ่านการขอความร่วมมือประสานต่อจากนักการเมืองระดับชาติ ในการดึงงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภคต่างๆ ในท้องถิ่นจึงทำให้เห็นได้ชัดว่า การที่นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนนั้น ทั้งฝ่ายประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติต่างก็มีความต้องการร่วมกัน และต่างก็ได้ประโยชน์ร่วมกันหรือเรียกได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันของประชาชน นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติกล่าวคือ ประชาชนได้รับความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของตน นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นก็ได้ผลงาน ส่งผลต่อความพึงพอใจและคะแนนนิยมในการเลือกตั้งรวมถึงได้สร้างฐานทางการเมืองไปพร้อมกัน (กมลชนก บุตรโคตร. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“เวลาประชาชนได้รับความเดือดร้อนมีคนกลางที่หน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือแม้แต่ทำให้เกิดการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เวลาเกิด แก่ เจ็บ ตาย งานบุญงานประเพณีต่างๆ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตหัวหน้าคณะท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“อย่างเช่น ชาวบ้านเดือด ร้อนเรื่องถนนหนทาง เป็นหลุมไปบ่อ พอผู้นำชุมชนหรือนักการเมืองท้องถิ่นก็นำปัญหาไปแจ้งต่อไปประสานขอความช่วยเหลือกับทาง ส.ส. แล้วเขา ก็ผลักดันงบประมาณให้ในการซ่อมแซมหรือปรับปรุงถนน”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“ผลดีมันก็คือปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไขได้เร็วขึ้น เพราะทั้งนักการเมืองระดับชาติหรือนักการเมือง ท้องถิ่นต้องไวต่อปัญหาของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนเอง เพราะเป็นการรักษารัฐานคะแนนเสียงและสานต่อสายสัมพันธ์ทางการเมืองให้แน่นแฟ้นมากขึ้น เช่น ในเรื่องการซ่อมถนนหนทาง หรือไฟฟ้า (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“การแก้ไขปัญหาต่างๆ มันก็ได้รับการตอบสนองที่ดีกว่า เพราะสามารถใช้สิทธิพิเศษจากระบบอุปถัมภ์มาแก้ไขปัญหาได้ เช่น ในเรื่องการดิ่งงบประมาณเพื่อมาทำถนน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

หัวหน้าคะแนนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“อย่างปัญหาต่างๆก็ได้รับการแก้ไขได้เร็วขึ้นก็เพราะระบบอุปถัมภ์ จากการเข้าไปขอความช่วยเหลือจากทั้งนักการเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ ถ้ารอการแก้ปัญหาจากระบบราชการเนี่ยเข้าไปใหญ่” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองช่าง องค์การบริหารส่วนตำบล ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนไว้ว่า

“มันก็เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหาเนะ อย่างชาวบ้านเดือดร้อนนักการเมืองท้องถิ่นก็จะเป็นคนกลางในการนำปัญหาไปแจ้งต่อนักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองระดับชาติก็จะช่วยเหลือโดยการดิ่งงบประมาณลงมาในพื้นที่ให้ เช่น แห่่งน้ำในพื้นที่ อบต. ต้นเงินชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนในการทำไร่นา อบต. ก็จะเป็นผู้ประสานปัญหาให้เพื่อให้ นักการเมืองระดับชาติดิ่งงบประมาณลงมาในพื้นที่ให้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนจากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเข้ามาทำหน้าที่ช่วยประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น การของบประมาณในการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ อาทิ ถนน ไฟฟ้า และแหล่งน้ำ เป็นต้น นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นจึงสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคำนวณอำนาจทางการเมืองได้อย่างดี เนื่องจากประชาชนผู้ใ้อุปถัมภ์ยังมีความต้องการทั้งในเรื่องส่วนรวมและเรื่องส่วนตัวอีกเป็นอันมากและไม่มีสิ้นสุด เช่น ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ปัญหาสาธารณูปโภค ปัญหาการประกอบอาชีพ

2.1.5 นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้น

นักการเมืองระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่อสร้างเครือข่ายในระดับจังหวัดและในเขตเลือกตั้งของตนเพื่อมุ่งทำงานเพื่อรักษาฐานเสียงและขยายฐานเสียงเพื่อเตรียมไว้สำหรับการเลือกตั้งด้วยการสร้างความสัมพันธ์และสร้างบุญคุณกับนักการเมืองท้องถิ่น หัวคะแนน และประชาชนกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ อาจกล่าวได้ว่านักการเมืองระดับชาติสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคำนวณอำนาจทางการเมืองได้อย่างดี นักการเมืองระดับชาติจะสร้างเครือข่ายโดยมีผู้ประสานงานระดับอำเภอ 2 คน ระดับตำบล ตำบลละ 3 คน ระดับหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 10 คน รวมถึงมีตัวแทนของชุมชนหรือหมู่บ้าน ตัวแทนระดับตำบลและตัวแทนระดับอำเภอ เพื่อเข้าพบปะทั้งในระดับกลุ่มองค์กรชุมชน หมู่บ้าน ตำบล ระดับอำเภอ และระดับเขตการเลือกตั้ง (ฉลาด จันทรสุมบัตติ. 2557 ข : 88 - 99) ซึ่งแน่นอนว่าจากการที่นักการเมืองระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายรวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนย่อมส่งผลดีต่อตัวนักการเมืองเองที่สามารถจะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้น เช่น ในกรณีของการหาเสียงเลือกตั้ง จากการที่นักการเมืองระดับชาติมีเครือข่าย มีหัวคะแนนหรือทีมงานอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งทำให้นักการเมืองสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยใช้ตัวแทนเหล่านี้ช่วยในการหาเสียงเป็นผู้สื่อสารนโยบายหรือถ่ายทอดเหตุการณ์ทางการเมืองแก่ประชาชน เพราะแน่นอนว่าในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนักการเมืองไม่สามารถที่จะลงพื้นที่ไปพบประชาชนได้ทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชน รวมถึงการปฏิบัติหน้าที่แทนนักการเมืองในบางบริบท เช่น การรับมอบหมายจากนักการเมืองระดับชาติไปร่วมเป็นประธานในการเปิดงานหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนเนื่องจากนักการเมืองระดับชาติติดภารกิจที่กรุงเทพมหานคร เป็นต้น (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ทำให้นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้นไว้ว่า

“คือแน่นอนว่าผมก็หาเสียงง่าย ในการที่ผมมีทีมงานมีนักการเมืองท้องถิ่นอยู่ในทีมเพราะว่าเป็นไปไม่ได้ว่าผมจะเข้าถึงชุมชนทุกชุมชนได้ ไปชี้แจงไปทำความเข้าใจอะไรต่างๆในการที่จะนำนโยบาย ไปอธิบายชี้แจงให้ชาวบ้านได้ฟัง ซึ่งบรรดานักการเมืองท้องถิ่นก็จะใกล้ชิดดีกว่า สามารถพูดอะไรได้เยอะกว่าเพราะการเลือกตั้งแต่ละครั้งเวลามันจำกัดแค่ 30-40 วัน เป็นไปไม่ได้เลยที่พื้นที่ของผมมัน 200กว่า 300 หมู่บ้านอย่างนี้ มันยังงี้ก็ไปไม่ถึงทุกหมู่บ้าน การที่เราเมื่อนักการเมืองท้องถิ่น

มันก็คือเรามีตัวแทนแทนเราไปชี้แจงไปอธิบาย ทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชน รวมถึงรับฟังปัญหา เพื่อที่จะนำมาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านเช่นกัน เวลาชาวบ้านมีปัญหาความเดือดร้อนเขาก็จะผ่านนักการเมืองท้องถิ่นนั้นแหละมาหาผม (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ทำให้นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้นไว้ว่า

“การทำงานมันง่ายขึ้น เพราะถ้าในพื้นที่มีแต่คนของตนเองหรือทีมงานของตนเอง เช่น นักการเมืองระดับชาติมีหวั่นไหวคะแนนควบคุมเขตเลือกตั้งก็จะง่ายในการสื่อสารหรือนำเสนอนโยบายให้ประชาชนในเขตเลือกตั้งได้รับรู้ เพราะมันต้องมีการประสานความร่วมมือกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

2.1.6 เกิดความผูกพันจากความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน

จากการที่นักการเมืองสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองท้องถิ่น และประชาชน พร้อมทั้งให้การช่วยเหลืออุปถัมภ์ในเรื่องต่างๆ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การออกไปพบปะชาวบ้านหรือ การช่วยเหลือสนับสนุน และร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น เช่น งานศพ งานวัด งานพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม และรู้สึกว่า นักการเมืองเป็นบุคคลที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย และเกิดเป็นความผูกพันจากการไปมาหาสู่กัน ดูแลทุกข์สุข ห่วงใย และสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เสมอๆ เสมือนเป็นญาติมิตรชิดใกล้ที่รู้จักกันมานาน ซึ่งถือเป็นกลวิธีในการผูกมัดใจและเป็นวิธีการรักษาและฐานเสียงทางการเมืองของนักการเมือง (นางนฤมล ปะเสทะโก. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ผลกระทบจากการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่าได้ก่อให้เกิดผลดีต่างๆ คือ

- 1) เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงสร้างต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่น
- 2) เกิดการถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 3) ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น
- 4) เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน
- 5) นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้น
- 6) เกิดความผูกพันจากความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน

2.2 ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย

จังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษา พบว่าผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ดังนี้

2.2.1 เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง

นักการเมืองระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการการรสร้างสายโยงใยความสัมพันธ์กับประชาชน หัวคะแนน และนักการเมืองท้องถิ่น ทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง โดยเฉพาะในช่วงหลังเลือกตั้งแล้วนักการเมืองระดับชาติที่เป็นฝ่ายรัฐบาลจะได้เปรียบในการใช้อำนาจทางการเมืองดึงงบประมาณจากกระทรวง กรม ลงมาสู่พื้นที่เพื่อจัดทำโครงการหรือให้การช่วยเหลือประชาชน ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว นำมาซึ่งการช่วยเหลืออย่างไม่เท่าเทียมกัน กล่าวได้ว่าบางชุมชนอาจจะได้รับผลประโยชน์มากและการให้การช่วยเหลือน้อย บางชุมชนอาจได้รับผลประโยชน์หรือการช่วยเหลือมาก ซึ่ง นักการเมืองระดับชาติมักจะดูแลและเน้นให้การช่วยเหลือเป็นพิเศษต่อคนที่สนับสนุนตนเอง เกิดการให้โอกาสแก่ลูกน้อง ทีมงาน หรือฐานเสียงของตน จนหลงลืมไปประโยชน์แก่คนหมู่มาก

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาความไม่ เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองไว้ว่า

“แน่นอนว่ามันก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันหรือความเป็นธรรม เช่น ถ้าท้องถิ่นไหนเป็น ทีม งานของเรานั้นก็จะง่าย แต่ว่าที่ไหนที่ไม่เป็นทีมงานมันก็จะหาเสียงยากชะหน่อย ซึ่งมันก็จะเชื่อมโยงไปสู่เรื่องของงบประมาณและการทำงาน คือก็ต้องยอมรับว่าบางครั้งผมได้รับเลือกตั้ง แล้วหมู่บ้าน นี้ ทีมงานนี้ได้คะแนนดีผมก็อยากที่จะไป พัฒนาหรือดึงงบประมาณไปให้กับหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ก่อน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือ ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาความไม่ เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองไว้ว่า

“ระบบอุปถัมภ์มันดีนะแต่มันก็ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมเพราะมันต้องเอาคนของตัวเอง ก่อน เช่น ในเขตเลือกไหนที่นักการเมืองได้คะแนนเสียงสูง เขาก็จะผลักดันงบประมาณหรือลงพื้นที่ให้ การช่วยเหลือในพื้นที่ดังกล่าวก่อนพื้นที่ที่เขาไม่ได้ค่อยคะแนนเสียง ฉะนั้นแน่นอนว่าการได้รับความ ช่วยเหลือเนี่ยไม่มีทางเท่าเทียมกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือ ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาความไม่ เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองไว้ว่า

“เกิดความไม่เป็นธรรมในทางการเมืองเพราะเป็นการใช้สิทธิพิเศษจากระบบอุปถัมภ์มาใช้ ในทางการเมือง แน่แน่นอนว่ามันจะนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมกัน เช่น ถ้าไม่ใช่ฐานเสียงหรือไม่ใช่พวก พ้องของตัวเองก็จะไม่ค่อยได้รับการดูแล” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือ ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาความไม่ เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันทางการเมืองไว้ว่า

“มันก็ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในทางการเมือง ซึ่งอาจนำมาซึ่งการเกิดการแบ่งพรรคแบ่งฝ่าย ตัวอย่างการเมืองระดับชาติซี มันก็แบ่งพรรคแบ่งฝ่ายกันแบบนั้นล่ะ”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมืองไว้ว่า

“ถ้ามองในด้านผลเสีย ผมก็มองว่ามันเป็นการใช้สิทธิพิเศษเฉพาะบุคคลเกินไป แน่ นอนว่ามันก็จะตามมาด้วยความไม่เท่าเทียมกัน เลือกว่าที่รักมากกว่าที่ซึ้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2560 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมืองไว้ว่า

“ผลเสียก็เรื่องฐานเสียงนี่แหละ ถ้าไม่ใช่พวกตัวเองมันก็ไม่มีโอกาสที่จะได้รับการดูแล หรือได้รับการดูแลหลังกลุ่มใหญ่ที่เป็นฐานเสียงหลัก ในเรื่องความเป็นธรรมมันก็อาจจะมีบ้างที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม มันก็เป็นเรื่องธรรมดา เช่น มีแค่ 10 หลังจะไปทำมัย ถ้าคุ้มใหญ่บ้านหลายหลังเสียงต่ำทยอยอะมันก็ต้องไปก่อน มันปฏิเสธไม่ได้หรือเสียงคนเยอะมันก็ต้องเสียงดัง ก็คืออุปถัมภ์กับความเป็นธรรมเนี่ยมันจะไปด้วยกันไม่ค่อยได้ แต่ก็มีโอกาสที่จะบรรจบกันอยู่” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาที่เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมืองไว้ว่า

“มันก็ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมเพราะถ้านักการเมืองระดับชาติมีความสัมพันธ์อันดีกับนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ไหนหรือตำบลไหนเป็นพิเศษจากการเป็นฐานเสียงหรือหวัคคะแนนให้ก็จะดึงงบประมาณลงมาให้ก่อน ส่วนพื้นที่ไหนหรือตำบลไหนที่ไม่ใช่ฐานเสียงหรือไม่มีหวัคคะแนนอยู่ยากที่จะได้รับงบประมาณ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การเกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง เป็นผลมาจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองระดับชาติ เป็นกระบวนการในการดูแลรักษาเครือข่ายและฐานเสียงหลักโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ได้รับคะแนนเสียงมาก นักการเมืองระดับชาติก็จะมุ่งให้การดูแลช่วยเหลือหรือตอบแทนในเขตพื้นที่ดังกล่าวก่อนเป็นลำดับต้นๆ ส่วนในพื้นที่ที่ได้คะแนนเสียงน้อยหรือไม่ได้รับคะแนนเสียงก็จะได้รับการดูแลช่วยเหลือในลำดับท้ายๆ หรือไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือเท่าที่ควร

2.2.2 เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ

การแทรกแซงการเมืองระดับท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วยระบบอุปถัมภ์ บารมี ผลประโยชน์ทางการเมือง อำนาจ และผลประโยชน์ทางการเงิน ที่ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกัน อย่างไรก็ตาม สำหรับระบบการเมืองความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวจะคงอยู่เพียงตราบเท่าที่ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์จากกันเท่านั้น เพราะโอกาสของการจะมีมิตรแท้หรือศัตรูอย่างถาวรในเวทีการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากมาก (สุภาภรณ์ รัตนบุรี. 2553 : 98) ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์อีกประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม คือ เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติจากการวางโครงข่ายทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติ โดยมีผลประโยชน์ด้านฐานเสียงในการเลือกตั้งและผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นหลัก ซึ่งสามารถแบ่งประเด็นออกได้ดังนี้

2.2.2.1 เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่น

การแทรกแซงการเมืองของนักการเมืองระดับชาติด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่นนั้น นักการเมืองระดับชาติจำเป็นต้องใช้ความสัมพันธ์อันดีในการสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับ ข้าราชการ เทศบาลตำบล อบต. ส่วนท้องที่ และประชาชน รวมถึงให้การสนับสนุนคนในเครือข่ายของตน เช่น เครือญาติ ทีมงาน หรือหัวคะแนน ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อเข้าไปมีบทบาทในการบริหารงานการเมืองท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาฐานคะแนนเสียงของตน นักการเมืองระดับชาติ และพรรคการเมืองใดที่วางรากฐานทางการเมืองไว้ได้ย่อมหมายถึงความมั่นคงทางการเมืองของตนในระยะยาว และการประหยัดเงินลงทุนทางการเมือง ส่วนหนึ่งที่ต้องนำมาใช้หล่อเลี้ยงฐานคะแนนเสียงตลอดปี คราใดที่ไม่มีเลือกตั้ง เครือข่ายโยงใยระหว่างผู้บริหารท้องถิ่น (รวมงบประมาณท้องถิ่น) จะช่วยเป็นน้ำเลี้ยงฐานทางการเมือง แต่เมื่อการเลือกตั้งในระดับชาติทางนักการเมืองหรือพรรคการเมืองคอยจัดงบประมาณสนับสนุนฐานการเมืองที่เป็นกอบเป็นกำ ลักษณะนี้จะช่วยให้หัวคะแนนและฐานทางการเมืองอื่นๆ มีความจงรักภักดีต่อนักการเมืองระดับชาติ (ตระกุล มีชัย. 2548 : 12)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่นไว้ว่า

“ ผลเสียก็เกิดการแทรกแซงทางการเมืองนี้ละ เห็นได้ชัดว่ามีการแทรกแซงการเมืองระดับท้องถิ่น โดยนักการเมืองระดับชาติจะสร้างเครือข่ายไว้ในทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและส่งลงสมัครในตำแหน่งต่าง เช่น ลงสมัคร นายก อบต. นายก เทศมนตรี สจ.”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

เจ้าพนักงานป้องกัน องค์กรบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการ เมืองระดับท้องถิ่นไว้ว่า

“แน่นอนเลยที่เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติ เพราะจากการที่นักการเมืองระดับชาติส่งคนของตัวเองไปสมัครการเมืองท้องถิ่น เช่น สมัครนายก เขาก็ควบคุมคนของเขาได้ แน่แน่นอนว่ามันแฝงไว้ด้วยผลประโยชน์แน่นอน”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่นไว้ว่า

“มันก็เกิดการแทรกแซงทางการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ เพราะอย่างผู้ใหญ่บ้านหลายหมู่บ้านในอำเภอโกสุมพิสัย ก็เป็นเครือข่าย เป็นหัวคะแนน หรือเป็นทีมงานของ ส.ส. พอ ส.ส. ได้รับเลือกตั้งการช่วยเหลือต่างๆ ในหมู่บ้านพวกนี้ก็จะได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับงบประมาณรวดเร็วกว่า เพราะถือว่าเป็นฐานเสียงที่สำคัญ ซึ่งมองอีกมุมมันก็ไม่เป็นธรรมกับบางหมู่บ้านที่มีคะแนนเสียงน้อย” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่นไว้ว่า

“มันก็เกิดการแทรกแซงทางการเมืองจากนักการเมืองระดับชาติ เพราะอย่าง ส.ส. ก็จะมีการสร้างเครือข่ายไว้ในทุกหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ โดยการส่งเครือข่ายไปส่งสมัครบ้าง ส่งหัวคะแนนไปลงสมัครบ้าง เพื่อที่จะใช้เป็นฐานเสียงในการเลือกตั้ง”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองช่าง องค์กรบริหารส่วนตำบล ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่นไว้ว่า

“นักการเมืองระดับชาติเขาก็ใช้ระบบอุปถัมภ์ในสร้างการเครือข่ายหรือฐานทางการเมืองไว้ในท้องถิ่น เช่น ส.ส. ส่งทีมงานหรือพรรคพวกของตนเองไปลงสมัครรับเลือกตั้ง นายก อบต.”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า นักการเมืองระดับชาติในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พยายามแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นเพื่อมุ่งสร้างเครือข่ายในการรักษาฐานเสียงและขยายฐานเสียง ซึ่ง

อาจจะไม่ได้มุ่งจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง หากแต่มุ่งไปที่การหาเงื่อนไขหรือสร้างโอกาสให้นักการเมืองระดับชาติสร้างความสัมพันธ์และสร้างบุญคุณกับหัวหน้าคณะและประชาชนกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการรับฟังหัวหน้าคณะและประชาชนเพื่อรับทราบถึงปัญหาและข้อเรียกร้องต่างๆ นำไปแก้ปัญหา รวมถึงส่งบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อขยายฐานเสียงทางการเมือง

2.2.2.2 การแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณ

การแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณ ซึ่งในกระบวนการนี้นักการเมืองระดับชาติพยายามเข้าไปมีบทบาทในการบริหารงานของการเมืองระดับท้องถิ่น นักการเมืองระดับชาติจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับ อบต. เพื่อให้ อบต. เป็นเครื่องมือในการรักษาฐานคะแนนเสียงและสร้างฐานทุนทางการเมืองระดับตำบลหมู่บ้าน โดยนักการเมืองระดับชาติที่อยู่ในฝ่ายรัฐบาลจะใช้อำนาจทางการเมืองดึงงบประมาณจากกระทรวง กรม ลงมาสู่พื้นที่ อบต. เพื่อให้ อบต. ดำเนินการหรือกรณีที่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน และ อบต. มีความต้องการงบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาในพื้นที่ก็ติดต่อให้ ส.ส. ช่วยเหลือสนับสนุนการของงบประมาณจากส่วนกลาง เมื่อ อบต. ได้รับงบประมาณที่ ส.ส. ผลักดันมาให้ก็จะมี การบอกประชาชนว่า ส.ส. เป็นผู้ดึงงบประมาณมาให้ เท่ากับเป็นการสร้างผลงานของ ส.ส. ส่งผลดีต่อฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ในช่วงของการเลือกตั้งทั่วไปผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เคยเป็น ส.ส. (ฝ่ายรัฐบาล) ก็ใช้วิธีการดึงงบประมาณมาให้ อบต. ทำโครงการพัฒนาในพื้นที่คะแนนเสียงของตนมากขึ้น โดยไม่ต้องวิตกกังวลว่าจะกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง เพราะ อบต. เป็นผู้ดำเนินการแทน นอกเหนือจากประโยชน์ที่ได้จากการรักษาฐานคะแนนเสียงแล้ว ส.ส. ยังได้รับผลประโยชน์จากการที่เป็นผู้นำโครงการมาให้ อบต. ด้วย (ตระกูล มีชัย. 2548 : 56)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณไว้ว่า

“ ถ้ามองในผลเสียมันก็ง่ายต่อการเกิดการแทรกแซงทางการเมืองท้องถิ่น เพราะบางพื้นที่นักการเมืองระดับชาติอาจจะส่งลูกน้องหรือทีมงานไปลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายก อบต. หรือ ส.อบต. บ้างซึ่งเกิดการแทรกแซงการบริหารงานหรือในเรื่องการจัดสรรงบประมาณลงมาในพื้นที่นั้นๆ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา ท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณไว้ว่า

“จากการเกี่ยวคู่และต่างตอบแทนกันมันก็อาจมาซึ่งการแทรกแซงการบริหารงานของ การเมืองท้องถิ่น เช่น ในกรณีการเปิดกรอบต่างๆ ของ อบต.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตหัวหน้าแผนกท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมือง ท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณไว้ว่า

“มันก็เกิดการแทรกแซงทางการเมืองนะ ก็อย่างที่พูดไปนั่นแหละ ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ อบต. สจ. แก้ไขปัญหาให้ไม่ได้ ชาวบ้านเดือดร้อนก็ต้องเข้าไปหา ส.ส.โดยตรงเพื่อขอรับการช่วยเหลือ ส.ส.ก็จะผลักดันงบประมาณลงมา และสั่งการผ่าน สจ. ผ่าน อบต.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่งได้กล่าวให้ความ เห็น เกี่ยวกับ ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการแทรกแซงการ บริหารงานและงบประมาณไว้ว่า

“เกิดการแทรกแซงการเมืองระดับท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งมันก็จะแฝงไว้ด้วย ระบบอุปถัมภ์ บารมี ผลประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์ต่างๆ ที่ต่างฝ่ายต้องแลก เปลี่ยน ผลประโยชน์ต่อกันสุดท้ายมันก็อาจจะนำไปสู่การทุจริตได้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่งได้กล่าวให้ความ เห็น เกี่ยวกับ ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติด้วยการแทรกแซงการ บริหารงานและงบประมาณไว้ว่า

“นักการเมืองอาจใช้อำนาจทางการเมืองเข้าไปก้าวก่ายการปฏิบัติงานของข้าราชการใน อบต. เนื่องจากบางพื้นที่ นักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นก็เป็นเครือญาติกัน หรือเป็น พวกพ้องกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การเกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมือง ระดับชาติ เป็นผลมาจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองระดับชาติในการเมืองท้องถิ่น อำเภอ โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองด้วยการสร้างและขยายฐานอำนาจ ผ่านการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่น และ การแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณ ซึ่งแฝงไว้ด้วยระบบ อุปถัมภ์ บารมี และผลประโยชน์ต่างๆ ที่ต่างฝ่ายจะได้รับ

2.2.3 เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

การสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมืองถือเป็นผลจากอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ในอีกรูปแบบหนึ่ง กล่าวได้ว่าเมื่อนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่นไม่ต้องการที่กระจายหรือถ่ายโอนอำนาจไปสู่บุคคลอื่นที่ไม่ใช่เครือญาติหรือบุคคลใกล้ชิดหรือเคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมา จึงได้เริ่มมีการนำบุตร และเครือญาติพี่น้องของตนเข้ามาสานต่ออำนาจทางการเมือง เช่น เมื่อพ่อเล่นการเมืองก็ผลักดันให้ลูกมาสวมบทบาทหน้าที่หรือลงสมัครรับเลือกตั้งแทน

นักการเมืองในอำเภอโกสุมพิสัยนั้นมีการวางแผนสืบทอดอุดมการณ์ทางการเมือง โดยการสืบทอดผ่านบุคคล เช่น ญาติ บุตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของสมาชิกในครอบครัว โดยอาจไม่ได้มีการวางทายาทที่ชัดเจนเอาไว้เพียงแต่ให้ครอบครัวได้มีการซึมซับการทำงานในฐานะตัวแทนประชาชนไปเรื่อยๆ ก่อนการตัดสินใจในการเล่นการเมือง ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่เครือญาติ ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติมีบทบาทสูงมากในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นช่องทางในการสืบทอดอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อรักษาสถานการณ์เมืองรวมถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมในด้านทางการเมืองให้ดำรงสืบไป

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการเกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมืองไว้ว่า

“ระบบอุปถัมภ์บางทีก็อาศัยการสืบทอดความสัมพันธ์ด้วยระบบสายเลือด เช่น จากพ่อสู่ลูก จากพี่สู่น้อง ฉะนั้นบางทีมันก็จะนำมาซึ่งการสืบทอดอำนาจทางการเมืองในวงสายเลือดหรือเครือญาติ เช่น อย่าง ส.ส. ประยุทธ์ พอเลิกเป็น ส.ส. แล้วก็ให้การสนับสนุนผลักดันให้ลูกเป็น ส.ส. ต่อหรือแม้แต่ให้การสนับสนุนเครือญาติลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่น” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการเกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมืองไว้ว่า

“ เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง อย่างท่านประยุทธ์ ศิริพานิชย์ พอท่านวางมือจากการลง ส.ส. แล้วก็ส่งลูกชาย คือ ส.ส. จิรวัดน์ ศิริพานิชย์ มาสืบทอดอุดมการณ์ ทางการเมืองแทนตัวเอง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ว่าด้วยการเกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมืองไว้ว่า

“ เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง เพื่อรักษาฐานเสียงทางการเมืองรวม ถึงผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเอง เช่น ส่งญาติไปสมัครเป็นนายก อบต. หรือ ส่งลูกลง สมัคร ส.ส.” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ผลกระทบจากการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง
- 2) เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ
- 3) การสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

สะท้อนให้เห็นว่าการเมืองในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ล้วนแฝงไว้ด้วยผลประโยชน์ทางการเมืองทั้งของนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นทั้งสิ้น เป็นระบบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่ได้ปลูกฝังค่านิยมของคนให้เห็นแก่เครือข่าย พรรคพวกเพื่อนฝูง ลูกน้องหรือคนสนิท ที่ร่วมสายสัมพันธ์เดียวกันมากกว่าผู้ที่อยู่ในสายอุปถัมภ์อื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 การสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์

การแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ซึ่งหยั่งรากลึกลงในสังคมไทย และมีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์นั้นนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ เช่น การดำเนินการแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพส่งเสริมระบบคุณธรรม และเกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเคร่งครัด การมีกติกากฎหรือหลักเกณฑ์ห้ามปฏิบัติในบางประการ เช่น การห้ามรับของขวัญที่แฝงด้วยการติดสินบน เป็นต้น ซึ่งในส่วนนักการเมืองทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่นก็ควรที่จะมีการออกกฎหมายให้มีการจัดหลักสูตรอบรมปลูกฝังนักการเมืองซึ่งเน้นปลูกฝังหลักจริยธรรม และคุณธรรมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในระบบตรวจสอบควรมีการลดขั้นตอนในการตรวจสอบเพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ทำหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ และควบคู่ไปกับการให้ประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงได้เข้าไปมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ในทางการเมือง

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“ต้องมีกติกามีระบบตรวจสอบที่เป็นธรรมนะครับ เป็นไปได้มีน้อยกว่ากันแต่ถ้ามีกติกามีระบบตรวจสอบที่เป็นธรรมแล้วระบบอุปถัมภ์ก็จะอ่อน เพราะในตัวระบบอุปถัมภ์เองก็เชื่อว่าไม่มีผลดี ในตัวของมันมีผลดีอยู่แต่ก็คงจะเฉลี่ยกัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“ระบบอุปถัมภ์มันหยั่งรากลึกในสังคมไทยแล้ว การแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดก็คือต้องมีระบบตรวจสอบและกฎหมายที่เข้มงวด” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“ระบบอุปถัมภ์มันต้องมีระบบตรวจสอบที่ดี โดยประชาชนต้องเข้าใจบทบาทของตัวเองให้มากขึ้นเน้นพึ่งพาตนเองมากกว่าที่จะพึ่งพานักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“มันต้องมีกฎหมาย กติกาที่เข้มงวดและรัดกุมเพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการในใช้ระบบอุปถัมภ์เอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องตัวเองมากเกินไปจนนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชัน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“อยากให้มีความหมายที่ครอบคลุม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดช่องโหว่ในการใช้ระบบอุปถัมภ์ไปในทางทุจริตคอร์รัปชัน กับปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจถึงบทบาททางการเมืองที่แท้จริงของตนเอง โดยเฉพาะในเรื่องของการตรวจสอบ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดเทศบาลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“สร้างระบบตรวจให้ดีก็แล้วกัน ให้ระบบอุปถัมภ์มันกลัวระบบตรวจสอบ ถ้าระบบตรวจสอบคนเป็นธรรมระบบอุปถัมภ์มันก็ไม่สามารถที่จะเอื้อคนบางกลุ่มได้มันก็ต้องหาความชอบธรรมของเขา เพราะฉะนั้นมันก็จะลบล้างตรงนี้ มันแก้มได้หรือระบบอุปถัมภ์เนี่ย มันไล่มาจากเบื้องบนระบบอุปถัมภ์ล้วนๆระบบอุปถัมภ์มันควบคู่ไปกับประเพณีแล้วแต่มันก็เชื่อว่าไม่มีส่วนดี แต่ถ้าได้คนไม่ดีก็ต้องมีระบบตรวจสอบ ระบบตรวจสอบจะมาจากไหนค่อยว่ากันแต่ต้องทำงานให้ได้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“นักการเมืองระดับชาติต้องไม่ก้าวก่ายการบริหารงานของท้องถิ่น เช่น การก้าวก่ายการบริหารของ อบต. และต้องมีหน่วยงานที่ตรวจสอบเกี่ยวกับใช้อำนาจที่อาจไม่เป็นธรรม” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“ต้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงบทบาทของประชาชนในการเป็นผู้ตรวจสอบการบริหารงาน โดยเฉพาะตรวจสอบในเรื่องของงบประมาณ” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไว้ว่า

“ระบบอุปถัมภ์มันมีมานานแล้วในสังคมไทย การที่จะแก้ไขมันจึงเป็นเรื่องยากนะ การแก้ไขหรือวิธีการที่น่าจะเป็นทางออกก็คือต้องมีกติกา และทุกคนก็ต้องยอมรับกติกา ไม่ใช่หรือปฏิเสธสิทธิพิเศษจากระบบอุปถัมภ์” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์นั้นว่าสำคัญอย่างยิ่งไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าแนวทางอื่นๆ นอกจากนี้ควรจะสร้าง

ระบบให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารการเมืองได้โดยสะดวกและมากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ความปลอดภัยต่อประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

3.2 การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง

ระบบอุปถัมภ์และระบบคุณธรรมนั้นดำรงอยู่มาอย่างยาวนานในสังคมไทย กล่าวได้ว่า ในสังคมไทยมีการใช้ทั้งระบบอุปถัมภ์และหรือระบบคุณธรรม ซึ่งอาจจะมีการใช้ควบคู่กันไปหรือแยกส่วนกันเป็นพิเศษ จนบางครั้งอาจจะทำให้ระบบคุณธรรมต้องจางหายไปเพราะมุ่งเน้นในการใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง โดยในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นได้นำระบบอุปถัมภ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายและสืบทอดอำนาจทางการเมืองด้วยกลวิธีต่างๆ ซึ่งระบบอุปถัมภ์เป็นระบบที่ยึดหลักเกณฑ์ของระบบคุณธรรม แต่จะยึดถือความพึงพอใจของบุคคลที่ใช้ระบบเป็นสำคัญ ซึ่งมีลักษณะตรงข้ามกับระบบคุณธรรมที่เกิดจากความพยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบที่ยึดเอาความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นหลักโดยคำนึงถึงความเสมอภาค ความรู้ความสามารถ และความเป็นกลางทางการเมือง ไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ส่วนตัว

นอกจากนี้จากการใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองที่เอื้อต่อการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง เช่น การมีผลประโยชน์ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ส่วนรวม การไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของการเป็นตัวแทนประชาชน ซึ่งสาเหตุที่แท้จริงเกิดจากการไร้คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง ซึ่งจริยธรรมทางการเมือง คือ ความดีงาม ความถูกต้อง ความเหมาะสมแห่งพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคมนั้นๆ ดังนั้นจริยธรรมทางการเมืองจึงเป็นกฎหรือกติกาในแง่ศีลธรรมที่มีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายหรืออันตรายต่อสังคมการเมือง โดยประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีจริยธรรมทางการเมืองไปในทางการเคารพสิทธิหน้าที่ของมนุษย์ การยอมรับนับถือเสียงส่วนมาก การยอมรับฟังเหตุผลของคนอื่นและการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งการควบคุมพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในสังคมจะใช้เฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพียงอย่างเดียวนั้นย่อมจะบรรลุเป้า หมายได้ยาก เหมือนกับการใช้กฎหมายควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ทุกๆ ไปเพียงอย่างเดียวย่อมจะได้ผลไม่มากนัก ดังนั้นจะต้องใช้หลักศีลธรรม จริยธรรมทางศาสนาเข้าไปควบคุมด้วย จึงจะมีผลมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมทางการเมืองแห่งสมาชิกในสังคมก็ต้องอาศัยจริยธรรมทางการเมืองเข้าช่วยเช่นกัน

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“ต้องสร้างระบบกฎเกณฑ์ให้ไม่หละหลวมจนเกินไป โดยเฉพาะสร้างระบบคุณธรรมให้เข้มแข็ง แม้การใช้ระบบอุปถัมภ์จะอ้างอิงจากระบบคุณธรรมแต่ก็ไม่ใช้ระบบคุณธรรมโดยแท้ แต่ก็ควรที่จะยึดกติกาหรือหลักกฎหมายเป็นสำคัญด้วย ควบคู่ไปกับจริยธรรมทางการเมือง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“มันอาจจะแก้ยากนะ แต่ก็ต้องค่อยปรับกันไป มันก็ต้องเริ่มจากนักการเมืองก่อนเลย นักการเมือง- เมืองต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองที่ดีซะก่อน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“อยากให้ให้นักการเมืองท้องถิ่นมีอัตตาลักษณะในตัวเอง พึ่งพาตัวเองให้มากที่สุดก่อนที่จะพึ่งพาหรือ ขอความช่วยเหลือต่างๆจากนักการเมืองระดับชาติ และก็การปลูกฝังระบบคุณธรรมควบคู่ไปกับระบบอุปถัมภ์” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“ต้องปลูกฝังและสร้างระบบคุณธรรมควบคู่ไปกับการมีอยู่หรือการใช้ระบบอุปถัมภ์ เพราะระบบอุปถัมภ์เองก็เชื่อว่าจะไม่ดี แต่มันต้องมีอยู่และใช้อย่างเหมาะสม” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“ก็ต้องแก้ไขในเรื่องของการขาดจริยธรรมของนักการเมืองทั้งนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่น ปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างระบบคุณธรรมให้เข้มแข็ง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

เจ้าพนักงานป้องกันขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“สังคมไทยมันเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยระบบอุปถัมภ์ และก็มีมายาวนานตั้งแต่โน่นสมัยพ่อขุนการจะแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์มันจึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก แต่ถ้าแนวทางที่น่าจะเป็นไปได้ก็คือต้องปลูกฝังและสร้างระบบคุณธรรม” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมืองไว้ว่า

“มันต้องมีจริยธรรมทางการเมืองที่ดีก่อน และที่สำคัญจะต้องปลูกฝังระบบคุณธรรม ระบบอุปถัมภ์มันดีนะถ้าไม่มีการคอร์รัปชัน การโกง แต่ก็ต้องสร้างระบบคุณธรรมควบคู่ไปด้วย เพราะยังไงระบบคุณธรรมมันก็ดีกว่าอยู่แล้วใช่ไหม” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า จากการที่ระบบอุปถัมภ์ได้หยั่งรากลึกลงไปในสังคมไทยและมีการใช้อย่างแพร่หลายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในแวดวงการเมือง จนละเอียดถึงหลักคุณธรรม อีกทั้งก็ขาดจริยธรรมทางการเมืองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมทางสังคม ดังนั้นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประการหนึ่งคือการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง เพื่อให้มีการเมืองระดับชาติและนักการเมืองระดับท้องถิ่น รวมถึงผู้ที่ก้าวเข้าสู่แวดวงการเมืองได้ตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองที่พึงปฏิบัติในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน

3.3 การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง

แนวคิดเรื่องจิตสำนึกในปัจจุบันพัฒนามาจากแนวคิดจิตสำนึกของมาร์กซ์ โดยมีพื้นฐานความคิดอยู่ที่สภาพความเป็นอยู่ของบุคคลที่เป็นตัวกำหนดความคิดนอกจากนั้น มาร์กซ์ยังเชื่อว่าความคิดไม่สามารถเกิดในความว่างเปล่าได้ ดังนั้นจิตสำนึกจึงไม่เป็นอิสระจากเงื่อนไขทางวัตถุ และรูปแบบการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือจะต้องมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างวัตถุหรือการกระทำภายนอกกับวิถีการดำรงชีวิต การศึกษาเรื่องจิตสำนึกทำให้มาร์กซ์พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 3 ตัว คือ อุดมการณ์ จิตสำนึก และปฏิบัติการทางสังคม โดยที่จิตสำนึกของคนไม่ได้เกิดมาจากตัวเขาคนเดียว แต่จะต้องเกิดจากความสัมพันธ์ที่ตัวบุคคลและกลุ่มมีต่อกัน หรืออาจกล่าวได้ว่า จิตสำนึกเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ความคิด อุดมการณ์ จิตสำนึกซึ่งสัมพันธ์โดยตรงกับกิจกรรมทางวัตถุ จิตสำนึกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกไปจากการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตประจำวันของคนในสมัยต่างๆ ได้ (กาญจนา แก้วเทพ. 2527 : 6)

จิตสำนึกทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จิตสำนึกทางการเมืองจะเกิดขึ้นก่อนพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยจิตสำนึกของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมประกอบไปด้วยส่วนประกอบด้านความรู้ ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรม กล่าวคือบุคคลนั้นจะต้องมีมโนทัศน์ทางความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ ความรู้สึกรู้สีก ตลอดจนพฤติกรรมและการกระทำในเรื่องที่สนใจ ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่ถูกตั้งขึ้นไม่ใช่เพียงการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของการปลูกฝังหรือสร้างจิตสำนึกทาง

การเมืองที่ถูกต้องและชอบธรรมด้วยจุดอ่อนในระบบประชาธิปไตย โดยจะมักพบว่าทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นทั้งในอดีตและปัจจุบันของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ต่างได้พยายามใช้อำนาจทางการเมืองผ่านระบบอุปถัมภ์เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพรรคพวก ในทางที่มีขอบโดยอาศัยช่องว่างของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่มีช่องโหว่ การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่ดีจึงไม่ใช่เพียงการออกกฎหมายที่ดี เพราะหากร่างกฎหมายได้ดีเพียงใดก็ตาม แต่หากยังขาดซึ่งจิตสำนึกทางการเมืองและไม่เคารพกฎหมาย กฎหมายก็ไม่ต่างอะไรกับตัวหนังสือที่ถูกเขียนขึ้นไว้อย่างไร้ค่า อีกทั้งประเทศไทยมีปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองมาตลอด ซึ่งมีสาเหตุมาจากประชาชนไม่มีจิตสำนึกทางการเมือง ไม่รู้เรื่องการเมือง เพราะฉะนั้นเราต้องแก้ปัญหาที่ต้นเหตุด้วยการแก้ที่คนเพราะองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการสร้างสังคมประชาธิปไตย (Democratization) คือ ประชาชน ที่ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงในทุกเรื่อง เป็นตัวแปรในการสร้างการเปลี่ยนแปลง กฎ กติกาทางการเมือง ซึ่งรวมถึงรัฐธรรมนูญ (จิรวัดน์ ศิริพานิชย์. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองไว้ว่า

“มันยากนะที่จะแก้ไข เพราะมันมีมานานแล้ว ถ้าจะต้องแก้ก็คงต้องเริ่มที่การปลูกฝังเยาวชนให้มีจิตสำนึกที่ดีทางการเมืองซะก่อน” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลท่านหนึ่ง หนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองไว้ว่า

“สร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้กับประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนจะได้เข้าใจบทบาททางการเมืองของตนเองมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งในกระบวนการตรวจสอบในการไม่ใช้ระบบอุปถัมภ์ส่อไปในทางที่ทุจริต” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

3.4 การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง

หลักความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันเป็นหลักที่สำคัญอย่างยิ่งของอุดมการณ์ประชาธิปไตยอีกหลักการหนึ่ง ระบบประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด เพศใด มีฐานะทางเศรษฐกิจ หรือฐานะทางสังคมอย่างไรต่างเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันในที่นี้ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในสติปัญญา ความสามารถ หรือความสูงต่ำ แต่เป็นความเท่าเทียมกันในเรื่องศักดิ์ศรีของความเป็นคน ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่รอดในสังคม ความเสมอภาคในระบบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้เป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้ ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความเสมอภาคที่จะได้รับ

การคุ้มครองตามกฎหมาย ความเสมอภาคที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิต ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม (สมกร พรมทา. 2538 : 135) นอกจากนี้ยังสามารถจำแนกจำแนกประเภทตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน และ แนวทางของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนี้

1. ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ได้แก่ โอกาสในการได้รับการฉีดวัคซีน และ โอกาสในการเข้าถึงยารักษาโรค เป็นต้น

2. ความเสมอภาคทางสังคม หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสังคมของสมาชิกทุกคนในสังคม การไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางอัตลักษณ์ของบุคคล หรือ กล่าวได้ว่า ถิ่นกำเนิดชาติพันธุ์ ภาษา ผิวสี เพศ ศาสนา รายได้หรือทรัพย์สิน ชนชั้น วรรณะ ความสมบูรณ์ของร่างกาย สุขภาพ

3. ความเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีความหมายรวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่มีผลต่อประชาชนโดยรวมตั้งแต่การออกกฎหมายที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

4. ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การมีสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน ในที่นี้รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางตัวแทน และการมีส่วนร่วมทางตรง โดยการกำหนดในกฎหมายให้ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์มีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียม และรัฐต้องจัดให้เกิดความสะดวกและการเท่าเทียมในโอกาสออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (กรมประชาสัมพันธ์. 2562 : เว็บไซต์)

ผู้อำนวยการกองช่างขององค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการการยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองไว้ว่า

“มันก็ต้องยึดหลักความเท่าเทียมกันนั้นแหละ ทั้งนี้การเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นก็ไม่ควรใช้อิทธิพลทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงในทางการเมือง” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการการยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองไว้ว่า

“ถ้ามองว่าระบบอุปถัมภ์ไม่ดีก็ต้องระบบคุณธรรมให้เข้มแข็ง เน้นความเท่าเทียมและความเสมอภาคกัน ไม่ใช่อภิสิทธิ์ใดๆ ในทางการเมืองหรือในทางราชการ”

(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การยึดหลักหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่จะลดบทบาทหรือแก้ไขระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นที่จะตระหนักและยึดหลักหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ

3.5 การใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) ได้กลมกลืนมากับวิถีชีวิตของคนอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มาเป็นเวลาช้านานแล้ว โดยเฉพาะในการเมืองแล้วระบบอุปถัมภ์ได้แทรกซึมอยู่ในทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงาน ซึ่งส่วนใหญ่ในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามผูกพันกับการให้ความช่วยเหลือหรืออุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน ระบบอุปถัมภ์อาจถูกมองเน้นไปในทิศทางที่มีแต่ข้อเสียเป็นสิ่งสำคัญ แต่หากพิจารณาแล้ว เรายังสามารถใช้ข้อดีของระบบอุปถัมภ์ด้วยการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้ในมิติๆ เช่น การใช้ระบบอุปถัมภ์ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนเป็นไปอย่างเอื้ออาทร มีความสนิทแนบแน่นได้ดีกว่าความสัมพันธ์ที่อาศัยกฎเกณฑ์ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการแก้ไขปัญหาในบางโอกาสบางที่เพียงแต่ตกลงกันด้วยปากเปล่าก็ยุติปัญหาได้หรือสามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ดีกว่าจะต้องอาศัยระบบหลักการหรือราชการที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์สามารถเป็นอุปกรณ์หรือส่วนเสริมของระบบคุณธรรมได้ เพื่อให้การบริหารราชการและเรียบร้อยสมบูรณ์ขึ้นได้ (ปณิธิ วงศ์มาศ. 2561 : สัมภาษณ์) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบอุปถัมภ์นั้นมีได้นำมาซึ่งผลเสียอย่างเดียวต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามด้วยการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า

“ผมว่าการมีระบบอุปถัมภ์เยอะๆ ก็ดีเพราะการเป็นนักการเมืองมันก็ต้องมีพรรคพวกมีทีมงานนี่ละครับ เพื่อที่จะเป็นปากเป็นเสียงให้กับเรา บางทีผมอาจจัดงานประชุมอยู่กรุงเทพฯ ไม่สามารถมาร่วมงานได้ ก็จะทำให้ทีมงานไปช่วยเปิดงานไปร่วมงานแทน เพราะอย่างน้อยเป็นนักการเมืองก็ถือว่าเป็นการให้เกียรติกว่าคนทั่วไปอย่างนี้ ที่นี้ในเรื่องของงบประมาณจริงๆแล้ว นักการเมืองระดับชาติเขาห้ามไปยุ่งเกี่ยวกับงบประมาณมันก็ต้องระวังในการให้คุณให้โทษ ซึ่งในความเป็นจริงมันก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นหรอก เช่น การฝากลูกฝากหลานเข้าทำงาน มันก็สามารถเอื้อกันได้”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลท่านหนึ่ง ได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการ
ใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า

“ คำว่าระบบอุปถัมภ์มันก็ทำให้เกิดความคิดแตกต่างขึ้นอยู่กับว่าสำนักของนักการเมืองแต่ละคน บางคนอาจจะมองไปว่าระบบอุปถัมภ์เป็นการหาผลประโยชน์ให้ตัวเอง แล้วแต่จิตสำนึกของบางคน อย่างผมเนี่ยคิดว่าใช้ระบบอุปถัมภ์ในการดึงเอาลูกหลานในพื้นที่เข้าทำงานมันดีนะลูกหลานเรียนจบมาแทนที่จะไม่มีงานทำแล้ว ทำให้ครอบครัวทำให้สังคมมีปัญหา พอมีงานทำแล้วทำให้ครอบครัว สังคมดีขึ้นนี่คือความคิดของผม คนมองไปว่าระบบอุปถัมภ์เป็นการคอร์รัปชั่นผมก็ว่าเป็นภาพที่ไม่จริง เราสามารถเลือกใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้”
(ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

ประชาชนท่านหนึ่งได้กล่าวให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการให้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นไว้ว่า

“ ก็เป็นเรื่องของการจัดสรรงบประมาณลงมาในพื้นที่นี้ละ อยากให้ใช้ระบบอุปถัมภ์ดึงบงมาพัฒนาพื้นที่ให้มากกว่านี้” (ไม่ประสงค์ออกนาม. 2561 : สัมภาษณ์)

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาผู้ศึกษาได้พบประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

- 1) การสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์
- 2) การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง
- 3) การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง
- 4) การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง
- 5) การใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม นั้นมิได้นำมาซึ่งผลเสียอย่างเดียว แต่หากยังสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆ เช่น การใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นต้น

พหุ ประ โท ชีวะ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์อุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้เสนอผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
3. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สรุปผล

1. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นความสัมพันธ์แบบแนวราบและความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง กล่าวคือ ความสัมพันธ์แบบแนวราบจะเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์แบบเครือญาติ ส่วนความสัมพันธ์แบบแนวตั้งจะเป็นความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ผ่านระบบเครือข่าย พรรคพวก เพื่อนพ้อง และทีมงาน รวมถึงห้วคณะ

ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็นประเด็นดังนี้

1.1 ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาด

ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบการตลาดในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามนั้น เป็นไปในลักษณะของแลกเปลี่ยนทรัพยากรทางการเมืองระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ในลักษณะการตอบแทนกันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ๆ เช่น การสนับสนุนเงินทุนในการหาเสียงเลือกตั้งให้กับนักการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญในการมัดใจอีกวิธีหนึ่งที่แล้ว

จะได้ผลเป็นอย่างดี แฝงไว้ด้วยเพื่อเป็นการสร้างความจงรักภักดีของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อนักการเมืองระดับชาติให้สืบไป

1.2 ระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ปรากฏผ่านกรอบแนวคิดระบบอุปถัมภ์ในเชิงความสัมพันธ์แบบรัฐศาสตร์ ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) รูปแบบความสัมพันธ์กันโดยตำแหน่งหน้าที่
- 2) รูปแบบเครือญาติ
- 3) รูปแบบเพื่อนพ้องกัน
- 4) รูปแบบทีมงาน หัวคะแนนและฐานเสียงในการเลือกตั้ง
- 5) รูปแบบการจัดสรรและดึงงบประมาณ
- 6) รูปแบบของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและต่างตอบแทนกัน
- 7) การประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประชาชน
- 8) การอำนวยความสะดวกหรือการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ
- 9) การช่วยเหลือกันทางการเมืองด้วยการหาเสียงเลือกตั้ง
- 10) การช่วยเหลือสนับสนุนและร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น

2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด

มหาสารคาม

2.1 ผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย

2.1.1 เกิดการพัฒนาจากการผลักดันและจัดสรรงบประมาณหรือโครงการต่างๆ ลงสู่ท้องถิ่น

นักการเมืองระดับชาติต้องพึ่งคะแนเสียงประชาชนในการนำตัวเองขึ้นสู่อำนาจและรักษาอำนาจนั้นเอาไว้ ดังนั้นพวกเขาต้องเอาใจประชาชนด้วยการเอาเงินทองส่วนตัว เองงบประมาณ และโครงการต่างๆ มาลงพื้นที่ อีกทั้งงบประมาณในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอจึงต้อง ต้องพึ่งนักการเมืองระดับชาติเพื่อดึงงบประมาณจากส่วนกลางมาเพื่อใช้ในการดำเนินการโครงการต่างๆ ซึ่งทำให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและปัญหาต่างๆ ของประชาชนในท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปัญหาคิดดีขึ้น

2.1.2 เกิดการถ้อยทีถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและการตอบแทนที่เราเรียกว่า “บุญคุณ” ดังนั้นระบบอุปถัมภ์จึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพราะมันทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนหรือหมู่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น และนักการเมืองระดับชาติเป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตั้งแต่เกิดแก่เจ็บตายหรือแม้แต่กระทั่งฝากลูกเข้าโรงเรียน

2.1.3 ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น

การช่วยเหลืออุปถัมภ์และการดูแลเอาใจใสนั้นมักเป็นในเรื่องของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมีมากมายหลากหลายปัญหา ซึ่งปัญหาที่ประชาชนในอำเภอ

โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามต้องการให้นักการเมืองเข้ามามีส่วนให้ความช่วยเหลือ คือ ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่างๆ การช่วยเหลือด้านคดีความ การฝากลูกหลานเข้าโรงเรียนหรือเข้าทำงาน และปัญหาการขอการสนับสนุนเงินในการดำเนินกิจกรรมประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น

2.1.4 เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชน

การมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนจากทั้งนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นซึ่งเข้ามาทำหน้าที่ช่วยประสานงานกับหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น การของบประมาณในการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ อาทิ ถนน ไฟฟ้า และแหล่งน้ำ เป็นต้น รวมถึงการให้บริการชาวบ้านให้ความช่วยเหลือในด้านการบริการต่างๆ ปัจจุบัน 4 การเกิด การแก่ เจ็บ ตาย ทั้งในและนอกพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพี่น้องประชาชน

2.1.5 นักการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สะดวกมากขึ้น (ผลดีหรือข้อดีสำหรับนักการเมือง)

จากการที่นักการเมืองระดับชาติมีเครือข่าย มีห้วคณะหรือทีมงานอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งทำให้นักการเมืองสามารถเข้าถึงประชาชนได้โดยใช้ตัวแทนเหล่านี้ช่วยในการหาเสียงเป็นผู้สื่อสารนโยบายหรือถ่ายทอดอุดหนุนทางการเมืองแก่ประชาชน

2.1.6 เกิดความผูกพันจากความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน

การช่วยเหลืออุปถัมภ์ในเรื่องต่างๆ ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การออกไปพบปะชาวบ้านหรือการช่วยเหลือสนับสนุน และร่วมเป็นเกียรติในกิจกรรมทางศาสนาและงานบุญประเพณีท้องถิ่น เช่น งานศพ งานวัด งานพิธีกรรมต่างๆ เป็นต้น ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดสนิทสนม และเกิดเป็นความผูกพันจากการไปมาหาสู่กัน ดูแลทุกข์สุข ห่วงใย และสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เสมอๆ

2.2 ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.2.1 เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง

นักการเมืองระดับชาติมักจะดูแลและเน้นให้การช่วยเหลือเป็นพิเศษต่อคนที่สนับสนุนตนเอง เกิดการให้โอกาสแก่ลูกน้อง ทีมงาน หรือฐานเสียงของตน ส่วนในพื้นที่ที่ได้คะแนนเสียงน้อยหรือไม่ได้รับคะแนนเสียงก็จะได้รับการดูแลช่วยเหลือในลำดับท้ายๆ หรือไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือเท่าที่ควร

2.2.2 เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ จากการศึกษาสามารถแบ่งประเด็นออกได้ดังนี้

2.2.2.1 เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการสร้างเครือข่ายและฐานเสียงในการเมืองระดับท้องถิ่น

นักการเมืองระดับชาติในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พยายามแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นเพื่อมุ่งสร้างเครือข่ายในการรักษาฐานเสียงและขยายฐานเสียง ซึ่งอาจจะไม่ได้มุ่ง

จ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง หากแต่มุ่งไปที่การหาเงื่อนไขหรือสร้างโอกาสให้นักการเมืองระดับชาติสร้างความสัมพันธ์และสร้างบุญคุณกับหัวหน้าและประชาชนกลุ่มต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการรับฟังหัวหน้าและประชาชนเพื่อรับทราบถึงปัญหาและข้อเรียกร้องต่างๆ นำไปแก้ปัญหา รวมถึงส่งบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อขยายฐานเสียงทางการเมือง

2.2.2 การแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณ

การแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นด้วยการแทรกแซงการบริหารงานและงบประมาณ นักการเมืองระดับชาติจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับ อบต. เพื่อให้ อบต. เป็นเครื่องมือในการรักษาฐานคะแนนเสียงและสร้างฐานทุนทางการเมืองระดับตำบลหมู่บ้าน โดยนักการเมืองระดับชาติที่อยู่ในฝ่ายรัฐบาลจะใช้อำนาจทางการเมืองดึงงบประมาณจากกระทรวง กรม ลงมาสู่พื้นที่ อบต. เพื่อให้ อบต. ดำเนินการหรือกรณีที่ประชาชนในตำบล หมู่บ้าน และ อบต. มีความต้องการงบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินโครงการพัฒนาในพื้นที่ก็ติดต่อให้ ส.ส. ช่วยเหลือสนับสนุนการของบประมาณจากส่วนกลาง เมื่อ อบต. ได้รับงบประมาณที่ ส.ส. ผลักดันมาให้ก็จะมีการบอกประชาชนว่า ส.ส. เป็นผู้ดึงงบประมาณมาให้ เท่ากับเป็นการสร้างผลงานของ ส.ส. ส่งผลดีต่อฐานคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

2.2.3 เกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง

ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่เครือญาติ ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แสดงให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติ มีบทบาทสูงมากในการเลือกตั้ง

3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่ามีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

3.1 การสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์

การแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ซึ่งหยั่งรากลึกลงในสังคมไทย และมีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ด้วยการสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์นั้นนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ในการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ เช่น การดำเนินการแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัยมีประสิทธิภาพส่งเสริมระบบคุณธรรม และเกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังเคร่งครัด นอกจากนี้ควรสร้างระบบให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารการเมืองได้โดยสะดวกและมากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ความปลอดภัยต่อประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

3.2 การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง

จริยธรรมทางการเมืองเป็นกฎหรือกติกาในแง่ศีลธรรมที่มีไว้เพื่อควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพื่อไม่ให้เกิดผลร้ายหรืออันตรายต่อสังคมการเมือง ดังนั้นการสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง เพื่อให้มีการเมืองระดับชาติและมีการเมืองระดับท้องถิ่น รวมถึงผู้ที่ก้าวเข้าสู่แวดวงการเมืองได้ตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมืองที่พึงปฏิบัติในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

3.3 การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง

จิตสำนึกทางการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางจิตใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองไม่ใช่เพียงการออกกฎหมายที่ดี แต่หากยังขาดซึ่งจิตสำนึกทางการเมืองและไม่เคารพกฎหมาย กฎหมายก็ไม่ต่างอะไรกับตัวหนังสือที่ถูกเขียนขึ้นไว้อย่างไร้ค่า เพราะฉะนั้นเราต้องแก้ปัญหาที่ต้นเหตุด้วยการแก้ที่คน คือ ประชาชน ด้วยการสร้างจิตสำนึกที่ดีทางการเมือง

3.4 การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง

การยึดหลักหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่จะลดบทบาทหรือแก้ไขระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ไม่ว่าจะเป็นทั้งในส่วนของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย นักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นควรที่จะตระหนักและยึดหลักหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองเป็นสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ

3.5 การใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น

ระบบอุปถัมภ์ทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนเป็นไปอย่างเอื้ออาทร มีความสนิทแนบแน่น ได้ดีกว่าความสัมพันธ์ที่อาศัยกฎเกณฑ์ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการแก้ปัญหาในบางโอกาสบางที่เพียงแคตกลงกันด้วยปากเปล่าก็ยุติปัญหาได้หรือสามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ดีกว่าจะต้องอาศัยระบบหลักการหรือราชการที่ต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์สามารถเป็นอุปกรณ์หรือส่วนเสริมของระบบคุณธรรมได้ เพื่อให้การบริหารราชการและเรียบร้อยสมบูรณ์ขึ้นได้

อภิปรายผล

1. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เป็นความสัมพันธ์แบบแนบแน่นและความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง โดยในความสัมพันธ์แบบแนบแน่นนักการเมืองระดับชาติระดับชาติได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการผลักดันคนในครอบครัวหรือเครือญาติของตนเข้าสู่การเป็นนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งต่างๆ ซึ่งความสัมพันธ์ทางเครือญาติระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่น ก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วยผลประโยชน์ทางการเมืองที่ต่างฝ่ายจะได้รับจากกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท สมศรีการ

(2533 : 18) ที่ว่า ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยมักมีความสัมพันธ์กับระบบครอบครัวและเครือญาติ การอ้างความเป็นญาติเพื่อผลประโยชน์ของตนมีอยู่ทั่วไป จนมีคำพังเพยที่ว่า “มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่” ความเป็นเพื่อนและความเป็นเจ้านาย-ลูกน้อง เป็นรูปแบบหนึ่งของระบบอุปถัมภ์ซึ่งเน้นความช่วยเหลือเกื้อกูลและจงรักภักดีกันเป็นพิเศษ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐรัชย์ มีสอาด (2541 : 57 - 58) ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ในการเลือกตั้งทุกระดับ ผู้ที่มีเครือญาติหรือมีเครือข่ายระบบอุปถัมภ์มากกว่าผู้อื่นหรือคู่แข่งย่อมจะได้เปรียบหากลงสมัครรับเลือกตั้ง ความผูกพัน ความเป็นเครือญาติ พรรคพวก เพื่อนสนิท ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล คือ ความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ที่เป็นไปในลักษณะทั้งเครือญาติ พรรคพวก เพื่อนสนิท มากกว่าระบบหัวคะแนน ส่วนความสัมพันธ์แบบแนวตั้งนั้น นักการเมืองระดับชาติของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามได้ใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายของความสัมพันธ์ลงไปจนถึงในระดับท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นฐานเสียงทางการเมืองในการที่จะผลักดันให้พรรคของตนหรือตนเองมีชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยที่ผ่านมานักการเมืองระดับชาติให้ความสำคัญกับนักการเมืองท้องถิ่นเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับประชาชน เช่น การที่นักการเมืองระดับชาติให้การสนับสนุนด้านการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งและใช้ฐานเสียงของตนเองสนับสนุนพรรคพวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภดล สุคนธวิท (2539 : 172) ศึกษาเรื่องพรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ พบว่าระหว่างพรรคการเมืองไทยกับระบบการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่น พรรคการเมืองได้อาศัยคุณสมบัติส่วนตัวของนักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีอิทธิพลหรือบารมีในท้องถิ่น และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นที่ยอมรับของประชาชนในท้องถิ่นสมัครแข่งเลือกตั้ง เอื้อให้นักการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งชนะในการเลือกตั้ง พรรคการเมืองจึงสามารถที่จะแสวงหาอำนาจ อิทธิพล และผลประโยชน์จากการเมืองในท้องถิ่นได้และยังสามารถดำรงความต่อเนื่องในการรักษาอำนาจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหญิง สุนทรวงษ์ (2532 : 232) ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการกระจายผลประโยชน์ในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษาหมู่ในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าระบบอุปถัมภ์ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหา และดึงดูดทรัพยากรจากภายในและภายนอกจากกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มการเมือง กลุ่มพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มข้าราชการ เป็นต้น และกลุ่มอุปถัมภ์เองได้ใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นตัวสร้างความสัมพันธ์ที่ผูกมัดแน่นแฟ้นระหว่างกลุ่มของตนเองและกลุ่มอื่นๆ เช่น ข้าราชการ กลุ่มการเมือง รวมถึงกลุ่มผู้ได้อุปถัมภ์ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นหนทางในการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อดึงดูดทรัพยากร และผลประโยชน์จากกระบวนการพัฒนามาเป็นของตนเอง และจัดสรรภายในกลุ่มของตนเอง

รูปแบบหรือวิธีการในการช่วยเหลือกันระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เป็นการช่วยเหลืออุปถัมภ์กันในรูปแบบเงินและผลประโยชน์ทางการเมือง โดยนักการเมืองระดับชาติจะให้การช่วยเหลือในรูปแบบเงินและผลประโยชน์แก่นักการเมืองท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างฐานทางการเมืองและรักษาฐานคะแนนเสียงของตนเองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ซึ่งนักการเมืองท้องถิ่นก็จะตอบแทนนักการเมืองระดับชาติด้วยการเป็นหัวคะแนน ช่วยเหลือในการหาเสียง หรือประชาสัมพันธ์แก่ประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ

อีริก อาร์ วูล์ฟ (ลักษณะ ภัคตินฤนาถ. 2553 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Eric R. Wolf. 1966 : 38-39) ที่ว่าระบบอุปถัมภ์ ว่าเป็นลักษณะการพึ่งพาอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ แม้ว่าฝ่ายอุปถัมภ์จะเป็นผู้ให้มากกว่าก็ตาม แต่ก็มีได้เป็นการให้เปล่า ผลตอบแทนจากผู้รับบริการจะให้แก่ผู้อุปถัมภ์เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวุฒิ จินากุล (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง โครงสร้างอำนาจและระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย กรณีศึกษา “บ้านตา” อำเภอบางบาล จังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่าผู้มีอำนาจได้อาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องมือในการสร้าง บารมีและบริวาร ตลอดจนการหาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์ ในเชิงเครือข่ายกับผู้นำทางการ และเครือข่ายนอกชุมชน และกลุ่มผู้อุปถัมภ์ใช้อำนาจทางการ เป็น ฐานของการรักษาความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เพื่อแสวงหาผล ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเข้าสู่ อำนาจทางการเมื่อสอดคล้องกับงานวิจัยของ กชพร กันทะวงศ์ (2551 : 45 - 48) ศึกษาเรื่องระบบ อุปถัมภ์กับการก้าวสู่ตำแหน่งนายก เทศมนตรี กรศึกษา : เทศบาลตำบล 3 แห่งในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ พบว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีตำบลใช้ระบบอุปถัมภ์สำหรับการหาเสียง เลือกเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรีดังนี้ 1. การใช้ห้วคະແນน คือบุคคลที่ทำหน้าที่ช่วยในการหา เสียงให้แก่ผู้สมัครที่ส่วนใหญ่คือบุคคลในพื้นที่หรืออาจเป็นเครือญาติกับผู้สมัคร หรือกลุ่มคนที่อยู่ใน ลักษณะเครือข่ายที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นระบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยห้วคະແນน หรือเครือข่ายจะทำหน้าที่แสดงผลงาน คุณสมบัติของผู้สมัคร ตลอดจนนโยบายของผู้สมัครให้แก่ ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงทำหน้าที่แก้ต่างข้อกล่าวต่างๆ ให้ประชาชนได้ทราบข้อเท็จจริง 2. การ สัญญาว่าจะให้ เป็นสัญญาที่จะให้ที่เป็นนโยบาย ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีจะใช้นโยบาย ที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นและถือว่าเป็นสัญญาว่าจะให้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ถูกกำหนดขึ้นอย่าง เป็นขั้นตอนและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งการใช้ห้วคະແນนหรือ จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่เป็นห้วคະແນนสำหรับช่วยหาเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นวิธีที่ ได้รับความนิยมสูงและค่อนข้างได้ผลดีสำหรับการได้มาซึ่งห้วคະແນนเสียงทำให้สามารถก้าวสู่ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีได้ค่อนข้างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ วิศรุต อามาศย์มุลตรี (2558 : 6) ที่ว่า ระบบ อุปถัมภ์ หมายถึง ลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนตัวในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่มีพื้นฐานของ ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ที่มีความแตกต่างกันในด้านทรัพยากร ฐานะ ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่แต่ละฝ่ายนั้นยังขาดแคลนและมีความต้องการอยู่

2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด มหาสารคาม พบว่าระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองดังนี้

ผลดีของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จากการ ศึกษาพบว่า ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นช่วยให้ประชาชนได้ผู้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นนักการเมืองที่ ช่วยเป็นปากเป็นเสียงในยามที่มีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลในยามที่มี ปัญหา และร่วมเป็นเกียรติเป็นหน้าเป็นตาในงานมงคล หรืองานศพ เป็นต้น สามารถพัฒนาชุมชนได้ดี ขึ้น รวดเร็วขึ้น สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้รวดเร็ว ทำให้ชุมชนได้รับการ ช่วยเหลือ ได้งบประมาณในการพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาของชุมชน และเกิดความผูกพันจาก ความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรานกูร วงศ์ถือเกียรติ (2549 : 76) ที่พบว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นให้ความสำคัญกับชุมชนมากขึ้นทำให้ชุมชนมองเห็นความสำคัญของ

ตน และเริ่มเรียกร้องขอรับการสนับสนุนในด้านต่างๆ ทำให้บทบาทการให้ความช่วยเหลือและรับความช่วยเหลือดังกล่าวกลายเป็นการก่อระบบความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นใช้ผู้ใต้อุปถัมภ์เพื่อประโยชน์ทางการเมือง เช่น เป็นหัวคะแนน และฐานคะแนนเสียง ในขณะที่เดียวกันนักการเมืองท้องถิ่นสามารถใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคำนวณอำนาจทางการเมืองได้อย่างดี เนื่องจากประชาชนผู้ใต้อุปถัมภ์ยังมีความต้องการทั้งในเรื่องส่วนรวมและเรื่องส่วนตัวอีกเป็นอันมาก และไม่มีที่สิ้นสุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท สมักรการ (2533: 18) ที่ว่าระบบอุปถัมภ์ถ้าพิจารณาในวงกว้างเป็นเชิงสังคมมานุษยวิทยา น่าจะหมายถึงลักษณะของความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่และความคาดหวังต่อกันบางประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมของสังคม

ผลเสียของการมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า เกิดความไม่เป็นธรรมและความไม่เท่าเทียมกันในทางการเมือง เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นจากนักการเมืองระดับชาติ และเกิดการสร้างทายาททางการเมืองและสืบทอดอำนาจทางการเมือง ซึ่งปรากฏการณ์ต่างๆ นี้เกิดขึ้นจากการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างและขยายฐานอำนาจทางการเมือง รวมไปถึงแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับตนเอง และพวกพ้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุต อามาศย์มุลตรี (2558 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่นักการเมืองนำระบบความสัมพันธ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างและขยายอำนาจ รวมถึงดำรงรักษาฐานทางการเมืองของตนเองผ่านระบบเครือญาติและเครือข่ายต่างๆ ซึ่งผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่น ได้แก่

- 1) ก่อให้เกิดกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในท้องถิ่น
- 2) เกิดการสร้างทายาทและสืบทอดอำนาจทางการเมือง
- 3) เกิดการแทรกแซงการเมืองท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติ
- 4) เกิดการผูกขาดทางการเมือง
- 5) เกิดการเกิดการทุจริต คอร์รัปชั่น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลาด จันทรมสมบัติ (2557 : 83 - 107) ศึกษาเรื่องนักการเมืองถิ่นจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองในจังหวัดมหาสารคามมีการสร้างเครือข่ายและผู้สืบทอดทางการเมือง เพื่อรักษาอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะให้การอุปถัมภ์ญาติ หรือสมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ นักการเมืองในจังหวัดยังให้การอุปถัมภ์ผู้นำในชุมชนที่เป็นผู้นำตามธรรมชาติมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น เพราะคิดว่าผู้นำที่ชาวบ้านรักตามธรรมชาติจะสามารถเป็นฐานเสียงที่มั่นคงกว่าผู้นำที่เป็นทางการ โดยมีหัวคะแนนที่เชื่อใจได้อยู่ในตำบลละ 1 คนและอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านละ 10 คนเป็นหลักในการหาเสียงในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ รัตนบุรี (2553 : 118 - 119) ได้ศึกษาเรื่องระบบอุปถัมภ์กับการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า นักการเมืองจะอาศัยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ผ่านทางเครือข่ายทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ เครือญาติ เครือข่ายวิชาชีพ พรรคพวก เพื่อนฝูง และลูกน้อง รวมทั้งนักการเมืองยังพยายามสนับสนุนให้คนในเครือข่ายที่ใกล้ชิดกับตนมาสืบทอดอำนาจทางการเมือง นอกจากนี้ นักการเมืองระดับชาติยังมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในรูปแบบของเครือข่ายอุปถัมภ์กับการเมืองในระดับท้องถิ่น ด้วยการพยายามผลักดันคนของตนเองให้มีอำนาจในท้องถิ่น

และการสร้างสายโยงใยเครือข่ายของนักการเมืองระดับชาติเข้ากับนักการเมืองระดับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ด้วยเหตุผลที่ว่าหากนักการเมืองด้วยเหตุผลที่ว่าหากนักการเมืองระดับชาติและพรรคการเมืองใดสามารถวางฐานทางการเมืองไว้ได้นั้นย่อมหมายถึง ความมั่นคงทางการเมืองในระยะยาว และเป็นการประหยัดเงินลงทุนทางการเมืองไปได้มาก เพราะฉะนั้นในการแทรกแซงการเมืองระดับท้องถิ่นของนักการเมืองระดับชาติจึงก่อให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ที่แฝงไว้ด้วยการอุปถัมภ์ อำนาจ บารมี ผลประโยชน์ทางการเมืองและทางการเงิน ซึ่งต่างฝ่ายต่างคงความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ตราบเท่าผลประโยชน์ที่จะได้รับต่อกัน

3. ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่าข้อเสนอแนะต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ คือ การสร้างกติกา กฎหมาย และระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ การสร้างระบบคุณธรรมและปลูกฝังจริยธรรมทางการเมือง การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง การยึดหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมือง และการใช้ระบบอุปถัมภ์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น จากข้อเสนอแนะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านักการเมืองควรใช้ระบบอุปถัมภ์ไปในทางที่ดีในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์ สมพอง (2551 : 90 - 91) ศึกษาวิจัยเรื่องนักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธร พบว่า นักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธรใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นกลวิธีในการหาเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์แวดล้อม หรือวัฒนธรรมชุมชน เช่น ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสตามชุมชน มีรถบริการรับส่งในกรณีเจ็บป่วยหรือเสียชีวิต มีการช่วยเหลืออุปถัมภ์งานกีฬาเยาวชน งานปรีชาorroคคี รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญประเพณี กิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งนักการเมืองถิ่นจังหวัดยโสธรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการใช้ระบบอุปถัมภ์ในรูปแบบต่างๆนี้ เป็นวิธีการสร้างคะแนนเสียงที่เข้าถึงประชาชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรา ไชยสาร (2541 : 8) ที่ว่า การเลือกตั้งว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่ามีประเด็นสำคัญมาเป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ภายใต้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่น ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนั้นผลการศึกษานี้จึงเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาและทำความเข้าใจการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษาอื่นๆ รวมถึงใช้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. นักการเมืองควรที่จะตระหนักถึงหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกันทางการเมืองและยึดหลักระบบคุณธรรม จริยธรรมทางการเมืองเป็นสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ไม่ใช้อำนาจทางการเมืองผ่านระบบอุปถัมภ์เข้ามามุ่งเอื้อผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง

3. ควรมีการลดขั้นตอนในระบบการตรวจสอบเพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่ทำหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องในระบบตรวจสอบการใช้ระบบอุปถัมภ์ไปในทางทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงการให้ประชาชนผู้ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงได้เข้าถึงการทำหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบได้ง่ายขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญต่อบริษัทประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ข้อเสนอแนะในการนำไปศึกษาต่อไป

1. ผู้ศึกษาเห็นว่าในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์อันนำไปสู่การกระทำที่ผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆ ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ซื้อขายคะแนนเสียง การใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางที่ผิดกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง เพื่อให้สามารถอธิบายสถานการณ์และบริบททางการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามได้ครอบคลุมมากขึ้น

2. อยากรให้มีการศึกษาถึงเครือข่ายทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ของนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นปัจจัยนำมาซึ่งชัยชนะในการเลือกตั้ง

3. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภาพรวมแบบกว้างๆ ของการเมืองท้องถิ่นในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเน้นเพียงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนั้นควรมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน รวมไปถึงการใช้ระบบอุปถัมภ์ในการสร้างและขยายฐานอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้การศึกษาระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

พูน ปณ ทิโต ชีเว

บรรณานุกรม

- กขพร กันทะวงศ์. ระบบอุปถัมภ์กับการก้าวสู่ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ศึกษาศาสตร์ : เทศบาลตำบล 3 แห่ง ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, 2551.
- เกษียร เตชะพีระ. แบบวิถีอำนาจไทย : ข้อคิดว่าด้วยความสัมพันธ์ทางอำนาจที่เกี่ยวข้องกับ สาธารณสุขในสังคมไทย, ใน รัฐศาสตร์-การเมือง รวมบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ พ.ศ. 2526 -2542. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิภาษา, 2543.
- โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมติใหม่ในอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2550.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเมืองกับการบริหาร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะรัฐศาสตร์. 2522.
- ชวงค์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : พิฆเนศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์, 2539.
- ณัฐวุฒิ จินากุล. โครงสร้างอำนาจและระบบอุปถัมภ์ในชนบทไทย : กรณีศึกษา “บ้านตา” อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ สม.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ณัฐชัย มีสะอาด. ระบบอุปถัมภ์กับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- พรานกร วงศ์ลือเกียรติ. ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- เทศบาลตำบลโกสุมพิสัย. ประวัติอำเภอโกสุมพิสัย, ม.ป.ป. <http://www.kosumphisai.go.th> 20 กันยายน 2560
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. 100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440 - 2540. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2540.
- ธีรยุทธ บุญมี. “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสังคมและวัฒนธรรม ไทยหน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.
- ชาญศักดิ์ ถวิล. การซื้อขาย คะแนนเสียงเลือกตั้ง : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ในตำบลแขงบาดาล อำเภอสมเด็จจังหวัดกาฬสินธุ์. สารนิพนธ์ รม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- นพดล สุคนธวิท. พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น : ผลประโยชน์และฐานอำนาจ. วิทยานิพนธ์ รม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

นพร เรื่องสกุล. คิดใหม่กับระบบอุปถัมภ์ ม.ป.ป.

<<http://www.nutthnet.com/forum/topic.php?id=483&print=title>, 2548>
18 มกราคม 2562.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. การปกครองเมืองพัทยา. กรุงเทพฯ : สหายบล็อกและการพิมพ์, 2524
ประวัติวุฒิสภาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน. ดร.ศรีเมือง เจริญศิริ, ม.ป.ป.
<http://www.webbforsenate.com> 19 กันยายน 2560.

พรานกูร วงศ์ลือเกียรติ. ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่. การศึกษา
ค้นคว้าอิสระ ร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

พิชญ์ สมพอง. นักการเมืองจังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า, 2551.

พิเชษฐ์ ณ นคร. “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” ประชาชาติธุรกิจ. 14 ธันวาคม 2561.

<<https://www.prachachat.net/columns/news-264642>> 27 มีนาคม 2562.

เพ็ญทิพย์ ชัยโอม. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ 6 มกราคม 2544 : ศึกษาเฉพาะ
กรณีเขตเลือกตั้งที่ 18 (เขตวังทองหลาง) กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศป.ม.
(รัฐศาสตร์) : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

ระดม วงษ์น้อย. แนวคิดเรื่องชนชั้นนำและการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน. รัฐศาสตร์สาร 9 (2)
(พฤษภาคม-สิงหาคม), 2526.

ลักขณา ภัคตินถนาถ. ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นไทย : ศึกษากรณีความสัมพันธ์
ของนักการเมืองกับผู้นำชุมชนในเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.

ลิขิต ธีรเวคิน. ระบบอุปถัมภ์และการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. และคณะ. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2558.

วิศรุต อามาตย์มุลตรี. ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ร.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2558.

ศุภรัตน์ เลิศพานิชย์กุล. ความสัมพันธ์ของคนในสังคม : พื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมการ
เมืองไทย. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สุโขทัย, 2538.

ศูนย์ข้อมูลการเมืองไทย. ประวัติ ทองสองสมบูรณ์, ม.ป.ป. <http://politicalbase.in.th> ประวัติ
ทองสมบูรณ์> 20 กันยายน 2560.

สนธิ สมัครการ. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เครือญาติ และระบบอุปถัมภ์สังคมไทย. นนทบุรี
: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

สภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. ชุดปัจจุบัน (ชุดที่ 23).

<http://www.parliament.go.th> 18 กันยายน 2560.

สมหญิง สุนทรวงษ์. ระบบอุปถัมภ์กับการกระจายผลประโยชน์การพัฒนาชนบท : กรณีศึกษา
หมู่บ้านในเขตชายฝั่งทะเลตะวันออก. วิทยานิพนธ์ สม.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

สำนักงานเกษตรอำเภอโกสุมพิสัย. แผนที่อำเภอโกสุมพิสัย, ม.ป.ป www.google.co.th 29 พฤศจิกายน 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977), 2551. ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์ (1977), 2555. “ประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร,” ม.ป.ป <https://www.ect.go.th/ewt/wt/ect_th/download/article/article_20190328165029.pdf> 29 พฤษภาคม 2562.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมหาสารคาม. สถิติข้อมูลคะแนนเลือกตั้ง สส. / สว. ม.ป.ป. <http://www.ect.go.th/mahasarakham/> 20 กันยายน 2560.

สมิทร เรืองสวัสดิ์. ระบบอุปถัมภ์กับการเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพนมพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. รายงานการศึกษาศึกษาอิสระ รป.ม. สาขาการปกครองท้องถิ่น
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

สุภาภรณ์ รัตน์บุรี. ระบบอุปถัมภ์กับการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.

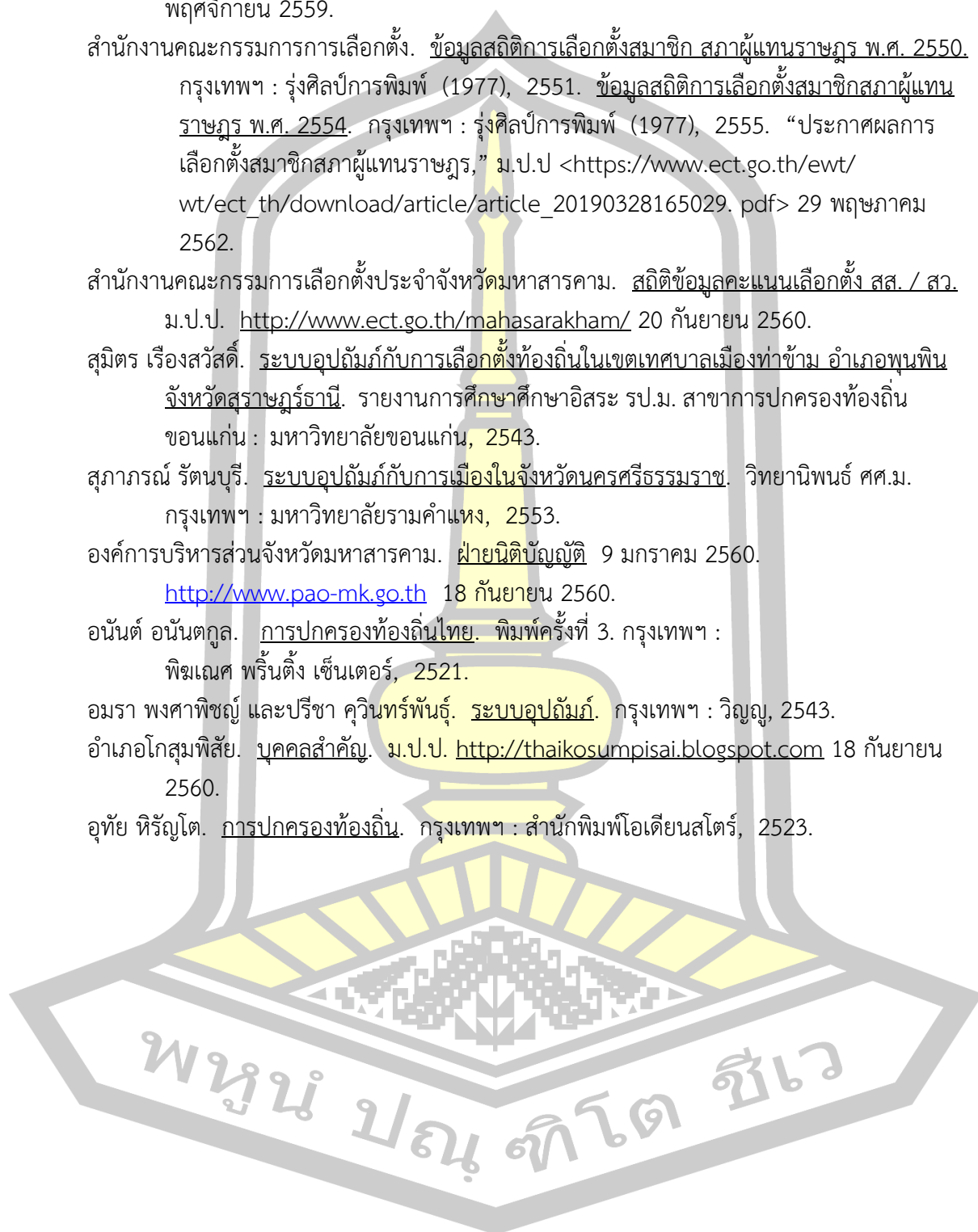
องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม. ฝ่ายนิติบัญญัติ 9 มกราคม 2560.
<http://www.pao-mk.go.th> 18 กันยายน 2560.

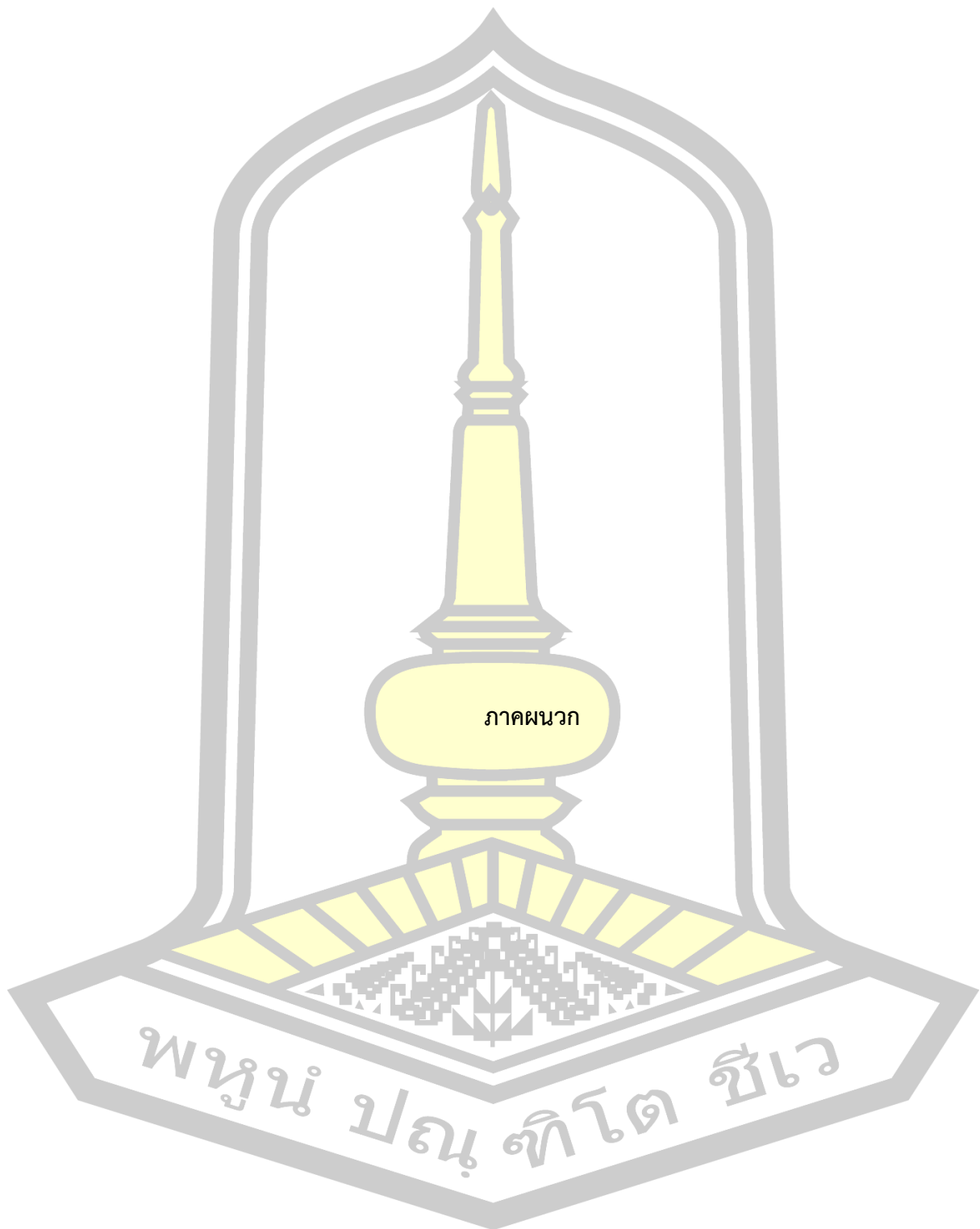
อนันต์ อนันตกุล. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
พิมพ์แอนด์พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์, 2521.

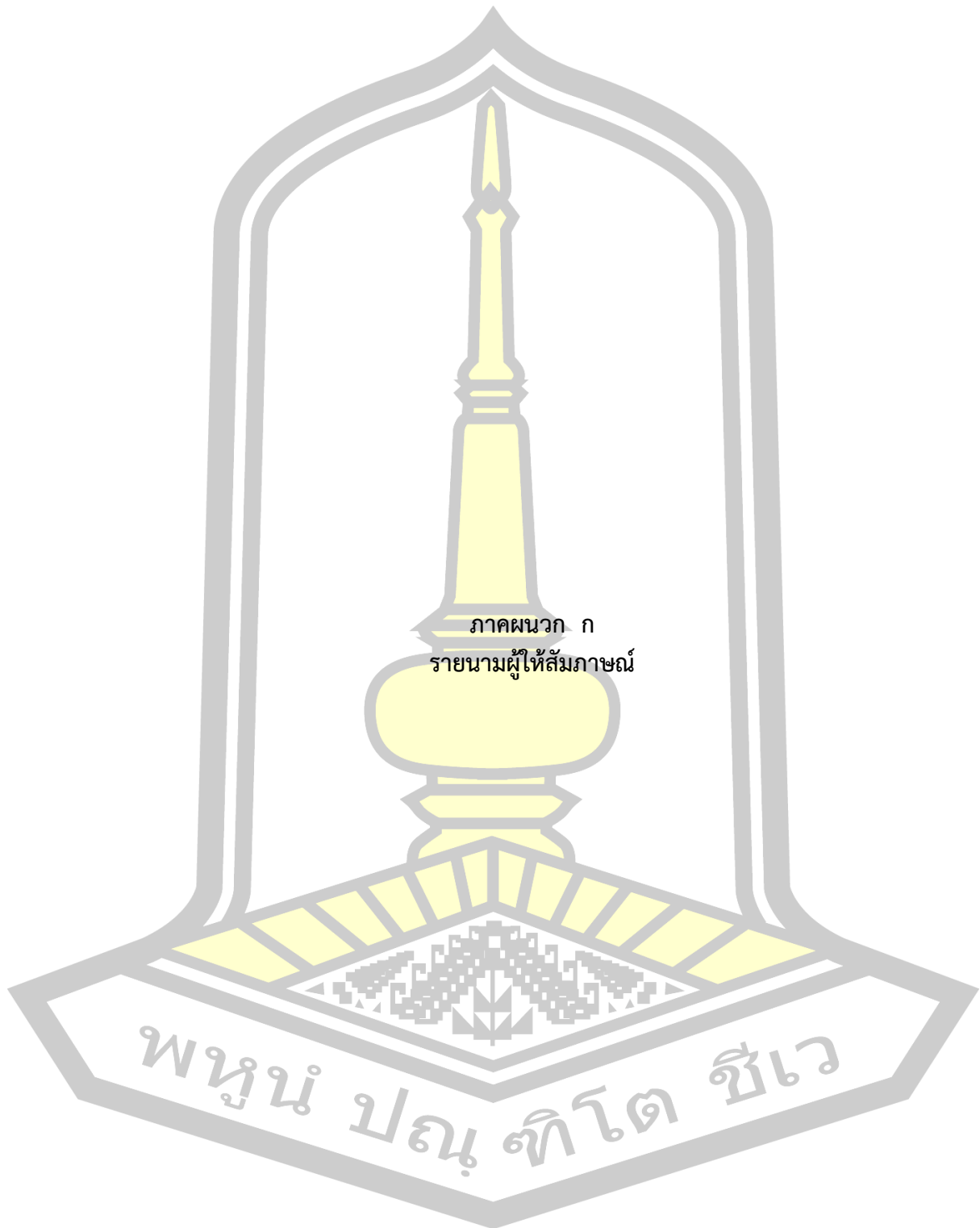
อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์. ระบบอุปถัมภ์. กรุงเทพฯ : วิญญู, 2543.

อำเภอโกสุมพิสัย. บุคคลสำคัญ. ม.ป.ป. <http://thaikosumpisai.blogspot.com> 18 กันยายน 2560.

อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523.

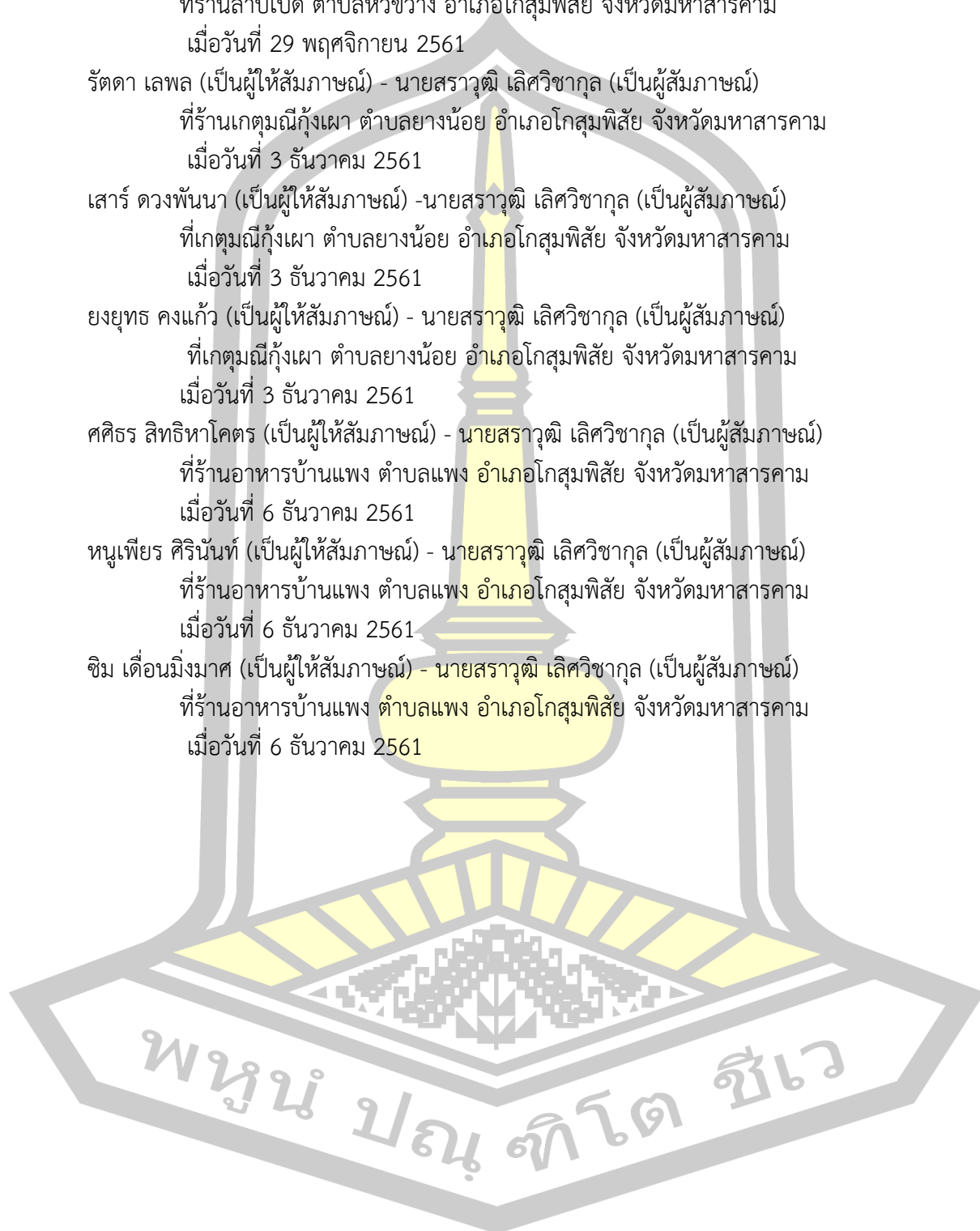

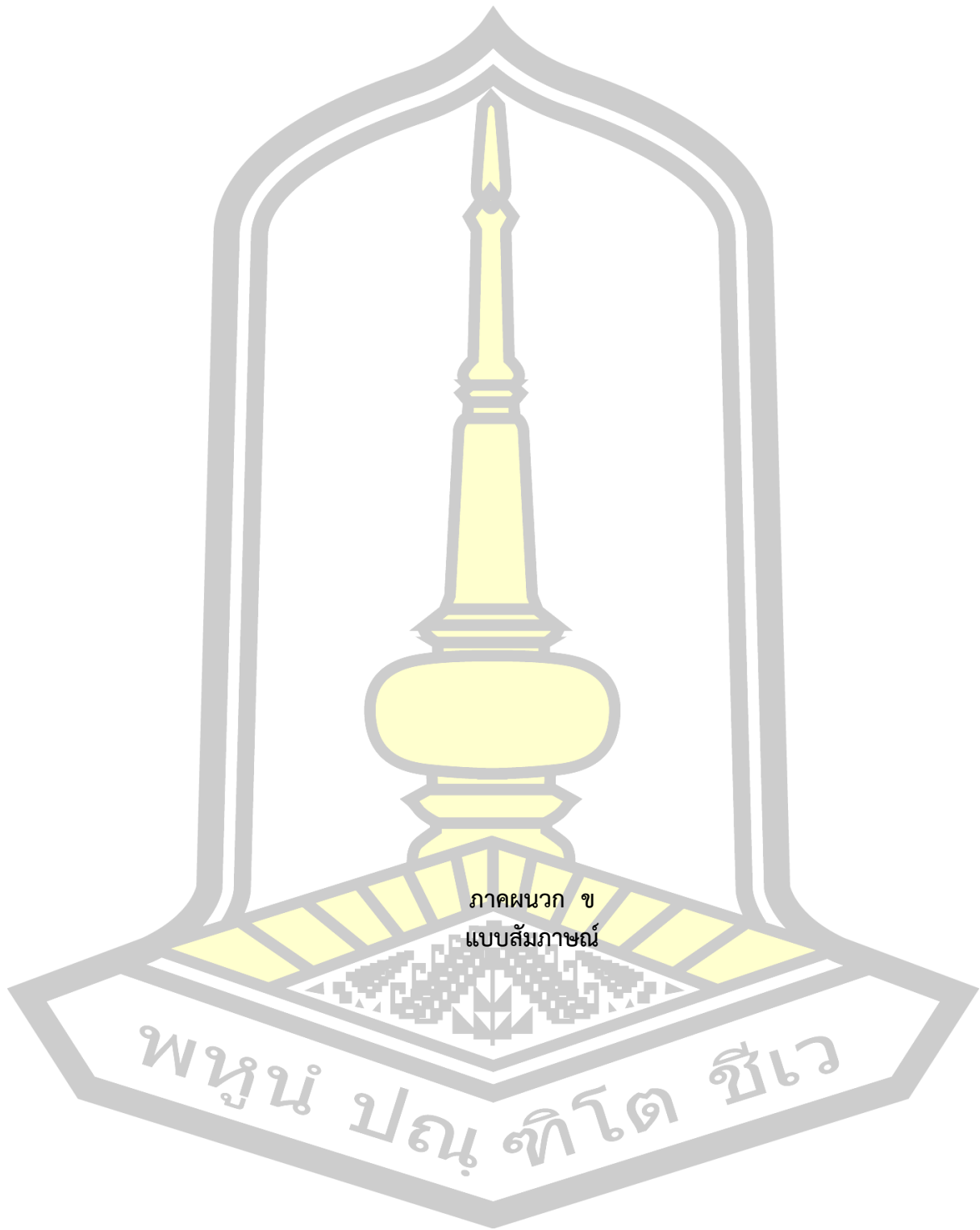
รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

- ประยุทธ์ ศิริพานิชย์ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่บ้านพักส่วนตัวตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561
- จิรวัดน์ ศิริพานิชย์ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่บ้านพักส่วนตัวตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561
- วิเชียร อุทรส (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่สำนักงานเทศบาลตำบลโกสุมพิสัย ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561
- ทองนาค แสนภักดี (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองกงสุวรรณ ตำบลหนองกงสุวรรณ
อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561
- วิบูลย์ ดรอินทร์ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง ตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561
- ชัยเดช ลาโยธี (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแก้งแก ตำบลแก้งแก อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2561
- ชูศักดิ์ หล่มศรี (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลยางน้อย ตำบลยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2561
- อุดมศิลป์ กาลหลง (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก ตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด
มหาสารคาม เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2561
- สุชาติ งามมูลตรี (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขอน ตำบลหนองขอน อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม จังหวัด เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2561
- ทองใส วงษาวุธ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแห่ใต้ ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2561
- วิสิทธิ์ ดรบัณฑิตย์ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง ตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561

- มนตรี หวานชม (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแห่ใต้ ตำบลแห่ใต้ อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
- ปณิธิ วงศ์มาศ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่สำนักงานเทศบาลตำบลหัวขวาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
- อนันต์ โคตรมันคง (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
- นฤมล ปะเสทะโก (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลเลิงใต้ ตำบลเลิงใต้ อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
- จำเอก สรศักดิ์ มุลตะกร (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2561
- ประสงค์ สุภาวัฒน์พันธ์ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัด
 มหาสารคาม เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2561
- รมณียา ประเสริฐศิลป์พลมา (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลแพ่ง ตำบลแพ่ง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2561
- กมลชนก บุตรโคตร (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลยางท่าแจ้ง ตำบลยางท่าแจ้ง อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2561
- ลวีวรรณ ศรีบุญอ่ำ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย
 จังหวัดมหาสารคาม เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
- ยงยุทธ ไชยดี (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ร้านลาบเป็ด ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- สมจิตต์ ดากันหา (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ร้านลาบเป็ด ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- อัมพร ธงสามูล (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุฒิ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
 ที่ร้านลาบเป็ด ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561

- ดวงจันทร์ พิมพ์ทอง (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ร้านลาบเปิด ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2561
- รัตดา เลพล (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ร้านเกตุมณีกุ้งเผา ตำบลยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2561
- เสาร์ ดวงพินนา (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่เกตุมณีกุ้งเผา ตำบลยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2561
- ยงยุทธ คงแก้ว (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่เกตุมณีกุ้งเผา ตำบลยางน้อย อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2561
- ศศิธร สิทธิหาโคตร (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ร้านอาหารบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2561
- หนูเพียร ศรินันท์ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ร้านอาหารบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2561
- ชิม เตือนมิ่งมาศ (เป็นผู้ให้สัมภาษณ์) - นายสรารุติ เลิศวิชากุล (เป็นผู้สัมภาษณ์)
ที่ร้านอาหารบ้านแพง ตำบลแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2561

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์

พหุ ประจักษ์โต ชีวะ

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. ระบบอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบใดบ้าง

1.2 นักการเมืองระดับชาติกับนักการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีการช่วยเหลือกันในรูปแบบหรือวิธีการใดบ้าง

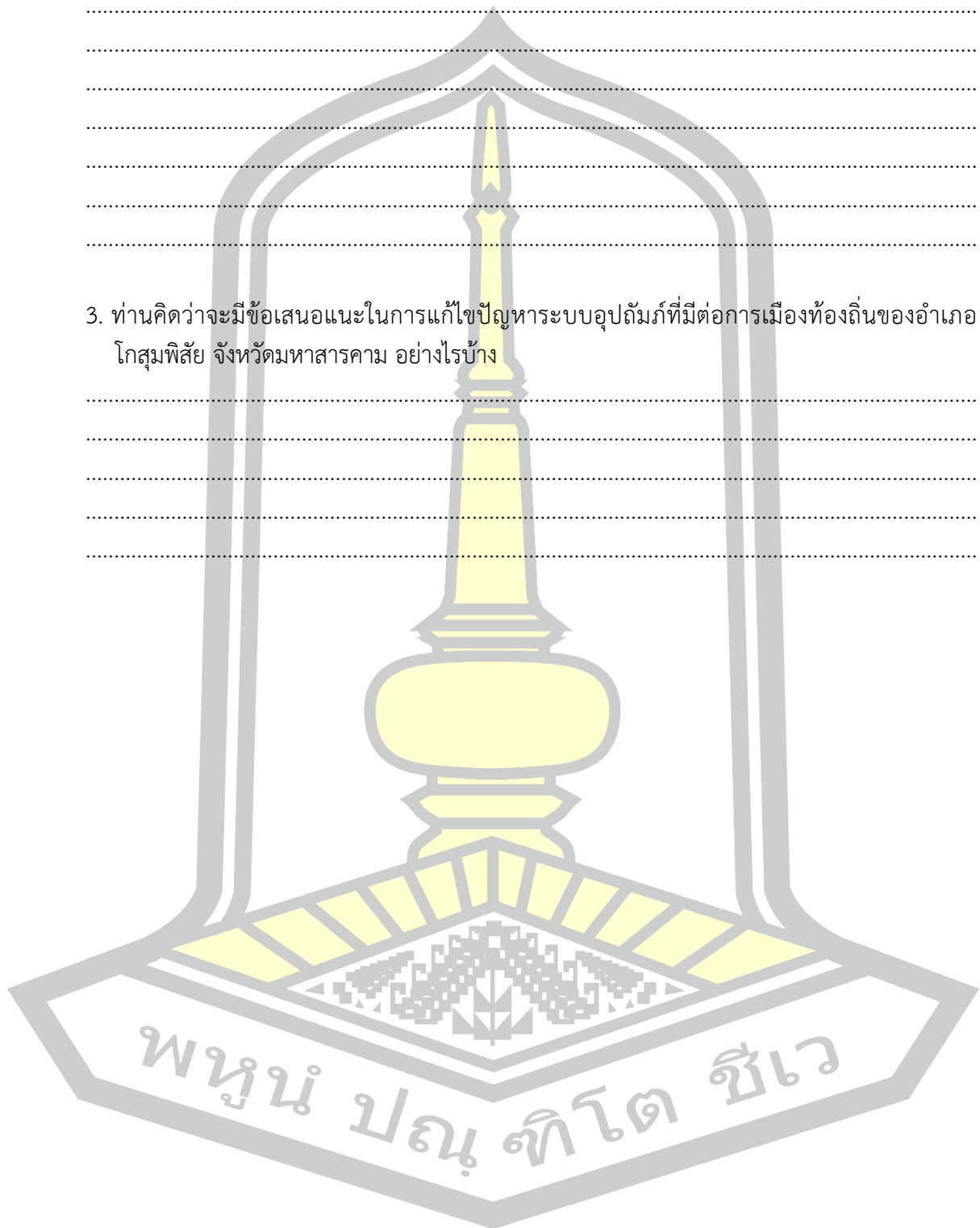
2. ผลกระทบของระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

2.1 การมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เกิดผลดีอย่างไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

2.2 การมีหรือใช้ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นของอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เกิดผลเสียอย่างไรบ้าง พร้อมยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน

พจนัน มณู ทิโต ชีเว

3. ท่านคิดว่าจะมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาาระบบอุปถัมภ์ที่มีต่อการเมืองท้องถิ่นของอำเภอ
โกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อย่างไรบ้าง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายสรารุณี เลิศวิชากุล
วันเกิด	15 เมษายน 2514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	52 หมู่ที่ 16 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม 44140
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2527 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีโกสุมวิทยามิตรภาพที่ 209 ตำบลหัวขวาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พ.ศ. 2530 มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสารวิทยา เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2539 ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2562 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาวิชาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ์ ปณุ์ ทิโต ชีเว